

Sumar

Introducere.....	3
Capitolul 1. Aspecte generale privind auditul datoriilor la capitolul asigurărilor sociale și medicale.....	13
1.1 Conținutul economic al datoriilor privind asigurările sociale și medicale.....	14
1.2 Principiile, obiectivele și particularitățile auditului asigurărilor sociale și medicale.....	21
1.3 Caracteristica actelor legislative și surselor bibliografice	25
Capitolul 2. Auditul asigurările sociale și medicale în S.R.L. „Focaro – Agro”.....	44
2.1 Evidența primară și generalizarea datelor.....	44
2.2 Auditul performanțelor asigurărilor sociale și medicale	66
2.3 Finalizarea auditului.....	103
Încheiere.....	109
Bibliografie.....	116
Anexe.....	119

INTRODUCERE

Asigurările joacă un rol principal în societatea umană. Fiind una dintre cele mai vechi categorii de relații publice, asigurările au devenit treptat o ramură importantă, fără de care este imposibilă funcționarea eficientă a unei economii moderne, a unei societăți contemporane. Rolul asigurărilor este de a acoperi un spectru larg de riscuri cu care se înfruntă persoanele fizice, societățile comerciale, întreprinderile etc.

Dar în cadrul economiei de piață asigurările constituie o ramură de activitate, un sector al serviciilor cu multiple valențe. Dincolo de rolul fundamental al acestora – de protejare a bunurilor și persoanelor contra diferitor riscuri - acestea îndeplinesc o serie de alte funcții socio - economice, cum ar fi: contribuția la constituirea produsului intern brut, participarea în calitate de ofertant pe piața capitalului de împrumut, realizarea plasamentelor de resurse și investiții pe piața hârtiilor de valoare.

Este firesc că fără o „industrie” a asigurărilor, stabilă și puternică, nu se poate concepe o activitate profitabilă de antreprenariat, o economie națională înalt dezvoltată. De aceea, dezvoltarea domeniului de asigurare va contribui, într-o măsură semnificativă, la relansarea economică a țării noastre, atât prin protecția oferită zilnic consumătorilor serviciilor de asigurare, cât și prin resursele financiare atrase și reinvestite într-un circuit cu grad înalt de valorificare.

În Republica Moldova aflată în perioada de tranziție economică, funcționarea eficientă a pieții asigurărilor, ca component important a unei economii liberale, este de o necesitate primordială. Piața asigurărilor, similar pieții bancare, trebuie să evolueze în termeni restrânși și să devină puternică, disciplinară, credibilă și atractivă. De aceea, este necesar ca toți operatorii din piața respectivă să conștientizeze asupra necesității de conformare la rigorile și exigențele instituite prin reglementările generale și speciale. În acest sens, se impune, în primul rând, armonizarea legislației asigurărilor și reglementărilor interne existente actualmente în domeniul asigurărilor cu cele existente la nivel internațional și special, în cadrul Uniunii Europene, care să asigure crearea unor cadre instituționale bine determinate. Toate tipurile de asigurări sunt axate pe legi respective.

Asigurarea socială se execută în conformitate cu prevederile Legii bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2010 (în fiecare an această lege se revede și se publică).

Potrivit prevederilor **Legii bugetului** asigurărilor sociale de stat pe anul 2009 nr. 262 - XVI din 11.12.2008, angajatorii din agricultură care practică exclusiv activitățile enunțate în grupele 01.1 - 01.4 din Clasificatorul activităților din economia Moldovei, calculează contribuțiile de asigurări sociale de stat obligatorii aplicînd tariful de 22 % la fondul de salarizare și la alte recompense, din care 16% se achită din mijloacele angajatorului și 6% de la bugetul de stat. La baza cercetării prezentei lucrări sunt preconizate următoarele scopuri:

- relatarea conținutului economic a sistemului de asigurări sociale;
- starea de cercetare a temei în literatura economică contemporană;
- cercetarea principiilor și obiectivelor datoriiilor privind asigurările;
- analiza documentelor primare și generalizarea lor;
- studierea modului de calculare a indemnizațiilor pentru incapacitatea temporară de muncă.

- prezentarea datoriiilor privind asigurările în dările de seamă;

Ca material inițial pentru înfăptuirea lucrării au servit:

- formulare specializate pe activitatea întreprinderilor agricole;
- rapoartele financiare;
- declarațiile privind calcularea și utilizarea contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii;
- literatura de specialitate și informativă;
- materialele presei periodice.

S.R.L. „Focaro - Agro” este fondată în anul 25.06.1999, cu certificat de înregistrare MD nr.0022111 (anexa 1), numărul de înregistrare 1003608002475. Forma juridică de organizare: este Societate cu Răspundere Limitată.

Sediul întreprinderii este amplasat în satul Copceac, raionul Ștefan-Vodă, Republica Moldova.

Conform statutului ce-l deține S.R.L. „Focaro – Agro” este o gospodărie specializată în creșterea și realizarea producției agricole.

Societatea este o întreprindere agricolă multiprofil activității sale și în scopul menținerii stabilității financiare a societății, a asigurării intereselor asociațiilor, precum și pentru protejarea socială a colectivului de muncă a societății în condițiile economiei de piață, are dreptul de a se desfășura următoarele genuri de activitate economică:

1. cultura vegetală, legumicultura pentru producția de mărfuri, pomicultura;
2. fermentarea tutunului;
3. comerț cu amănuntul nespecializat;
4. servicii pentru agricultură;
5. comerț cu ridicata a produselor agricole, animalelor vii, produselor alimentare, băuturilor și produselor din tutun.

Proporția de producție este un factor ce influențează asupra economiei gospodăriei la căpătarea producției, reducerea consumurilor la un chintal de producție, dintr-o parte condițiile necesare pentru organizarea activității întreprinderii (relief, configurarea terenului agricol, forța de muncă, mijloace fixe etc.) iar din altă parte rezultatul utilizării lor (producția globală, venit global, profit brut etc.).

Cei mai importanți indicatori ai proporției întreprinderii agricole sunt:

- suprafața terenurilor agricole;
- valoarea producției agricole globale (în prețuri comparabile);
- efectivul mediu anual de lucrători;
- valoarea medie anuală a mijloacelor fixe de producție;
- venitul din vânzarea producției agricole.

În continuare, vom analiza indicatorii activității economice a S.R.L. „Focaro-Agro” începând cu studierea importanței și locului întreprinderii în cadrul unității teritorial-administrative care este determinată de proporția de producție.

Pentru determinarea mărimii indicatorilor vom întocmi tabelul 1.

Tabelul 1- Indicatorii mărimii întreprinderii agricole S.R.L. „Focaro - Agro” în anii 2007-2009

Indicatorul	Anul			Anul 2009 în % față de:	
	2007	2008	2009	2007	2008
1.Suprafața terenurilor agricole, ha inclusiv:	3359	3025	3137	93,39	103,70
terenuri arabile	2870	2831	2831	98,64	100
plantații perene	489	194	306	62,58	157,73
2.Efectivul mediu anual de lucrători încadrați în agricultură, persoane inclusiv	336	300	293	87,20	97,67
cultura plantelor	316	284	273	86,39	96,13
sectorul zootehnic	20	16	20	100	125
3.Efectivul mediu anual de animale agricole, cap. conv.	358,7	242	422	117,65	174,38
4.Valoarea medie anuală a mijloacelor fixe productive, mii lei inclusiv:	6410	6823	8173	127,50	119,79
- mijloace fixe de producție cu destinația agricolă	5998	6289	7440	124,04	118,30
5.Valoarea producției agricole globale, mii lei inclusiv	9284,2	12949	10710	115,36	82,71
producția vegetală	8666,9	11874	9934	114,62	83,66
producția animalieră	617,3	1075	776	125,71	72,19
6.Venituri din vânzarea producției agricole	13232	18730	18372	138,85	98,09

Analizând datele din tabelul 1 observăm că S.R.L. „Focaro - Agro” este o entitate de proporții mari, deoarece suprafața terenurilor agricole este mai mare de 1000 ha. Totodată în anul 2009 față de anul 2007 suprafața terenurilor agricole s-a micșorat cu 6,61 % iar

față de anul 2008 s-a majorat cu 3,70 %. Efectivul mediu anual de lucrători încadrați în agricultură, de asemenea a înregistrat o micșorare în anul 2009 față de anii 2007 și 2008 cu 43 persoane sau 12,80 % și 7 persoane sau 2,33 %. În anul 2009 valoarea producției agricole globale în comparație cu anul 2007 s-a majorat cu 14,62 % iar față de anul 2007 s-a micșorat cu 17,29 %. O majorare semnificativă s-a înregistrat în anul 2009 asupra efectivului mediu anual de animale agricole, față de anii 2007 și 2008, cu 17,65 % și respectiv cu 74,38 %. Venitul din vânzarea producției agricole se caracterizează printr-o creștere în anul 2009 față de anul 2007 cu 38,85 % iar față de anul 2007 a înregistrat o diminuare cu 1,91 %.

Asupra proporției gospodăriei influențează și specializarea. Determinarea specializării se efectuează conform veniturilor din vânzări și se determină ce ramură ocupă cea mai înaltă pondere în structura lui. Reeșind de aici structura veniturilor din vânzări este indicatorul principal al specializării entității agricole. Se poate de determinat caracterul de producție a gospodăriei și cu alți indicatori ca:

- structura producției globale;
- structura producției marfă în prețuri comparabile;
- structura consumurilor de producție.

Toți acești indicatori ne ajută să apreciem corect specializarea și dezvoltarea entității analizate. Odată cu sporirea volumului producției vândute entitatea se specializează în direcția corespunzătoare, totodată respectând condițiile agrotehnice. Pentru a determina specializarea S.R.L. „Focaro - Agro” vom analiza datele din tabelul 2.

Tabelul 2- Componenta, mărimea și structura veniturilor din activitatea agricolă în S.R.L. „Focaro-Agro”

	Anul		
	2007	2008	2009

Denumirea produselor, ramurilor						
	mii lei	%	mii lei	%	mii lei	%
1.Producția vegetală –total:	11643	99,51	14894	91	14725	92,19
Cereale și leguminoase boabe-total din care:	4554	38,92	12977	79,29	6881	43,08
- grâu	2800	23,93	1843	11,26	2936	18,38
- porumb	343	2,93	2468	15,05	2062	12,91
- orz	999	8,54	1748	10,68	933	5,84
- leguminoase (boabe)	412	3,52	202	1,23	950	5,95
- floarea-soarelui	26	0,22	2102	12,84	2134	13,36
- rapiță	-	-	3634	22,20	2989	18,71
- soie	73	0,62	-	-	-	-
- tutun	805	6,88	980	5,99	1013	6,34
Fructe și pomușoare	863	7,38	215	1,53	154	0,96
Struguri	1986	16,97	743	4,54	959	6,00
Altă producție vegetală	3326	28,43	923	5,64	595	3,72
2.Producția animalieră – total:	57	0,49	1473	9,00	1247	7,81
Vite și păsări în masă vie vândute:	44	0,38	1461	8,93	696	4,36
- porcine	44	0,38	1461	8,93	696	4,36
Miere	13	0,11	12	0,07	31	0,19
Altă producție animalieră	-	-	-	-	520	3,26
Total producției agricole	11700	100	16367	100	15972	100

Reieșind din datele tabelului 2 observăm oscilații ale ponderii veniturilor din vânzarea produselor agricole, care ocupă o pondere considerabilă în totalul veniturilor din vânzări. Astfel am stabilit, că pe parcursul anilor 2007-2009 ponderea cea mai mare o dețin produsele cerealiere, cu o pondere respectiv de 38,92; 79,29 și 43,08 %. O pondere însemnată deține floarea soarelui astfel în anul 2007 deține 0,22 %, în anul 2008 - 12,84 %

iar în anul 2009 - 13,36 %. Strugurii pe parcursul anilor 2007-2009 au alcătuit corespunzător 16,97; 4,54 și 6,00 % din veniturile din vânzări.

Dintre ramurile zootehnice se evidențiază o creștere la sporul în masă vie la porcine în anii 2007-2009 cu o pondere de 0,38; 8,93 și 4,36 % din totalul veniturilor obținute din vânzarea producției agricole. Celelalte produse ocupă ponderi neînsemnate și sunt de caracter universal. Deci S.R.L. „Focaro - Agro” este specializată într-o ramură cerealieră și leguminoase boabe.

Analizând proporțiile și specializarea întreprinderii, urmează de a concretiza sursele de proveniență a veniturilor pe tipuri de activități.

Conform S.N.C. 18 „Venitul” prin noțiunea de venit se subînțelege afluxul global de avantaje economice în cursul perioadei de gestiune.

Veniturile pot fi obținute din trei tipuri de activități: operațională (prevăzută de statut), de investiții și financiară.

În continuare o să analizăm componența, structura și dinamica veniturilor din vânzări pe tipuri de activități.

Tabelul 3- Componența, structura și dinamica veniturilor din vânzări pe tipuri de activități în S.R.L. „Focaro-Agro”

Tipuri de activitate	Anul 2007		Anul 2008		Anul 2009	
	mii lei	%	mii lei	%	mii lei	%
1	2	3	4	5	6	7
Agricolă	11700	88,42	16367	87,38	15972	86,94
Industrie	177	1,34	197	1,05	98	0,53
Prestări servicii	1355	10,24	2166	11,57	2302	12,53
Total	13232	100	18730	100	18372	100

Din componența acestor venituri cea mai mare parte au fost încasate de la comercializarea culturilor cerealiere și a strugurilor, adică din activitatea agricolă, care în anul 2007 a constituit 88,42 %, în anul 2008 – 87,38 % și în anul 2009 – 86,94 %, menținându-și ponderea pe parcursul anilor 2007-2009 însă cu mici diminuări. În ultimii ani veniturile din prestarea serviciilor de către unitățile auxiliare s-au majorat, așadar aceste venituri în anul 2007 au constituit 1355 mii lei sau 10,24 % din totalul veniturilor,

în anul 2008 acestea sau majorat, constituind 2166 mii lei, deținând o pondere de 11,57 % din totalul veniturilor iar în anul 2009 veniturile din prestarea serviciilor au obținut o valoare de 2302 mii lei, majorându-și ponderea pînă la 12,53 % din totalul veniturilor. Veniturile din vânzări din activitatea industrială ocupă cea mai mică componentă și pondere în totalul venitului din vânzări, continuînd să diminueze, așadar pe parcursul anilor 2007-2009 aceste venituri au deținut o pondere respectiv de 1,34; 1,05 și 0,53 %.

Un rol deosebit de important îl are și utilizarea forței de muncă în întreprindere.

Forța de muncă este partea activă a resurselor de muncă, care o formează totalitatea de oameni, munca cărora în măsura capacităților fizice și spirituale în condițiile corespunzătoare pot fi incluse în procesul de producție.

În continuare o să examinăm indicatorii utilizării resurselor de muncă în S.R.L. „Focaro-Agro”.

Tabelul 4 – Indicatorii utilizării resurselor de muncă în S.R.L. „Focaro-Agro” în anii 2007-2009

Indicatorul	Anii			Abaterile anului 2009 de la anii:	
	2007	2008	2009	2007	2008
A	1	2	3	4	5
Gradul de asigurare cu resurse de muncă, %	93,3	90,8	87,9	-5,4	-2,9
Înzestrarea unui lucrător cu mijloace fixe de producție ale activității de bază, lei	2096	2387	2543	447	156
Numărul de om-zile lucrate de un lucrător pe an	197	203	198	1	-5
Coeficientul utilizării resurselor de muncă	0,79	0,76	0,78	0,02	-0,01

Analizînd datele din tabelul 4 putem spune, că S.R.L. „Focaro-Agro” nu este asigurată în măsura cuvenită cu resurse de muncă. Se observă o reducere cu 5,4 și 2,9 puncte procentuale în anul 2009 în comparație cu anii 2007 și 2008 a gradului de asigurare cu resurse de muncă. Însă, coeficientul utilizării resurselor de muncă la întreprindere este

relativ înalt. Acest fapt permite de a compensa într-o măsură oarecare insuficiența resurselor de muncă. Problema se soluționează de asemenea pe seama sporirii gradului de înzestrare a lucrătorilor cu mijloace fixe, care în anul 2009 s-au majorat față de anul 2007 cu 447 lei și față de anul 2008 cu 156 lei.

Este de menționat că S.R.L. „Focaro - Agro”, dar și toate entitățile agricole întâmpină greutăți în perioada actuală la procurarea mijloacelor fixe, din cauza deficitului de surse financiare, de investiții și starea gravă a economiei naționale în întregime.

Desfășurarea procesului de producere este legat de utilizarea factorilor de producție (terenuri agricole, forței de muncă, mijloacelor fixe și materialelor), combinarea și folosirea eficientă a cărora influențează direct rezultatele finale ale întreprinderii.

Gradul de utilizarea a factorilor de producție contribuie la dezvoltarea activității entității și la mărirea rezultatelor financiare.

După conținutul economic, noțiunea de rezultate financiare este complexă și include indicatorii profitului și a rentabilității. Calcularea acestora indicatori, care reflectă situația veridică a activității economico-financiare a S.R.L. „Focaro-Agro” se va efectua în urătorul tabel.

Tabelul 5 - Indicatorii activității economico - financiare a S.R.L. „Focaro-Agro”

Indicatorul	Anul			Abateri în anul 2009 față de:	
	2007	2008	2009	2007	2008
1.Profitul brut, lei	3557168	5410342	(366508)	(3923676)	(5776850)
2.Profitul perioadei de gestiune pînă la impozitare, lei	1567961	3399974	(340593)	(1908554)	(3740567)
3.Ptofitul net, lei	1567961	3399974	(340593)	(1908554)	(3740567)
4.Rentabilitatea generală, %	9,31	17,64	-1,80	-11,11	-19,44
5.Rentabilitatea producției agricole, %	36,77	40,62	-1,85	-38,62	-42,47
6.Rentabilitatea economică, %	7,70	13,13	-2,16	-9,86	-15,29
7.Rentabilitatea financiară, %	11,04	18,66	-1,71	-12,75	-20,37

Analizând datele din tabelul 5 constatăm că profitul brut în anul 2009 s-a micșorat față de anul 2007 cu 3923676 lei, iar față de anul 2008 cu 5776850 lei. Profitul perioadei de gestiune până la impozitare și profitul net sa-u micșorat în ambele cazuri respectiv cu 1908554lei față de anul 2007 și cu 3740567 lei față de anul 2008.

În ce privește indicatorii rentabilității apoi ei s-au micșorat totalmente în anul 2009 față de anii 2007 și 2008: rentabilitatea generală cu 11,11 și 19,44 p.p, rentabilitatea producției agricole cu 38,62 și 42,47 p.p, rentabilitatea economică corespunzător cu 9,86 și 15,29 p.p și rentabilitatea financiară cu 12,75 p.p. față de anul 2007 și cu 20,37 p.p. față de anul 2008. Această diminuare a indicatorilor rentabilității a fost cauzată de micșorarea indicatorilor profitului care în anul 2009 s-au diminuat considerabil, rezultatele negative înregistrate au fost cauzate de criza economico-financiară.

CAPITOLUL 1 ASPECTE GENERALE PRIVIND AUDITUL DATORIILOR LA CAPITOLUL ASIGURĂRILOR SOCIALE SI MEDICALE

1.1 CONȚINUTUL ECONOMIC AL DATORIILOR PRIVIND ASIGURĂRILE SOCIALE ȘI MEDICALE

Cuvântul „audit” a apărut mai mult de 2000 de ani în urmă, și înseamnă „a asculta, a aude”, patria istorică a auditului este considerată Marea Britanie. În anul 1844 auditul a apărut ca gen de activitate în urma adoptării unui șir de legi privind societățile pe acțiuni conform cărora întreprinderile erau obligate cel puțin odată pe an să efectueze verificarea conturilor contabile de o persoană înputernicită. Cerința principală înaintată acestei persoane era onestitatea și independența. Așadar, pe parcursul evoluției sale, auditul a cunoscut o mulțime de reformări și modificări devenind tot mai important și mai necesar pentru agenții economici, astăzi, dispunând de o amplă informație despre audit, se poate de răspuns la următoarele întrebări:

- Ce este auditul?

O examinare metodică realizată în vederea determinării dacă activitățile și rezultatele relative la subiectul examinat satisfac dispozițiile prestabilite și dacă aceste dispoziții sunt puse în operă într-un mod eficace și apt în vederea atingerii obiectivelor.

- Când utilizăm auditul?
- Cu titlu preventiv-în cadrul unui program de audit pentru :
 - ✓ aprecierea eficacității unei organizații, a unui proces, a unui procedeu;
 - ✓ calificarea și urmărirea unui furnizor.
- Cu titlu curativ-în situații delicate :
 - ✓ faliment (insucces) al prestațiilor;
 - ✓ stări de lucruri.
- De ce?
- Pentru evaluarea dispozițiilor prestabilite în vederea atingerii unui obiectiv dat.
- Pentru evaluarea ecartului dintre situația reală și dispozițiile prestabilite.

Auditul asigurărilor sociale și medicale este necesar pentru a obține un eșantion mai vast de informații privind acest sector.

Asigurarea reprezintă o operație financiară, decurgând dintr-un contract sau dintr-o obligație prevăzută de lege, prin care asiguratorul se obliga ca în schimbul unei sume primite periodic (sau printr-o singură tranșă), numită primă de asigurare, să despăgubească pe asigurat pentru pierderile pe care acesta le-ar suferi în urma unor întâmplări independente de voința lui.

Asigurarea se bazează pe faptul că pagubele produse unui asigurat sunt distribuite asupra unui număr mare de persoane, pentru fiecare din aceștia plata despăgubirii devenind abia perceptibilă, iar acoperirea ei se face repede și fără alte urmări nefavorabile. După modul de efectuare, există două forme de asigurare: prin efectul legii (obligatorie) și facultativă (contractuală, benevolă).

În plățile de asigurare obligatorie intră:

- asigurarea obligatorie de răspundere civilă a deținătorilor de autovehicule;
- asigurarea obligatorie a pasagerilor transportului aerian, feroviar, fluvial și auto în comun;

- asigurarea socială de stat.

Plățile de asigurare benevolă sunt următoarele:

- asigurarea de accidente;
- asigurarea de sănătate;
- asigurarea pentru pensie suplimentară;
- asigurarea încărcăturilor etc.

În continuare ne vom opri mai detaliat la una din formele de asigurare obligatorie numită sistemul public de asigurări sociale sau asigurarea socială. Suma datorată în mod obligatoriu de participanții la sistemul public de asigurări sociale este numită contribuție de asigurări sociale.

Subiecți ai asigurării sociale obligatorii de stat sunt persoanele fizice și juridice care au obligația de a plăti contribuții de asigurări sociale.

Obiect al asigurării obligatorii este fondul de retribuire a muncii (salariu) și alte recompense prevăzute de legislație. Contribuțiile de asigurări sociale obligatorii de stat se calculează la suma salariului calculat și din alte recompense fără excluderea sumei impozitelor și altor obligații.

Putem menționa că în conformitate cu **Constituția Republicii Moldova** și art.2 al **Codului Muncii** fiecare om are dreptul la muncă, precum și la „condiții de muncă ce corespund cerințelor securității și igienei; recuperarea prejudiciului cauzat prin vătămarea sănătății în legătură cu munca; zile de odihnă săptămânale, concedii anuale plătite; asistență socială pentru limită de vârstă în caz de pierdere a capacității de muncă și în alte cazuri prevăzute de lege”. Pentru toate aceste achitări și este prevăzut fondul social.

Asigurarea socială protejează de la riscurile sociale, adică micșorează sau înlătură consecințele nefavorabile, legate de cele expuse mai sus. Ea ajută la soluționarea problemelor privind ocrotirea sănătății omului, profilaxia bolilor etc. Din contul formării fondurilor bănești, acordând diferite indemnizații și compensații nominale cu alte cuvinte:

- asigurarea socială e îndreptată spre acordarea ajutorului material suplimentar indiferent de contribuții;

- asigurarea contribuie la acumularea (păstrarea) mijloacelor bănești ale populației, îmbinând interesele de asigurare și păstrare ale clienților;

- utilizarea mijloacelor bănești temporar libere în interese obștești pentru finanțarea acțiunilor din diferite sfere a consumului obștesc, deoarece mijloacele primite de la cetățeni nu sînt achitate îndată, ci treptat (în formă de compensare asigurată și sume asigurate).

Asigurarea socială - este un sistem de protecție socială a persoanelor asigurate, constînd în acordarea de indemnizații, ajutoare, pensii, de prestații pentru prevenirea îmbolnăvirilor și recuperarea capacității de muncă și de alte prestații, prevăzute de legislație.

Persoana asigurată este persoana fizică, aptă de muncă, domiciliată în Republica Moldova avînd obligație să plătească contribuții de asigurări sociale ca să beneficieze de drepturi pentru prevenirea, limitarea sau înlăturarea riscurilor sociale. Asigurarea socială se extinde asupra tuturor categoriilor de salariați în Republica Moldova, indiferent de locul de muncă, postul ocupat și forma de organizare a întreprinderii.

Drept bază de calcul pentru calcularea contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii sînt:

- fondul de retribuire a muncii și alte recompense;
- suma grad - hectar de teren agricol;
- suma onorariilor primite de la acordarea serviciilor de către avocați și notarii privați;
- venitul net al fondatorilor întreprinderilor individuale;
- sumele achitate pentru patenta de întreprinzător.

Cotele de contribuții de asigurare sociale sînt diferențiate în funcții de condițiile de muncă normale sau speciale, care se aprobă anual prin legea bugetului asigurărilor sociale de stat.

Contribuția de asigurări sociale datorată de angajatori reprezintă diferența față de contribuția individuală de asigurări sociale pînă la nivelul cotelor de contribuție de asigurări sociale, stabilite în funcție de condițiile de muncă.

Contribuția de asigurări sociale pentru șomeri se suportă integral din fondul pentru ajutorul de șomaj, la nivelul cotei stabilite pentru condiții normale de muncă. În același mod se suportă și contribuția din alte fonduri. Calculul și plata contribuției de asigurări sociale datorate de asigurații cu contract individual de muncă și de angajatorul acestora se fac lunar de către angajator. Pentru șomeri se fac lunar de către instituția de care efectuează plata ajutorului de șomaj. În același mod se efectuează calculul și plata contribuției din alte fonduri.

Contribuția individuală de asigurări sociale datorată de asigurații cu contracte individual de muncă și de angajator se fac lunar de către angajator. Pentru șomeri se fac lunar de către instituția care efectuează plata ajutorului de șomaj. În același mod se efectuează calculul și plata contribuției din alte fonduri.

Contribuția individuală de asigurări sociale datorată de asigurații cu contracte individual de muncă se reține integral din salariul lor lunar și se virează lunar de către angajator la structura teritorială a Casei Naționale în a cărei rază se află sediul acestuia.

Modificarea termenilor de plată stabilite se comunică de angajator structurii teritoriale a Casei Naționale în a căreia rază se află acesta printr-o declarație lunară privind evidența nominală a asigurărilor, avînd confirmarea băncii, care deservește trezoreria statului.

Respectarea acestor principii de către întreprinderi, inclusiv și de S.R.L. „Focaro -Agro” este obligatorie. Astfel obiectivele de bază a întreprinderii față de sistemul de asigurări scoale sunt următoarele:

- efectuarea înregistrării corecte și îndeplinirea documentelor primare aferente retribuirii muncii, precum și aferente decontărilor privind asociația socială și medicală;
- înregistrarea corectă a operațiilor economice în cadrul contabilității pe baza conturilor;
- respectarea delimitării corecte a datorilor potrivit conturilor asigurării personale ale lucrătorilor;
- contul asupra relațiilor de decontări în scopul neadmiterii expirării termenilor de achitare;

- întocmirea corectă și verificarea formei și prezentarea declarației privind calcularea și utilizarea contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii.

Cu scopul asigurării continuității procesului de producție și minimizării urmărilor riscurilor posibile întreprinderile agricole aplică de obicei următoarele tipuri de asigurări:

- asigurarea socială de stat;
- asigurarea obligatorie de asistență medicală;

➤ Tarifele, bazele de calcul și termenele achitării contribuțiilor pentru asigurările sociale se stabilesc anual în legea privind bugetul asigurărilor sociale de stat. Sunt stabilite următoarele tarife ale contribuțiilor pe anul 2010:

- pentru întreprinderile agricole, lucrătorii cărora execută lucrări și prestează servicii prevăzute de grupele 01.1-01.4 ale Clasificatorului tipurilor de activități economice în Moldova-20% de la suma salariului brut și altor plăți;

- pentru întreprinderile industriale, de construcții, de transport și altele – 25 % de la suma salariului brut și altor plăți.

În conformitate cu anexa 5 la **Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2010 nr. 405-XVI din 15 noiembrie 2009** contribuțiile pentru asigurările sociale nu se calculează de la următoarele plăți și venituri:

- ajutorul material în formă bănească sau naturală;
- compensațiile pentru neachitarea în termen a salariului ;
- indemnizațiile pentru incapacitatea temporară de muncă și alte indemnizații prevăzute de sistemul de asigurări sociale ;
- veniturile din participarea în capitalul statutar al altor întreprinderi.

Mărimea indemnizației este diferențiată în funcție de durata stagiului de cotizare al beneficiarului, după cum urmează:

- 60 % - când acest stagiul este mai mic de 5 ani;
- 70 % - când stagiul în cauză este cuprins între 5 și 8 ani;
- 100 % - când stagiul de cotizare depășește 8 ani.

Indemnizația pentru incapacitate temporară de muncă se calculează și se achită nemijlocit la întreprindere.

➤ Între primele de asigurare obligatorie de asistență medicală și contribuțiile de asigurări sociale de stat obligatorii există următoarele deosebiri:

- achitarea primelor nu este subvenționată din bugetul de stat. Ea se efectuează în exclusivitate pe seama mijloacelor proprii ale întreprinderilor;
- pe seama primelor nemijlocit în gospodării nu se efectuează nici un fel de plăți. Utilizarea primelor după destinație este încredințată Companiei Naționale de Asigurări în Medicină;
- baza pentru determinarea mărimii primelor individuale nu este limitată de 5 salarii medii lunare prognozate pe economie înmulțită la 12;
- la determinarea datoriilor privind impozitul pe venit primele de asigurare obligatorie de asistență medicală se exclud din venitul impozabil atât al întreprinderilor, cât și al lucrătorilor;
- calcularea datoriilor la capitolul primelor față de Compania Națională de Asigurări în Medicină se efectuează de întreprinderi doar la îndreptarea salariului spre plată. De aceea primele în cauză în mărime de 3,5% se reflectă la început în componența datoriilor preliminare;
- datoriile personalului la capitolul primelor individuale apar doar în momentul îndreptării salariului spre plată.

În articolul 4 alin. (3) din **Legea nr.1593-Xv din 26 decembrie 2002** se prevede reducerea costului poliței cu 50% în cazul achitării primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală până la 31 martie 2009 pentru următoarele categorii de plătitori:

- 1) proprietarii de terenuri agricole, indiferent de faptul dacă au dat sau nu aceste terenuri în arendă sau folosință pe bază de contract;
- 2) fondatorii de întreprinderi individuali; persoanele fizice care, pe bază de contract, iau în arendă sau folosință terenuri agricole;
- 3) titularii de patentă de întreprinzător;

4) persoanele fizice care dau în arendă unități de transport, încăperi, utilaje și alte bunuri materiale, cu excepția terenurilor agricole;

5) alte persoane fizice neangajate, cu domiciliul în Republica Moldova.

Persoanele menționate vor achita primele de asigurare obligatorie de asistență medicală în mărime de 1318,8 lei.

Până la 31 martie 2009 achitarea primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală și obținerea polițelor de asigurare pentru categoriile respective se efectuează la orice oficiu poștal din țară sau la agențiile teritoriale ale Companiei Naționale de Asigurări în Medicină la prezentarea actului de identitate valabil, eliberat conform prevederilor actelor normative în vigoare.

După data de 31 martie 2009 obținerea polițelor de asigurare va fi posibilă numai la agențiile teritoriale **C.N.A.M.** în schimbul achitării primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală stabilite în sumă fixă în mărime de 2637,6 lei amenzilor de întârziere. Acestea pot fi achitate prin intermediul instituțiilor bancare.

Particularitățile asigurării obligatorii de asistență medicală a cetățenilor străini și apatrizilor.

La 31 decembrie 2008 a fost pusă în aplicare **Legea pentru modificarea unor acte legislative nr. 259-XVI din 5 decembrie 2008**, în care se precizează poziția cetățenilor străini și apatrizilor în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală a Republicii Moldova. Conform prevederilor acestei legi se modifică următoarele acte legislative:

- **Legea cu privire la statutul juridic al cetățenilor străini și al apatrizilor în Republica Moldova nr.275-XIII din 10 noiembrie 1994;**

- **Legea ocrotirii sănătății nr. 411-XIII din 28 martie 1995;**

- **Legea cu privire la mărimea, modul și termenele de achitare a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală nr.1593-XV din 26 decembrie 2002.**

În urma modificărilor efectuate actualmente în sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală a Republicii Moldova sînt incluși:

- cetățenii străini și apatrizii avînd reședință în Republica Moldova, încadrați în muncă în Republica Moldova în baza unui contract individual de muncă;

- cetățenii străini și apatrizii cu domiciliul în Republica Moldova.

Concomitent, dacă cetățenii străini și apatrizii cu domiciliul în Republica Moldova care sînt persoane neangajate, nu au obligația de a se asigura în mod individual în cazul cînd fac parte din următoarele categorii:

- copii de vîrsta preșcolară;
- elevi din învățămîntul primar, gimnaziul liceal și mediu de cultură generală;
- elevi din învățămîntul secundar profesional;
- elevi din învățămîntul mediu de specialitate (colegii) cu învățămînt de zi;
- studenți din învățămînt superior universitar cu învățămînt de zi;
- rezidenți ai învățămîntului postuniversitar obligatoriu;
- copii neîncadrați la învățătură pînă la împlinirea vîrstei de 18 ani;
- gravide, parturiente și lăuze;
- invalizi;
- pensionari;
- șomeri înregistrați oficial;
- persoane care îngrijesc la domiciliul copil invalid cu severitatea I sau un invalid din copilărie de gradul I țintuit la pat cu vîrsta de pînă la 18 ani;
- mame cu șapte și mai mulți copii.

Dacă persoanele menționate sînt incluse în listele de evidență nominală prezentate de către instituțiile competente să țină evidența lor, conform art.4 alin.(4) din **Legea nr. 1585-XIII din 27 februarie 1998**, ele vor fi asigurate din contul bugetului de stat și vor obține polița de asigurare ca persoane asigurate din contul statului. Totodată, aceste persoane vor pierde dreptul la polița de asigurare în cazurile menționate în art.6 alin.(4) din **Legea nr.1585-XIII din 27 februarie 1998** care conduc la încetarea acțiunii poliței de asigurare pentru persoanele asigurate.

Conform Ordinului **C.N.A.M.** nr.16-A din 1 februarie 2010 „Cu privire la organizarea și monitorizarea procesului de asigurare obligatorie de asistență medicală în anul 2010 pentru persoanele ce se asigură în mod individual”, eliberarea polițelor de

asigurare persoanelor care beneficiază de reducerea de 75% la achitarea primelor de asigurare se va efectua de către agențiile teritoriale ale C.N.A.M. în prezența acestora persoane sau reprezentanților lor legali în baza:

- cererii (în formă liberă);
- actului de identitate (buletin de identitate, act de identitate provizoriu);
- dovada achitării primei de asigurare, în baza fișei de achitare eliberate de agenția teritorială;

- actului ce confirmă dreptul de proprietate asupra terenului cu destinație agricolă, după cum urmează:

- fără înregistrarea obligatorie în registrul bunurilor imobile: certificatul de moștenire; titlul de autentificare a dreptului deținătorului de teren, eliberat de autoritățile administrației publice în cazul atribuirii de către acestea a terenurilor proprietatea publică a unităților administrativ-teritoriale;

- cu înregistrarea obligatorie în registrul bunurilor imobile: contractul de vânzare-cumpărare; contractul de donație și contractul de schimb.

1.2 PRINCIPIILE, OBIECTIVELE ȘI PARTICULARITĂȚILE AUDITULUI ASIGURĂRILOR SOCIALE ȘI MEDICALE

La exercitarea auditului rapoartelor financiare, este necesar ca auditorul să stabilească o relație constructivă de muncă cu conducerea agentului economic în scopul realizării unui audit eficient. Totodată trebuie respectate anumite principii ale conduitei profesionale stabilite de standardele profesionale. Principiile conțin o discuție generală a anumitor cerințe pe care un auditor trebuie să le îndeplinească. Deci, activitatea de audit se bazează pe următoarele principii:

1) Integritatea - conform acestui principiu, auditorul trebuie să fie corect, onest și incoruptibil, integritatea fiind suportul încrederii și credibilității acordate raționamentului auditorului.

2) Independența - independența față de entitatea auditată și oricare alte grupuri de interese este indispensabilă; auditorii trebuie să depună toate eforturile pentru a fi independenți în

tratarea problemelor aflate în analiză; auditorii trebuie să fie independenți și imparțiali atât în teorie, cât și în practică; în toate problemele legate de munca de audit independența auditorilor nu trebuie să fie afectată de interese personale sau exterioare; auditorii au obligația de a nu se implica în acele activități în care au un interes legitim/intemeiat.

3) Onestitate - auditorii și contabilii trebuie să fie sinceri și onești la prestarea serviciilor profesionale.

4) Obiectivitate - în activitatea lor auditorii trebuie să manifeste obiectivitate și imparțialitate în redactarea rapoartelor, care trebuie să fie precise și obiective; concluziile și opiniile formulate în rapoarte trebuie să se bazeze exclusiv pe documentele obținute și analizate conform standardelor de audit; auditorii trebuie să folosească toate informațiile utile primite de la entitatea auditată și din alte surse. De aceste informații trebuie să se țină seama în opiniile exprimate de auditori în mod imparțial. Auditorii trebuie, de asemenea, să analizeze punctele de vedere exprimate de entitatea auditată și, în funcție de relevanța acestora, să formuleze opiniile și recomandările proprii; auditorii trebuie să facă o evaluare echilibrată a tuturor circumstanțelor relevante și să nu fie influențați de propriile interese sau de interesele altora în formarea propriei opinii.

5) Competența profesională și conștiințiozitate - la prestarea serviciilor auditorii și contabilii trebuie să fie conștiințioși, competenți și silitori, precum și să mențină cunoștințele și aptitudinile profesionale la așa un nivel, care să asigure posibilitatea ca clientul sau patronul să beneficieze de servicii profesionale competente, bazate pe ultimele modificări în legislație, activitatea practică și metodologie.

6) Confidențialitate - auditorii sunt obligați să păstreze confidențialitatea în legătură cu faptele, informațiile sau documentele despre care iau cunoștință în exercitarea atribuțiilor lor; este interzis ca auditorii să utilizeze în interes personal sau în beneficiul unui terț informațiile dobândite în exercitarea atribuțiilor de serviciu. În cazuri excepționale auditorii pot furniza aceste informații numai în condițiile prevăzute de normele legale în vigoare.

7) Comportament profesional - auditorii sunt obligați să își îndeplinească atribuțiile de serviciu cu profesionalism, competență, imparțialitate și la standarde internaționale, aplicând cunoștințele, aptitudinile și experiența dobândite, auditorii trebuie să acționeze într-o

mănieră corespunzătoare reputației profesiei și să evite orice comportament care ar putea discredita profesia.

8) Respectarea standardelor profesionale tehnice - Auditorii trebuie să presteze serviciile profesionale în conformitate cu cerințele standardelor profesionale tehnice corespunzătoare. Auditorii sînt obligați să execute conștiincios și cu pricepere indicațiile clientului sau patronului, în măsură în care acestea sînt compatibile cu cerințele de onestitate,obiectivitate, iar în cazul auditorului ce exercită activitate de audit (în continuare auditor), de asemenea și cu cerința de independență.

Auditorii trebuie să respecte cerințele:

- legislației în vigoare a Republicii Moldova;

- Standardele Naționale de Audit (în continuare S.N.A.) sau, în lipsa anumitor S.N.A., Standardele Internaționale de Audit (în continuare S.I.A.), recomandate spre aplicare de către organul de stat ce exercită, în conformitate cu legislația în vigoare, regularizarea activității de audit;

- Standardele Naționale de Contabilitate (în continuare S.N.C.) sau, în lipsa anumitor S.N.C., Standardele Internaționale de Contabilitate (în continuare S.N.C.) recomandate spre aplicare de către organul de stat ce exercită, în conformitate cu legislația în vigoare, regularizarea contabilității;

- altor regulamente și norme aprobate de organele de stat;

Concepția alcătuirii și prezentării rapoartelor financiare prevede folosirea următoarelor principii:

Principiul continuității activității - consideră că entitatea are o activitate permanentă care va continua și în viitor.

Principiul prudenței – prevede ca activele și veniturile să nu fie supraevaluate, iar obligațiile și cheltuielile sa nu fie subevaluate. Veniturile se constată numai în cazul în care au fost câștigate, iar cheltuielile la momentul efectuării acestora.

Contabilitatea de angajamente - constă în aceea că veniturile și cheltuielile se constată în contabilitate și în rapoartele financiare ale perioadei în care au fost efectuate, indiferent de tipul efectiv de încasare sau plată a mijloacelor bănești. Conform acestei convenții, la elaborarea politicii de contabilitate entitatea trebuie să pornească de la incoincidența

eventuală temporară a faptului economic cu asigurarea acesteia cu bani. De aici rezultă că toate faptele economice trebuie să fie reflectate în contabilitate în momentul efectuării acestora. Nici un fapt economic nu poate fi stopată sau accelerată din punct de vedere al înregistrării acesteia în contabilitate.

Rapoartele financiare, bazate pe acest principiu, furnizează utilizatorilor informații privind faptele economice precedente legate de reținerea sau plata contribuțiilor sociale și primelor medicale, precum și privind datoriile aferente plății contribuțiilor sociale și primelor medicale în viitor și reținerile ulterioare.

Particularitățile de audit referitoare acestei activități, sunt:

1. La exercitarea responsabilităților sale profesionale auditorul trebuie să respecte “Codul privind conduita profesională a contabililor și auditorilor din Republica Moldova”.

2. Auditorul trebuie să exercite un audit în conformitate cu S.N.A., care conțin principii fundamentale și proceduri esențiale, precum și recomandări corespunzătoare sub formă de comentarii și alte materiale explicative.

3. Auditorul trebuie să planifice și să exercite auditul dând dovadă de scepticism profesional, recunoscând faptul că pot exista circumstanțe care conduc la denaturări semnificative în rapoartele financiare. Spre exemplu, auditorul trebuie, de regulă, să presupună că dovezile ce confirmă declarațiile conducerii vor fi găsite, și nu să admită faptul că aceste declarații vor fi în mod necesar corecte.

Obiectivele de audit referitoare la soldul asigurărilor sociale și medicale sunt:

- totalul contribuțiilor sociale și primelor medicale reflectate în confruntarea soldurilor de disponibilități este corect calculat și concordă cu cartea mare;
- contribuțiilor sociale și primelor medicale reflectate în confruntarea soldurilor de disponibilități există;
- contribuțiilor sociale și primelor medicale existente sînt înregistrate;
- contribuțiilor sociale și primelor medicale reflectate în confruntarea soldurilor de disponibilități sînt corecte;
- operațiunile de rețineri și plăți de contribuțiilor sociale și primelor medicale sînt înregistrate în exercițiul contabil adecvat;
- contribuțiilor sociale și primelor medicale sînt corect prezentate și dezvăluite.

1.3 CARACTERISTICA ACTELOR LEGISLATIVE ȘI SURSELOR BIBLIOGRAFICE

Auditul reprezintă o examinare metodică realizată în vederea determinării dacă activitățile și rezultatele relative la subiectul examinat satisfac dispozițiile prestabilite și dacă aceste dispoziții sunt puse în operă într-un mod eficace și apt în vederea atingerii obiectivelor. Există două tipuri de audit: intern și extern.

Auditul extern desemnează intervenția unei persoane sau al unui grup de persoane specializate, străine întreprinderii, care trebuie să fie operaționali, iar dovezile de care dispun trebuie să aibă un caracter preventiv și corectiv.

Auditul intern este efectuat de una sau mai multe persoane care aparțin întreprinderii în interesul Conducerii. Se poate considera că obiectivele și domeniile de intervenție se manifestă pe un fond cât mai întins. În acest caz, auditorii nu trebuie să fie niciodată operaționali ci funcționabili. Ei observă, notează, țin cont de ceea ce au văzut, au înțeles, au constatat și de propriile sale remarci. Ei nu au puterea de decizie care rămâne și aparține ierarhiei [24, p. 205-205].

Auditul intern dispune de trei ipostaze, care, în general, se disting în trei tipuri de control:

1. Auditul contabil sau financiar.

Acest audit nu răspunde exact la aceeași definiție ca în cazul auditurilor externe și interne. Există într-adevăr o diferență între periodicitatea verificărilor, gradul lor de precizie, natura datelor examinate.

Obiectivele auditurilor interne sunt specifice:

- este vorba de a evita ca o eroare de gestiune să se producă din cauza proastei calități a informației. Datele financiare utilizate pentru gestiunea curentă sunt următoarele:

- bilanțul;
- contul de rezultate;
- cifra de afaceri;
- evoluția cheltuielilor în funcție de natura lor;
- variația imobilizărilor;

- clienți și furnizori;
- posturile de trezorerie.

Tehnicile utilizate în auditul financiar cuprind:

- controale indiciare-tablourile de analize ale contului destinate decelării înregistrărilor contabile eronate (rate, credite clienți și furnizori, rata de rotație a stocurilor, remunerații datorate).

- sondaje statistice-ritmul, de exemplu, 10 facturi de vânzări, 10 decontări de plată, etc. Aceste sondaje corespund unui audit vertical care include examinarea tuturor pieselor (documentelor) stabilite.

- intervenții punctuale:

- controlul cantitativ al stocurilor ;
- contabilitatea de casă ;
- confirmarea directă a soldurilor clienți și furnizori ;
- verificări ale relației cu băncile.

- analiza contabilității analitice:

- descompunerea prețului de revenire al unui număr de produse;
- control prin sondaj al imputării analitice a costurilor diverse.

- datele bugetare-deși efectuate de către serviciile contabile sau bugetare independente, calcularea ecarturilor dintre previziuni și realizări merită, în egală măsură, controale ale auditorilor interni.

2. Auditul operațional.

Dacă auditul financiar verifică respectarea regulilor contabile, bugetare și statistice, în schimb, auditul operațional controlează buna aplicare a procedurilor de gestiune internă, auditul operațional nu interesează decât operațiile de gestiune curentă. Auditorii interni suscită în general, redactarea și divulgarea diverselor proceduri utilizate, încercând întotdeauna ameliorarea lor. Competența serviciului de audit, care se întinde la ansamblul întreprinderii și poziția sa independentă la ierarhia operațională, îi permite de a manifesta un rol de consilier permanent pe lângă direcțiile operaționale. Luările de poziție ale auditorului, sub formă de recomandări, angajează responsabilitatea sa în privința Directorului General. Dar, în nici un caz, decizia de aplicare a recomandărilor nu va fi

luată de către auditor. Aceasta ar acționa în detrimentul responsabilității direcțiilor operaționale și nu ar mai permite auditorului de a manifesta o independență suficientă. Respectarea procedurilor și căutarea ameliorării lor permite reducerea riscurilor întreprinderii. Două criterii sunt în general reținute pentru orientarea activității auditorilor:

- importanța operațiunilor (produsul cel mai vândut, uzina al cărei personal este cel mai numeros etc.);
- caracterul lor de noutate (lansarea unui produs, utilizarea unui nou media publicitar, investiție etc.).

Eficacitatea controlului în materie de audit operațional va fi în funcție de 3 factori:

- cunoașterea întreprinderii;
- aptitudinea auditorilor la rezolvarea problemelor puse;
- facultatea lor de persuasiune pe lângă direcțiile vizate.

Analiza critică a auditorului intern nu va avea valoare decât în măsura în care va insista pe o cunoaștere teoretică și practică a dificultăților cu care se confruntă serviciile operaționale.

3. Auditul conducerii.

Contrar auditului contabil sau operațional, auditul conducerii nu constituie decât foarte rar o realitate a întreprinderii la ora actuală. Auditul conducerii este definit ca o contribuție specifică din partea auditorului la soluționarea problemelor puse de politica generală. Auditul conducerii presupune un studiu specific, precum:

- o analiză a costurilor;
- oportunitatea unei campanii publicitare;
- incidența metodei de remunerare [19, p. 586-594].

Obiectivul auditului va fi de a garanta Conducerii (Directorului General) calitatea concluziilor tehnice pe baza cărora se vor lua decizii. În caz de carență a serviciilor operaționale, auditul va putea fi orientat spre realizarea propriilor sale lucrări de studii și de cercetare.

Auditul intern este vizat de toate fazele activității întreprinderii care interesează Conducerea. Aceasta implică faptul de a apela până la aspecte contabile și financiare

pentru atingerea unei înțelegeri depline a operațiilor examinate. Pentru a ajunge la acest obiectiv final sunt implicate activitățile următoare:

- examinarea și aprecierea sincerității, suficienței și aplicarea controlului contabil, financiar și operațional și promovarea unui control eficace la un cost rezonabil;
- verificarea conformității cu politicile, a planurilor și a procedurilor stabilite;
- verificarea la ce punct activele societății sunt justificate și prezervate de pierderi de orice natură;
- verificarea exactității informațiilor utilizate de către Conducere;
- evaluarea calității acțiunii în punerea în execuție a responsabilităților asumate;
- recomandarea de ameliorări operaționale [25, p. 265-266].

Astfel, la rîndul sau, auditul este efectuat de auditor, care conform **Standardului Național de Audit 110 „Termenologia folosită în Standardele Naționale de Audit”**, auditorul este persoană fizică, care corespunde cerințelor de calificare stabilite de legislație și deține certificat de calificare al auditorului. Pentru comoditate, cu excepția cazurilor, cînd sînt indicații concrete, în **Standardele Naționale de Audit** noțiunea “auditor” este utilizată pentru indicarea persoanei (organizației de audit) care exercită atît un audit, cît și servicii conexe. Aceasta înseamnă că persoana care prestează servicii conexe poate să nu exercite auditul rapoartelor financiare ale agentului economic.

Auditorul trebuie sa dispuna de o profesiograma, care include:

Aptitudini profesionale:

- experiență prealabilă;
- înțelegere;
- memorie;
- intuiție;
- judecată;
- simț al organizării.

Aptitudini intelectuale:

- detectarea erorilor;
- onestitate tradițională;

- onestitate intelectuală;
- simț al responsabilității.

Aptitudini morale:

- discreție;
- fermitate;
- disciplină;
- stăpânire de sine;
- spirit de echipă;
- inițiativă;
- decizie;
- sociabilitate;
- spirit de progres.

Comportament social:

- vocație de formator;
- sănătate;
- prezentare;
- dinamism.

Aptitudini psihice:

- îndurață;
- practic neglijabil;
- foarte necesar;
- rezultat al unei anchete la aproximativ 300 auditori.

Auditorul, persoana care are calificarea și care este mandatat pentru a conduce toate componentele unui audit, se poate întâlni cu următoarele probleme, aparute pe parcursul misiunii de audit:

- refuz al altora-nu este un refuz net, ci mai degrabă o opoziție latentă;
- solitudinea-lucrează adesea singur, handicap ca urmare a absenței muncii în grup;

- limitarea cunostintelor-nu poate fi un specialist universal, necesitatea unei culturi generale;

- schimbari ale situatiei-schimbări constante ale locului și ale persoanelor, auditorul este devotat pentru adoptări de situații;

- problemele de constiinta-involuntar, auditorul poate genera prejudicii entității auditate, ii scapă urmărirea evenimentelor;

- nu are drepturi la eroare-singure, erorile minore îi sunt permise;

- aprecierea serviciului prestat-efectele auditului sunt dificil de măsurat;

- context si urmari-auditul fiind un instrument de progres și de gestiune a riscului, el nu este pe deplin eficace decât dacă este integrat într-o politică generală. Aceasta îndeamnă la o continuitate între declanșarea auditului și urmărirea acțiunilor corective;

- garantare a obiectivitatii-auditul este, de fapt, un contract tripartit (client, auditor, auditat). Auditorul veghează ca exigențele fiecărei părți să fie clar exprimate. Fiecare parte este garantul respectării contractului; alegerea echipei de audit se operează astfel încât să se asigure independența sa vis-à-vis de subiectul tratat.

De-a lungul derulării auditului, regulile de comportament ajută la garantarea calității informațiilor primite:

- nu cedează la nici o presiune;

- nu intră în jocul relațiilor conflictuale;

- se pronunță dacă sunt descoperite greșeli;

- atitudine în favoarea dialogului;

- cercetează faptele;

- respectă planul de audit stabilit. [19, p. 273-274]

De-a lungul întregii sale acțiuni, auditorul trebuie să dea o imagine pozitivă auditului dacă este tentat de obținerea adeziunii entității auditate de concluzii. Este deci esențial ca, concluziile auditului să fie demonstrate și deci să insiste pe probe tangibile. Auditorul refuză în mod categoric de a purta o judecată asupra persoanelor.

- confidentialitate - condițiile de acces ale difuzării documentelor necesare auditului se opresc în momentul prealabil executării sale, condițiile de difuzare ale raportului final de audit sunt definite după acordul dintre entitățile auditate, auditor(i) și client(i). Auditorul menține integral și loial secretul profesional;

- adaptare la situație - echipele care intervin (auditor, auditat) sunt adaptate în competență și în cantitate, subiectului tratat și deferențialului aferent, auditorul trebuie să relativizeze ecarturile constatate, în funcție de riscurile inerente acestora și ia orice inițiativă pentru aprofundarea investigației dacă aceasta este necesară.

Eficacitatea unei structuri de administrare a entității economice este determinată de calitatea tuturor funcțiilor aferente și, respectiv, depinde de fiecare din ele, inclusiv și de funcția de control, care poate fi efectuată de diferiți specialiști în domeniile economic, financiar și juridic. Auditul intern constituie una din funcțiile de control și are o formă internă de manifestare a examenului metodologic. [24, p. 403-405]

Auditul asigurărilor sociale și medicale este o parte componentă a auditului intern.

Asigurările sociale controlează corectitudinea achitării de către întreprinderi a impozitelor la buget și a contribuțiilor la asigurările sociale. În acest scop întreprinderile trebuie să prezinte declarațiile fiscale și dările de seamă privind asigurările sociale. Procesul de impunere a contribuabililor este bazat pe principiile și regulile de calculare și achitare a plăților obligatorii, stabilite de actele legislative și normative. În categoria acestora intră:

- **Legea Republicii Moldova privind sistemul public de asigurării sociale nr. 489-XIV din 08.07.1999;**

- **Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2010;**

- **Legea fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală pe anul 2010;**

- **S.N.C. 1 „Politica de contabilitate”;**

- **S.N.C. 5 „Prezentarea rapoartelor financiare”;**

- **Planul de conturi contabile ale activității economico-financiare a întreprinderilor .**

Asiguratul este persoana fizică aptă pentru muncă, cu domiciliul în Republica Moldova, avînd obligația de a plăti contribuții de asigurări în vederea beneficiii de dreptul pentru prevenire, limitarea sau înlăturarea riscurilor sociale prevăzute de lege.

În sistemul public, sunt asigurate obligatoriu, prin efectul legii:

a) persoana care desfășoară activitate pe bază de contract individual de muncă te numită la nivelul autorității executive, legislative și judecătorești, pe durata mandatului;

b) persoana care desfășoară activitate în funcție efectivă sau este numită la nivelul autorității executive, legislative și judecătorești, pe durata mandatului;

c) persoana care beneficiază de ajutor de șomaj suportat din fondul ajutorului de șomaj;

d) persoanele care beneficiază de indemnizațiile de incapacitate temporară de muncă, pentru sarcină și lăuzie, de pensie de invalidate, cu condiția suportării din fondurile respective;

e) persoana care realizează un nivel echivalent cu cel puțin 4 salarii medii lunare pe economie;

f) persoana care realizează prin cumul un venit anual echivalent cu cel puțin 4 salarii medii lunare pe economie;

g) persoana care realizează un venit anual echivalent cu cel puțin 3 salarii medii lunare pe economie [1, p.202-205].

Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova nr. 982 din 22.07.2002 este emisă cu privire la prestațiile pentru prevenirea îmbolnăvirilor și recuperarea capacității de muncă a asiguraților prin tratament balneoclimateric.

Mijloacele pentru prevenirea îmbolnăvirilor se repartizează sindicatelor republicane de ramură și agenților economici în baza următorilor indici:

- suma contribuțiilor de asigurări sociale de stat acumulate în anul precedent, pe ramurile economiei naționale pe care le reprezintă;

- rata achitării contribuțiilor;

- cota de participare la formarea veniturilor bugetului asigurărilor sociale de stat;

Unele mijloace, dar nu mai mult de 10% din suma anuală, se folosesc la procurarea biletelor pentru tratamentul bolnavilor cu infarct miocardic, al celor operați în caz de boală ulceroasă a stomacului sau duodenului, de extirpare a vezicii biliare și bolnavilor cu astm-bronhic.

Controlul privind corectitudinea și plenitudinea îndeplinirii prezentului regulament este efectuat de Casa Națională de Asigurări Sociale, Confederația Sindicatelor din Republica Moldova, Confederația Sindicatelor Libere din Republica Moldova „Solidaritate” și Confederația Națională a Patronului din Moldova și de structurile lor teritoriale și alte organe abilitate cu acest drept.

Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2010 include 4 capitole:

Capitolul 1- Dispoziții generale.

Capitolul 2- Reglementări privind calculul și plata contribuțiilor asigurării sociale de stat obligatorii și aspecte specifice ale veniturilor și cheltuielilor.

Capitolul 3- Prestațiile sociale unice.

Capitolul 4- Dispoziții finale. [2, p. 71-72]

Un alt act normativ ce pune baza contabilității datoriilor față de fondul social este planul de conturi contabile, care este elaborat ținând cont de particularitățile economice de piață. Aceasta cuprinde patru capitole:

1. Dispoziții generale
2. Terminologia
3. Nomenclatorul conturilor contabile
4. Normele metodologice de utilizare a conturilor contabile.

Capitolul I cuprinde conținutul Planului de conturi, determină sfera de aplicare și legătură a acestuia cu formularele rapoartelor financiare, modul de clasificare și simbolizare a conturilor.

Capitolul II conține definițiile terminilor și noțiunilor de bază formulate în conformitate cu terminologia acceptată în practica mondială și incluse în Standardele Naționale de Contabilitate.

În capitolul III este reprezentat nomenclatorul conturilor contabile care cuprinde clasele și grupele de conturi, evidențiind totodată conturile de gradul I (sintetice) și de gradul II (subconturile).

În capitolul IV sunt caracterizate clasele, grupele de conturi și conturile de gradul I, este reprezentată corespondența conturilor pe tipurile de bază a operațiunilor economice [4, p. 202-205].

Planul de conturi se bazează pe clasificarea conturilor după conținutul economic și include clasele de conturi, conturile de gradul I (conturile sintetice) și conturile de gradul II (subconturile).

Planul de conturi cuprinde nouă clase:

1. Active pe termen lung
2. Active curente
3. Capital propriu
4. Datorii pe termen lung
5. Datorii pe termen scurt
6. Veniturile
7. Cheltuielile
8. Conturile contabilității de gestiune
9. Conturi extra bilanțiere.

Clasele 1-7 cuprind conturile contabilității financiare, clasa 8-conturile contabilității de gestiune, clasa 9-conturile extra bilanțiere [5, p. 70].

Pentru studiul temei este destinat contul **533,, Datorii privind asigurările**”, care generalizează informația privind defalcările și decontările aferente contribuțiilor pentru asigurările sociale în Fondul social.

Acest cont este un cont pasiv. În creditul căruia se reflectă datoriile calculate privind primele de asigurare la finele perioadei de gestiune. Prezentul plan de conturi contabile al activității economico-financiare a intrat în vigoare la 01.01.1998.

În conformitate cu **S.N.C. 1 ,, Politica de contabilitate**” este o totalitate de procedee și metode selectate de întreprindere pentru ținerea evidenței și întocmirea rapoartelor financiare. Din 2008 la politica de contabilitate obligatoriu se anexează:

- documentele primare elaborate de întreprindere;
- registrele contabile care sunt folosite pe întreprindere;
- rapoartele interne întocmite de întreprindere;
- planul de conturi de lucru.

Acum nu-s formulare tipizate de registre contabile fiecare întreprindere elaborează de sine stătător dar fiecare registru trebuie să conțină următoarele date:

- denumirea registrului;
- întreprinderea;
- perioada;
- data faptelor economice;
- etalonul;
- funcția, numele, semnătura.

S.N.C. 1,, Politica de contabilitate” gospodăriile agricole, pornind de la condițiile de activitate proprii, stabilesc de sine stătător regulile evidenței contabile și întocmirea rapoartelor interne.

Drept bază pentru elaborarea politicii de contabilitate a întreprinderii servește sistemul S.N.C. în Republica Moldova, care admite metodele alternative de evaluare și evidența actelor, capitalului propriu, datoriilor, veniturilor, cheltuielilor și rezultatele activității întreprinderii [16, p. 182].

S.N.C. 5 „Prezentarea rapoartelor financiare” este actul normativ ce prezintă informația care urmează să fie dezvăluită în rapoartele financiare:

- bilanțul contabil;
- raportul privind rezultatele financiare;
- raportul privind circulația capitalului propriu;
- raportul privind fluxul mijloacelor bănești;
- anexele la rapoartele financiare;
- nota explicativă.

Conform standardului, unul din principiile generale ce urmează a fi respectate este metoda casării activelor și datoriilor întreprinderii. Astfel, activele și datoriile nu se sting reciproc, cu excepția cazurilor în care stingerea este prevăzută sau permisă de standardele naționale de contabilitate. Reciprocitatea stingerii posturilor din bilanțul contabil reduce posibilitatea utilizatorilor de a înțelege operațiile efectuate și a estima fluxul viitor al mijloacelor bănești ale întreprinderii. Activele se indică în rapoartele financiare fără rectificări valorice, de exemplu rectificări pentru acoperirea datoriilor dubioase privind conturile debitorilor. Bilanțul contabil este un raport privind situația patrimonială și financiară a întreprinderii la data de raportare. Activele și datoriile se subdivizează în bilanțul contabil în active și datorii pe termen lung și curent (cu termen scurt). Datoriile privind asigurările se atribuie la datoriile pe termen scurt.

Datoriile se consideră pe termen scurt în cazurile când acestea:

- a) urmează să fie stinse la utilizarea mijloacelor bănești încasate pe articole considerate drept active curente;
- b) urmează să fie stinse în decurs de 12 luni din momentul în care au apărut.

Deci, reflectarea în bilanț a activelor și datoriilor pe termen scurt și publicitatea sumelor totale ale acestora facilitează utilizatorii de rapoarte financiare să analizeze situația financiară a întreprinderii [6, p. 2].

În manualul „Contabilitatea financiară-2” autorul Alexandru Frecăuțianu doctor habilitat în știință, remarcă că indemnizațiile pentru incapacitatea temporară de muncă și indemnizațiile de maternitate se stabilesc și se plătesc nemijlocit la întreprinderile agricole.

Suma indemnizațiilor pentru capacitatea temporară de muncă și de maternitate se determină în felul următor:

1. se însumează venitul asigurat din perioada de calcul, durata căreia în funcție de circumstanțe poate constitui de la câteva zile până la 6 luni;
2. venitul asigurat total se împarte la numărul lunilor lucrate și se determină venitul mediu lunar;
3. venitul mediu lunar se împarte la numărul zilelor calendaristice din luna în care lucrătorul s-a aflat în concediu medical;

4. mărimea indemnizației zilnice se corectează în dependență de durata stagiului de cotizare.

5. mărimea corectată a indemnizației zilnice se înmulțește cu numărul zilelor calendaristice indicat în certificatul de concediu medical.

Din suma calculată a indemnizației pentru incapacitatea temporară de muncă nu se rețin:

- contribuții individuale pentru asigurările sociale ;
- prime individuale de asigurare obligatorie de asistență medicală;
- impozit pe venit ;
- notă de contabilitate și calcul de formă liberă – la calcularea contribuțiilor datorate de întreprindere cu raportarea acestora la consumurile de producție, cheltuielile perioadei sau evaluarea de intrare a activelor procurate;
- ordin de plată și extras din cont – la virarea contribuțiilor din contul curent în valută națională;
- calcul privind retribuirea muncii - la determinarea mărimii indemnizației pentru incapacitatea temporară de muncă sau indemnizației de maternitate;
- dispoziție de plată, listă de plată, cererea angajatorului și ordin de plată - la achitarea indemnizațiilor contra numerar sau prin virament cu ridicarea ulterioară a mijloacelor bănești prin carturi bancare [17, p.116-118].

Anatol Graur, în lucrarea sa „Noul sistem contabil al agenților economici din Republica Moldova” capitolul 8, Contabilitatea datoriilor privind asigurările ne aduce la cunoștință că mijloacele bănești acumulate în bugetul asigurărilor sociale de stat se folosesc conform legislației în vigoare. Pentru scopurile principale sînt plata pensiilor pentru limita de vîrstă, de invaliditate, în cazul pierderii întreținătorului, pentru vechimea în muncă, plata pensiilor sociale și indemnizațiilor pentru pensionari, plata ajutoarelor de asigurări sociale, acoperirea cheltuielilor pentru tratamentul balneosanatorial, odihna salariaților și copiilor lor, plata ajutoarelor și compensațiilor acordate familiilor cu copii, socialmente vulnerabile, plata ajutoarelor de șomaj etc.

Cotele de asigurare socială obligatorii ale cetățenilor constituie 1% din salariu (venit) și se transferă de către persoanele fizice și juridice în termenele de recepționare a mijloacelor pentru achitarea salariilor.

Termenele de plată a actelor în bugetul asigurărilor sociale de stat variază în funcție de tipul întreprinderii. Astfel, pentru gospodăriile colective specializate în producție agricolă – o dată pe lună, cel târziu pînă la data de 5 a lunii următoare celei de gestiune, în mărime de 1/12 parte din suma anuală; pentru persoanele fizice care obțin venit din desfășurarea activității de întreprinzător – timp de 5 zile după expirarea termenului de prezentare a calculelor trimestriale; pentru celelalte persoane juridice, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare – în termenele fixate pentru recepționarea mijloacelor destinate achitării salariilor.

Cotele de asigurare socială de stat obligatorie nu se calculează asupra sumelor ajutorului material acordat în legătură cu calamitățile naturale, în alte circumstanțe extreme, sumelor primite pentru asigurările obligatorii sau benevole, biletelor de tratament în sanatorii, biletelor în casele de odihnă și instituțiile de întremare pentru copii, burselor elevilor, studenților, doctoranzilor, plătite de întreprinderile și organizațiile care i-au trimis la învățătură la cursurile de zi, remunerabile pentru munca în afara orelor de program, virate în bugetul respectiv sau în fondurile de binefacere [18, p. 240-241].

Conform **Legii bugetului** toți agenții economici, indiferent de formele de proprietate și gospodărire, fac contribuții la asigurări sociale de stat.

Mijloacele bănești acumulate în bugetul asigurărilor sociale de stat se folosesc conform legislațiilor în vigoare. Printre scopurile principale sunt plata pensiilor pentru limită de vîrstă, de invaliditate, în cazul pierderii întreținătorului, pentru vechime de muncă, plata pensiilor sociale și indemnizațiilor pentru pensionari, plata ajutoarelor de asigurări sociale, plata ajutoarelor de șomaj [22, p. 212-213].

Autorii Alexandru Nedeiță, Ludmila Grabarovschi în „Ghidul contabilului cooperative agricole de întreprinzător” capitolul 5.4. Contabilitatea datoriilor privind asigurările reflectă că contribuțiile de asigurări sociale de stat nu se calculează pentru unele plăți de compensare achitate în mărimea stabilită de legislația în vigoare cum ar fi:

- sumele ajutorului material acordat în legătură cu producerea calamităților natural, în alte circumstanțe excepționale, precum și în cazurile în care se acordă o singură dată în baza hotărârii Guvernului;

- sumele ajutorului material, în expresie bănească sau naturală, acordat, în alte cazuri de cât cele specificate mai sus, la locul de muncă de bază;

- plățile compensatorii în limitele stabilite de legislație (diurnule în perioada aflării în deplasări și plățile achitate în schimbul diurnilor, compensarea daunelor cauzate angajaților în urma mutilării sau alte vătămături a sănătății în procesul muncii), cu excepția compensației pentru concediul nefolosit în caz de concediere;

- sumele primite de la persoanele asigurate pentru asigurările benevole, indiferent de faptul din contul cui au fost achitate contribuțiile de asigurări;

- preavizele plătite în caz de concediere în conformitate cu legislația în vigoare;

- indemnizațiile de asigurări sociale, cu excepția indemnizațiilor în caz de incapacitate temporară de muncă (inclusive pentru îngrijirea unui copil bolnav), sarcina și lăuzie și ajutorului de șomaj.

Nomenclatorul scutirilor se stabilește de **Legea bugetului** asigurărilor sociale de stat pe anul respectiv.

Datoriile privind asigurările se reflectă în contabilitate în baza calculelor efectuate, extraselor din contul de decontare și a dispozițiilor de plată prin care s-au transferat mijloacele respective [23, p.102-103].

În revista „Contabilitate si audit” nr.10 anul 2009 Parascovia Cebotarenco potrivit prevederile **Legii bugetului** asigurărilor sociale de stat pe anul 2009 nr. 262 – XVI din 11.12.2009, ne aduce la cunoștință că angajatorii din agricultură care practică exclusiv activitățile enunțate în grupele 01.1 – 01.4 din Clasificatorul activităților din economia Moldovei, calculează contribuțiile de asigurări sociale de stat obligatorii:

22 % - la fondul de salarizare și la alte recompense;

16 % - se achită din mijloacele angajatorului;

6 % - se subvenționează de la bugetul de stat.

În cazul în care agentul economic practică și alte activități, pe lângă cele specificate expres în pct. 1.4 din anexa nominalizată, acesta nu poate beneficia la calcularea contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii, urmează să aplice tariful stabilit în mărime de 22 % [26, p.52].

În Republica Moldova serviciul de audit intern, ca structură separată, reprezintă o funcție relativ nouă a sistemului de management, constituit în interiorul unei întreprinderi/entități economice pentru a examina și a efectua activitatea acestuia și realizat de auditorii interni, care au calitatea de angajați permanenți ai instituției respective, însă nu toate entitățile economice își pot permite luxul creării unei structuri separate de audit intern, iar în viața cotidiană a unui contabil deseori apare necesitatea verificării calculului efectuate și reflectate în contabilitate pentru a avea convingerea fermă că informația prezentată în rapoartele financiare este veridică și fiabilă. Acest fapt se referă la toate posturile din raportul financiar, inclusiv din bilanțul contabil și raportul de profit și pierdere.

Dat fiind faptul că pînă în prezent importanța calculării, contabilizării, declarării și achitării asigurărilor sociale și medicale la bugetul de stat de fiecare entitate economică nu-și pierde valoarea, ba chiar mai mult, este în creștere permanentă, considerăm necesară studierea modului de verificare a acestui sector.

În continuare propunem cîteva procedee analitice și de recalculare utilizate în procesul de audit al decontărilor cu bugetul privind asigurarea socială și medicală.

La verificarea corectitudinii calculării și reflectării în conturi a asigurării sociale și medicale pot fi aplicate diverse proceduri de audit, din care pot fi menționate următoarele:

- verificarea formală a documentelor - la aplicarea acestei proceduri se stabilește respectarea cerințelor de perfectare a formularelor cu regim special, registrelor contabile și fiscale, bilanțelor de verificare, declarațiilor și rapoartelor fiscale care urmează a fi prezentate;
- examinarea de fond a documentelor primare - orientarea spre descoperirea falsificărilor din documente care se manifestă prin corectări de cifre, cuvinte sau fraze sau prin contrafacerea;
- examinarea de fond a registrelor contabile - compararea datelor din Registrul calculului salariului cu datele înregistrate în conturile de evidență a asigurării sociale și medicale, precum și în

conturile corespondente ale acestora (conturile de creanțe, datorii și cheltuieli); compararea datelor din Registrul calculul salariului cu datele din Declarația privind calcularea și utilizarea contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii și Raportul privind calcularea primelor de asigurare *obligatorie de asistență medicală*;

- recalcularea - verificarea corectitudinii calculării totalurilor în Registrul calculul salariului;
- alte proceduri.

O metodă recomandată de verificare a corectitudinii calculării și declarării asigurărilor sociale și medicale, și reflectării în evidența contabilă pe parcursul unui an poate fi aplicată la întreprinderile în felul următor.

Pasul 1. Se adună sumele din declarații și rapoarte pentru un an (ianuarie-decembrie), separat, prin care se determină suma contribuțiilor și primelor declarate și calculate, în Declarația privind calcularea și utilizarea contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii, rîndul 306 col. 5 și 6 din tabelul nr. 3, și în Raportul privind calcularea primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală, totalul din col. 5. Suma obținută reprezintă sumele contribuțiilor de asigurări sociale și primelor medicale declarate pentru perioada de gestiune (1 an), care ulterior se va compara cu sumele contribuțiilor și primelor reflectată în evidența contabilă a întreprinderii.

Pasul 2. Se adună sumele reflectate pe parcursul perioadei de gestiune în creditul conturilor de datorii (533,535) înregistrate în corespondență cu conturile de creanțe și datorii (227, 531).

Pasul 3. La suma datoriilor (pasul 2) se aplică cota contribuțiilor și primelor de 6% și respectiv 3,5%. Ca urmare, se calculează suma contribuțiilor de asigurări sociale și primelor medicale care trebuie determinată în funcție de datoriile constatate.

Un alt procedeu utilizat la auditul contribuțiilor de asigurări sociale și primelor medicale este verificarea corespunderii datelor înregistrate în evidența contabilă cu datele din fișa contribuabilului (acest document poate fi obținut la prima cerere a fiecărui contribuabil la C.N.A.S. și C.N.A.M. teritorial, unde este la evidență întreprinderea), în special, la data întocmirii raportului financiar anual. În cazul cînd la întreprindere pentru ultima perioadă fiscală (luna decembrie) în Declarația privind calcularea și utilizarea contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii și Raportul privind calcularea primelor de asigurare

obligatorie de asistență medicală au fost înregistrate sume de achitat către buget , soldul subcontului 5331 „Datorii față de Fondul Social” și 5332 “Datorii privind asigurarea medicală” ar trebui să corespundă cu datele datoriei spre achitare din fișa contribuabilului pe anul respectiv. Trebuie de menționat că este necesar să se concretizeze faptul dacă în fișă au fost incluse sumele indicate în Declarație și Raport pentru ultima perioadă de raportare, adică pentru luna decembrie a anului verificat. În cazul când în fișă nu sînt incluse datele din Declarația și Raport pe luna decembrie, acest moment trebuie luat în calcul la compararea sumelor din Declarație și Raport și evidența contabilă.

În practică deseori apar, din diverse motive, divergențe între aceste sume, cele mai frecvente fiind:

1) neînregistrarea în evidența contabilă a penalităților calculate din cauza neachitării la timp a contribuțiilor de asigurări sociale și primelor medicale prin reflectarea formulei contabile:

- debit contul 714 „Alte cheltuieli operaționale” subcontul 7143 „Cheltuieli privind amenzile, penalitățile, despăgubirile”
- credit contul 533 „Datorii privind asigurările”, subconturile **5331 „Datorii față de Fondul Social”** și **5333 “Datorii privind asigurarea medicală”**;

2) neînregistrarea în evidența contabilă a sumelor indicate în actul de control fiscal de calculare a contribuțiilor de asigurări sociale și primelor medicale în urma controlului, în special, în cazul micșorării sumei spre deducere în perioada ulterioară prin reflectarea formulei contabile:

- debit contul 713 „Cheltuieli generale și administrative”, subcontul 7134 „Impozite, taxe și plăți, cu excepția impozitului pe venit”
- credit contul 533 „Datorii privind asigurările”, subcontul 5331 „Datorii față de Fondul Social” și 5333 “Datorii privind asigurările medicale”;

3) neglijența în contabilizarea și declararea contribuțiilor de asigurări sociale și primelor medicale din partea colaboratorilor contabilității întreprinderii.

Aplicarea periodică în practică a metodelor sus- numite în scopul verificării corectitudinii reflectării în conturi și declarării contribuțiilor de asigurări sociale și primelor medicale, va conduce la diminuarea erorilor și riscurilor de aplicare a

sanctiunilor economice pentru prezentarea eronată a declarațiilor fiscale și contabilizarea incorectă a tranzacțiilor privind acest sector. [20, p. 54-57]

CAPITOLUL 2 AUDITUL ASIGURĂRILOR SOCIALE ȘI MEDICALE ÎN S.R.L. “FOCARO-AGRO”

2.1 EVIDENȚA PRIMARĂ ȘI GENERALIZAREA DATELOR

Conform articolului 19 al **Legii contabilității** toate faptele economice se contabilizează în mod obligatoriu în baza documentelor primare și centralizatoare.

Documentele primare reprezintă o confirmare documentară (pe suport de hârtie sau în formă electronică) care justifică efectuarea operațiunii economice, acordă dreptul de a o efectua sau certifică producerea unui eveniment.

Conform prevederilor **Legii contabilității**, pentru îndeplinirea acestor funcții documentele primare trebuie să conțină un șir de elemente obligatorii, după cum urmează:

- a) denumirea și numărul documentului;
- b) data întocmirii documentului;
- c) denumirea, adresa, IDNO (codul fiscal) al entității în numele căreia este întocmit documentul;
- d) denumirea, adresa, IDNO (codul fiscal) al destinatarului documentului, iar pentru persoanele fizice - codul personal;
- e) conținutul faptelor economice;
- f) etaloanele cantitative și valorice în care sînt exprimate faptele economice;
- g) funcția, numele, prenumele și semnătura, inclusiv digitală, a persoanelor responsabile de efectuarea și înregistrarea faptelor economice.

Documentele primare se întocmesc în timpul efectuării operațiunii, iar dacă aceasta este imposibil – nemijlocit după efectuarea operațiunii sau după producerea evenimentului. În continuare vom preciza modul de perfectare documentară a datoriilor privind asigurările sociale de stat și asigurarea medicală obligatorie în cadrul S.R.L. ”Focaro-Agro”.

Pentru a activa cu succes fiecare întreprindere trebuie să dispună de un anumit personal. Efectivul acestui personal, componența și calificarea lui depind de mărimea întreprinderii, specializare, înzestrarea tehnică și alți factori. În procesul utilizării forței de muncă întreprinderile suportă consumuri sau cheltuieli sub forma de retribuirea muncii, precum și contribuții pentru asigurările de stat și prime de asigurare obligatorie de asistență medicală.

De regulă, la capitolul asigurărilor sociale de stat și asigurării medicale obligatorii documente primare sunt foarte puține, iar calculele corespunzătoare se efectuează în documente justificative aferente altor operațiuni care vor fi examinate în continuare.

În S.R.L. „Focaro - Agro” la angajarea în serviciu a lucrătorului se perfectează ancheta persoanei asigurate (formularul REV1) care ulterior se prezintă în organele de asigurare socială conform locului înregistrării întreprinderii în cauză (anexa 2).

Formularul REV1 „Ancheta persoanei asigurate” se utilizează pentru aplicarea procedurilor de deschidere a contului personal al persoanei fizice în structurile teritoriale ale C.N.A.S., introducerea modificărilor în cazul schimbării datelor, restabilirea certificatului de asigurări sociale în cazul pierderii sau inutilității.

Formularul REV1 se completează personal de către asigurat, într-un exemplar, cu litere de tipar (cîte un simbol în fiecare celulă, începând cu prima celulă) în baza actelor de identificare ale persoanei. Copiile actelor se anexează. Autenticitatea datelor indicate în anchetă se confirmă prin semnătura persoanei asigurate.

Formularul **REV1** „primar” se completează pentru persoanele angajate la momentul implementării evidenței individuale în sistemul public de asigurări sociale, pentru persoanele care în momentul angajării nu au certificat de asigurare socială, pentru persoanele care de sine stătător achită contribuțiile de asigurări sociale.

Formularul **REV1** „schimbare date personale” se completează în cazul modificării datelor personale (numele, prenumele, patronimicul, data nașterii, locul nașterii, sexul sau alte date), iar formularul **REV1** „restabilire certificat de asigurări sociale” se completează pentru restabilirea certificatului de asigurare socială în cazul pierderii sau inutilității lui și în alte cazuri.

De menționat că toate rechizitele din ancheta persoanei asigurate (formularul REV1) se completează în limba de stat, cu litere de tipar, cu cerneală albastră.

Conform acestei anchete anual (și lunar) întreprinderea întocmește Declarația persoanei asigurate pe an (formularul tipizat REV5) (anexa 3).

Formularul tipizat REV5 „Declarația persoanei asigurate pe an” se completează de către angajator pentru toate persoanele asigurate angajate și se prezintă la structurile

teritoriale ale C.N.A.S. la termenul aprobat în Legea bugetului asigurărilor sociale anuală. Formularul respectiv este de 3 tipuri:

- de tip „primar” – se completează pentru prezentarea informației primare;
- de tip „de corectare” – se completează pentru corectarea informației precedente, unde au fost depistate greșelii. Se completează varianta corectă, în așa mod informația nouă înlocuiește informația primară;
- de tip „de stabilire a pensiei” – este destinată pentru persoanele care vor beneficia de prestații sociale. Pe parcursul anului contribuabilii vor prezenta declarațiile de tipul „de stabilire a pensiei” la cererea angajatului.

Această Declarație permite fiecărui angajat să beneficieze de contribuțiile privind asigurarea viitoare de pensie.

Fiecărei persoane asigurată, după înregistrare în sistemul informațional, i se atribuie Codul personal de asigurări sociale (în continuare – CPAS) și i se eliberează certificatul de asigurare socială ceea ce confirmă evidența persoanei asigurată în Registrul de Stat al evidenței individuale în sistemul public de asigurări sociale. Codul personal de asigurări sociale reprezintă un semn convențional de înregistrare atribuit fiecărui asigurat de către C.N.A.S. prin care se ține evidența drepturilor și obligațiilor privind asigurările sociale în sistemul public.

CPAS este un cod unic atribuit fiecărei persoane asigurate, care în continuare va desemna contul personal al asiguratului și conține categorii de control ce permit identificarea greșelilor comise la administrarea acestui număr de asigurare în procesul evidenței individuale.

Contul personal conține următoarele date:

- numărul CPAS;
- datele personale ale asiguratului;
- data și locul nașterii;
- datele privind locul de trai;
- informația despre documentele ce identifică persoana asigurată;

- datele privind activitatea profesională (de muncă) și alte genuri de activitate ce se includ în stagiul de cotizare;
- tariful contribuțiilor de asigurările sociale;
- salariul sau venitul (pentru fiecare lună de cotizare) la care sunt calculate contribuțiile de asigurări sociale;
- suma contribuțiilor pentru asigurările sociale de stat obligatorii calculate și achitate de către angajator și de către persoana asigurată pentru fiecare lună a stagiului de cotizare;
- altă informație necesară pentru stabilirea și plata pensiilor, indemnizațiilor și pentru alte cazuri prevăzute de legislația cu privire la asigurările sociale de stat;
- telefoanele de contact ale persoanei asigurate.

Informația din contul personal al persoanei asigurată este confidențială și se folosește numai în scopul calculării prestațiilor de asigurări sociale de stat.

În S.R.L. “Focaro-Agro” pentru înregistrarea consumurilor sau cheltuielilor de muncă (adică a timpului lucrat), lucrărilor efectuate, produselor sau activelor biologice obținute și a retribuirii muncii calculate se utilizează următoarele documentele primare: tabelul de evidență a folosirii timpului de muncă; foaia de evidență a muncii și lucrărilor executate; foaia de evidență a tractoristului-mașinist; foaia de parcurs a tractorului; foaia de parcurs pentru autocamioane etc.

Întrucât baza lunară de calcul la care angajatorul datorează contribuția de asigurări sociale o constituie fondul de retribuire a muncii și alte recompense realizate de asigurații cu contract individual de muncă, în continuare vom examina succint destinația și modul de perfectare a documentelor nominalizate mai sus.

Astfel, în scopul exercitării controlului asupra disciplinei muncii, analizei gradului de utilizare a timpului de lucru și calculării retribuirii muncii personalului administrativ, conducătorilor și specialiștilor de verigă medie (din subdiviziuni) și altor angajați, remunerarea cărora se efectuează în regie (adică în dependență de durata timpului lucrat) se perfectează tabelul evidenței timpului de muncă (anexa 4). Documentul se deschide aparte pe fiecare subdiviziune sau serviciu al întreprinderii (de exemplu, parcul auto,

aparatul administrativ etc.), iar înscrierile în el se efectuează de conducător, socotitor, contabil sau altă persoană autorizată. În tabel se includ toți membrii colectivului cu indicarea numerelor de pontaj atribuite care sunt identice cu numerele conturilor persoanelor deschise în registrul analitic pentru evidența decontărilor cu personalul privind retribuirea muncii. Zilnic în tabel se menționează ieșirea la lucru, numărul de ore lucrate sau absența cu specificarea cauzei prin semne convenționale. La finele lunii se deduc totalurile timpului lucrat în ore și zile și ale absențelor sub aspectul cauzelor stabilite. Totodată în ultima coloană pe fiecare persoană în parte se notează suma retribuirii muncii calculată în regie. Dacă remunerarea angajaților se efectuează în acord, atunci generalizarea informației privind retribuirea muncii calculată se efectuează în baza altor documente.

Cel mai frecvent document de contabilizare a consumurilor de muncă și calculare a retribuirii muncii este foaia de evidență a muncii și lucrărilor executate (anexa 5) care se aplică în două variante [pe lucrători aparte sau pe grupă (brigadă, echipă ș. a.) de lucrători în ansamblu]. Documentul se perfectează pentru agrotehnicieni, viticultori, pomicultori, căruțași și alți salariați antrenați în lucrări manuale și cu tracțiune animală din fitotehnie, plantarea (cultivarea) viilor și livezilor tinere, gospodăriile de deservire și alte activități. De obicei, documentul are o circulație lunară, adică se închide la finele lunii. La deschiderea (emiterea) documentului se indică sarcina, categoria, norma de timp și tariful. După recepția lucrărilor de client, la comanda căruia ele au fost executate, documentul urmează a fi aprobat de conducătorul întreprinderii sau altă persoană autorizată.

Foaia de evidență a tractoristului-mașinist (anexa 6) este destinată înregistrării zilnice a consumurilor de muncă, remunerațiilor calculate, motorinei cheltuite și volumului lucrărilor de câmp, staționare, de excavat sau de tasare, executate de tractoare, combine și alte mașini autopropulsate. Documentul se deschide pe fiecare mecanizator în parte, se completează de brigadier sau socotitor și poate fi folosit pe parcursul a 10-15 zile. Zilnic în foaia de evidență se indică denumirea lucrării, cultura agricolă, condițiile agrotehnice, numărul orelor lucrate, volumul lucrărilor executate în natură (iar în cazul utilizării tractoarelor – și volumul lucrărilor recalculat în hectare – etalon convenționale), suma retribuirii muncii, consumul de motorină (conform normei și efectiv) etc. Înscrierile se

efectuează de brigadier sau socotitor în baza măsurărilor respective, iar tractoristul (combinerul) prin semnătura sa confirmă veridicitatea lor. În continuare documentul este verificat de agronom care totodată menționează calitatea și oportunitatea lucrărilor. În încheiere, foaia de evidență urmează a fi aprobată de conducătorul întreprinderii sau altă persoană autorizată.

Foaia de parcurs a tractorului (anexa 7) se utilizează pentru evidența exploatării tractoarelor la lucrările de transport (inclusiv în fitotehnie) și are o circulație zilnică. Pe recto documentului brigadierul sau socotitorul indică sarcina (denumirea mărfurilor, expeditorul, destinatarul, distanța etc.), iar pe verso se notează îndeplinirea ei efectivă cu determinarea traficului de mărfuri (în tone-kilometru), numărului de hectare – etalon convenționale, remunerațiilor calculate ș. a. Totodată informația privind traficul de mărfuri trebuie confirmată prin documente justificative (liste de expediere a cerealelor și altor produse din câmp, bonuri de uz intern, facturi de expediție etc.). Mecanizatorul nu are dreptul de a efectua înregistrări în foaia de parcurs cu excepția mențiunilor privind primirea și predarea tractorului la începutul și sfârșitul zilei de lucru. Această restricție este necesară pentru a preveni denaturarea informației și defectarea documentelor.

Foaia de parcurs pentru autocamioane servește pentru evidența exploatării camioanelor și calcularea salariilor șoferilor, iar în unele cazuri și ale hamalilor. Documentul se emite de obicei pe o zi, iar în cazul curselor lungi – pe o cursă. Pe recto documentului se indică sarcina și volumul combustibilului alimentat (turnat în rezervor), iar pe verso – îndeplinirea sarcinii, consumul de combustibil (conform normei și efectiv), suma salariului calculat și alte date. Ca și în cazul foii de parcurs a tractorului, șoferul nu are dreptul de a efectua înregistrări în foaia de parcurs cu excepția mențiunilor privind primirea și predarea automobilului la începutul și sfârșitul zilei de lucru. Pentru a exclude abuzurile la document se anexează agenției de informații respectivi.

Sumele retribuirii muncii calculate în baza documentelor primare se generalizează pe fiecare lucrător în parte în fișa personală de evidență a veniturilor sub formă de salariu și alte plăți efectuate de către patron în folosul angajatului pe anul gestionar, precum și a impozitului pe venit reținut din aceste plăți (anexa 8). Fișa personală conține următoarele informații:

- numele de familie, prenumele și codul fiscal al salariatului;
- sumele scutirilor acordate pe an cu indicarea datei când a fost depusă cererea;
- suma scutirilor pe fiecare lună a anului;
- suma totală a scutirilor acordate pe an;
- suma venitului pe luna curentă;
- suma venitului cumulativ de la începutul anului;
- numărul lunilor;
- suma scutirilor cu total cumulativ de la începutul anului;
- primele de asigurare obligatorie de asistență medicală;
- contribuții individuale de asigurări sociale de stat obligatorii;
- suma venitului impozabil cu total cumulativ de la începutul anului (ea se determină ca diferența dintre suma venitului de la începutul anului și sumele scutirilor, contribuțiilor individuale de asigurări sociale și primelor individuale de asistență medicală);
- suma impozitului pe venit (ea se determină ca produsul dintre venitul impozabil și cota impozitului pe venit pentru persoanele fizice care variază în funcție de mărimea venitului anual) etc.

De exemplu, conform fișei personale de evidență a veniturilor sub formă de salariu și alte plăți efectuate de către patron în folosul angajatului, precum și a impozitului pe venit reținut din aceste plăți a angajatului Șargarovscaia Maria Vasilii în februarie 2010 din suma venitului îndreptat spre achitare au fost efectuate următoarele rețineri: 3,5 % - prime de asigurare obligatorie de asistență medicală (în sumă de 35,84 lei) și 6 % - contribuții individuale de asigurări sociale de stat obligatorii (în sumă de 61,84 lei).

În entitatea analizată sumele retribuirii muncii calculate în baza documentelor primare se generalizează pe următoarele direcții:

- pe categorii de personal;
- pe fiecare lucrător în parte;
- pe obiecte de evidență (culturi agricole, tipuri de activități auxiliare etc.).

Concomitent cu generalizarea sumelor retribuirii muncii pe direcțiile menționate, se calculează și contribuțiile pentru asigurările de stat și primele de asigurare obligatorie de asistență medicală.

Generalizarea sumelor retribuirii muncii calculate, precum și a contribuțiilor pentru asigurările sociale de stat și asigurarea medicală obligatorie, pe obiecte de evidență se efectuează lunar în borderou de formă liberă privind repartizarea salariului (anexa 9). În borderou se indică: simbolul și denumirea contului sintetic; denumirea subdiviziunilor; suma retribuiției calculate; contribuțiile pentru asigurările sociale de stat în mărime de 23% calculate de la suma retribuițiilor; primele de asigurare obligatorie de asistență medicală în mărime de 3,5%, de asemenea, calculate de la suma retribuițiilor.

Informația privind toate reținerile efectuate din suma salariului calculat pe luna respectivă în ansamblu pe entitate se generalizează în darea de seamă privind reținerile din salariu, iar informația privind toate calculările și reținerile se generalizează în borderoul cumulativ privind calculările și reținerile.

La virarea contribuțiilor sociale și medicale de stat obligatorii din contul curent în valută națională se perfectează ordin de incaso (anexa 10 - 12). Ordinul de incaso se întocmește în limba de stat. Responsabilitatea privind veridicitatea și corectitudinea informației indicate în ordinul de incaso îi revine emitentului. Acest document se emite:

- într-un singur exemplar în cazul emiterii de către banca plătitoare la efectuarea transferului de credit în nume și pe cont propriu;
- în două exemplare în cazul emiterii de către titularul de cont bancar, precum și de către banca plătitoare la efectuarea transferului în numele titularului de cont bancar.

Ordinul de incaso se prezintă spre executare la banca plătitoare de către emitent sau de către persoana împuternicită a acestuia în ziua în care a fost emis, iar în cazul emiterii ordinului de incaso de către unitatea Trezoreriei de Stat, acesta se prezintă spre executare la banca plătitoare cu data emiterii în decursul anului bugetar curent.

De exemplu, conform ordinului de incaso nr. 8900001929 trezoreriei de stat au fost transferate contribuțiile asigurării sociale de stat reținute din salariul angajaților, precum și calculate de la fondul de retribuire a muncii în sumă de 5000 lei.

După finisarea anului calendaristic entitatea prezintă la organul teritorial al Serviciului Fiscal de Stat – **Notă de informare privind plăți efectuate de către patron** unde se reflectă suma contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii în mărime de 6 % și primele de asigurare obligatorie de asistență medicală în mărime de 3,5 % (pentru anul 2009), reținute de la fiecare angajat și în ansamblu pe entitate. De menționat că aceste date trebuie să corespundă formularului **4BASS** și **MED**.

În conformitate cu **Legea privind indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă și alte prestații de asigurări sociale** nr. 289-XV din 22 iulie 2004 persoanele asigurate care locuiesc permanent în Republica Moldova în cazul survenirii riscurilor sociale asigurate au dreptul la indemnizație pentru incapacitate temporară de muncă condiționată de boli generale sau accidente nelegate de muncă.

Indemnizația pentru incapacitate temporară de muncă se stabilește în baza certificatului de concediu medical (anexa 13-15) eliberat de instituția medico-sanitară în conformitate cu **Instrucțiunea privind modul de eliberare a certificatului de concediu medical**, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 469 din 24 mai 2005. Această indemnizație se plătește în cazul când stagiul de cotizare al persoanei asigurate constituie nu mai puțin de 3 ani. Indemnizația se stabilește pe întreaga perioadă de tratament, dar nu mai mult de 180 de zile calendaristice pe parcursul unui an. În baza avizului Consiliului Expertiză Medicală a Vitalității (în continuare – C.E.M.V.) acest termen maxim poate fi prelungit cu cel mult 30 de zile calendaristice. Indemnizația în cauză se stabilește de asemenea în cazurile când incapacitatea temporară de muncă a survenit în perioada concediului de odihnă. Mărimea indemnizației este diferențiată în funcție de durata stagiului de cotizare al beneficiarului, după cum urmează:

- 60 % - când acest stagiul este mai mic de 5 ani;
- 70 % - când stagiul în cauză este cuprins între 5 și 8 ani;
- 100 % - când stagiul de cotizare depășește 8 ani.

Indemnizația pentru incapacitate temporară de muncă se calculează și se achită nemijlocit la întreprindere. De aceea este important ca mărimea acestor indemnizații să fie

determinată corect, cu acceptarea lor ca plăți argumentate efectuate pe seama contribuțiilor de asigurări sociale.

Drept bază pentru determinarea mărimii acestei indemnizații servește venitul asigurat (de la care anterior au fost calculate contribuțiile de asigurări sociale) din ultimele 6 luni calendaristice lucrate complet, premergătoare lunii survenirii (producerii) riscului asigurat. Dacă unele luni din componența perioadei de calcul n-au fost lucrate complet pe motive întemeiate, ele se exclud din calcul. Dacă, însă, cauzele absenței la lucru sunt dubioase (neîntemeiate), în calcul se iau toate cele 6 luni.

De menționat că se poate întâmpla ca până la survenirea riscului asigurat angajatul să activeze la întreprindere mai puțin de 6 luni. În așa caz drept bază pentru calcul se ia venitul asigurat din toate lunile calendaristice lucrate complet (adică de la una până la 5 luni). În sfârșit, dacă lucrătorul a activat la întreprindere mai puțin de o lună, atunci drept bază pentru calcul servește venitul asigurat din zilele efectiv lucrate.

Este necesar de menționat că prin venit asigurat se subînțelege salariul, alte plăți și venituri de la care au fost calculate și achitate contribuțiile în bugetul asigurărilor sociale de stat. De regulă, venitul asigurat este mai mic decât venitul efectiv. Aceasta se explică prin faptul că de la unele venituri contribuțiile pentru asigurările sociale nu se calculează.

În continuare în baza anexei 13 vom prezenta calculul sumei indemnizației pentru incapacitate temporară de muncă a salariatului Țîntari Alexei:

1. Se însumează (adună) venitul asigurat pentru ultimele 6 luni:

$$1550 + 1080 + 1593 + 1673 + 1313 + 660 = 7869 \text{ lei}$$

2. Venitul asigurat total se împarte la numărul lunilor lucrate și se determină venitul mediu lunar:

$$7869 : 6 = 1311 \text{ lei}$$

3. Venitul mediu lunar se împarte la numărul zilelor calendaristice din luna (în cazul nostru luna noiembrie) în care lucrătorul s-a aflat în concediu medical:

$$1311 : 31 = 42,29 \text{ lei}$$

4. Mărimea indemnizației zilnice se corectează în dependență de durata stagiului de cotizare, cu aplicarea coeficienților respectivi (în cazul nostru stagiul de cotizare a salariatului depășește 8 ani și, prin urmare, se aplică coeficientul 1,0):

$$42,02 \times 1,0 = 42,29 \text{ lei}$$

5. Mărimea corectată a indemnizației zilnice se înmulțește cu numărul zilelor calendaristice indicat în certificatul de concediu medical (14 zile):

$$42,29 \times 14 = 592,06 \text{ lei.}$$

Trebuie de menționat că din suma calculată a indemnizației pentru incapacitatea temporară de muncă nu se rețin:

- contribuții individuale pentru asigurările sociale;
- prime individuale de asigurare obligatorie de asistență medicală;
- impozit pe venit.

Generalizarea informației privind starea decontărilor cu organul teritorial al Casei Naționale de Asigurări Sociale se efectuează cu ajutorul contului de pasiv **533 „Datorii privind asigurările”**. În credit se reflectă calcularea contribuțiilor (datorate atât de întreprindere, cât și de angajați), iar în debit – stingerea datoriilor și calcularea indemnizațiilor pe seama mijloacelor asigurărilor sociale. Soldul contului este creditor și reprezintă datoria întreprinderii (inclusiv la capitolul contribuțiilor de asigurări sociale) la finele lunii, trimestrului sau anului.

În S.R.L. „Focaro-Agro” la contul **533 „Datorii privind asigurările”** la capitolul primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală și contribuțiilor de asigurări sociale sunt deschise două subconturi pe tipuri de asigurări:

5331 “Datorii față de Fondul Social”;

5333 “Datorii privind asigurarea medicală”.

Evidența analitică se ține în funcție de plătitorii contribuțiilor, destinatari și direcțiile de utilizare a mijloacelor.

De menționat că între primele de asigurare obligatorie de asistență medicală și contribuțiile de asigurări sociale există următoarele deosebiri:

- achitarea primelor nu este subvenționată din bugetul de stat. Ea se efectuează în exclusivitate pe seama mijloacelor proprii ale întreprinderilor;

- pe seama primelor nemijlocit în gospodării nu se efectuează nici un fel de plăți. Utilizarea primelor după destinație este încredințată Companiei Naționale de Asigurări în Medicină;

- baza pentru determinarea mărimii primelor individuale (datorate de salariați) nu este limitată de trei salarii medii lunare pronosticate pe țară pentru anul respectiv;

- la determinarea datoriilor privind impozitul pe venit primele se exclud din venitul impozabil atât al întreprinderilor, cât și al lucrătorilor;

- calcularea datoriilor la capitolul primelor față de Compania Națională de Asigurări în Medicină se efectuează de întreprinderi doar la îndreptarea salariului spre plată. De aceea primele în cauză în mărime de 3,5 % se reflectă la început (adică când se calculează salariul) în componența datoriilor preliminare;

- datoriile personalului la capitolul primelor individuale apar doar în momentul îndreptării salariului spre plată. Cu alte cuvinte, în momentul calculării salariului este interzis de a reține primele în cauză de la angajați.

Particularitățile expuse mai sus influențează asupra metodologiei de evidență atât a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală, cât și a decontărilor cu personalul privind retribuirea muncii.

Evidența sintetică a datoriilor privind asigurarea socială și medicală de stat obligatorie se ține în jurnalul-order (anexa 16).

În continuare sunt prezentate formulele contabile de bază la contul **5331 „Datorii față de Fondul Social”** care au avut loc în S.R.L. „Focaro-Agro” în perioada de referință.

Tabelul 6 – Operațiile economice și formulele contabile care țin de calcularea și virarea contribuțiilor de asigurări sociale în S.R.L. „Focaro-Agro”

Nr. crt.	Conținutul faptei economice	Perioada de referință	Suma, lei	Debit contul	Credit contul	Sursa de date
A	1	2	3	4	5	6
1	Calcularea contribuțiilor privind					

	asigurarea socială de stat obligatorie din remunerațiile calculate:					
	- personalului administrativ și de deservire al întreprinderii	septembrie, 2010	6910,64	713	533.1	anexa 16
	- personalului angajat în activitatea de bază a entității	septembrie, 2010	28068,26	811	533.1	anexa 16
	- lucrătorilor din activitățile auxiliare ale întreprinderii	septembrie, 2010	16356,78	812	533.1	anexa 16
	- personalului administrativ și de deservire a secțiilor și a altor subdiviziuni de producție ale întreprinderii	septembrie, 2010	11867,68	813	533.1	anexa 16
	- angajaților încadrați în procesul de reparație a mijloacelor fixe	septembrie 2010	4587,00	121	533.1	anexa 16
2	Calcularea contribuțiilor individuale de asigurări sociale în momentul calculării retribuirii muncii angajaților	septembrie, 2010	20507,40	227	533.1	anexa 16
3	Calcularea indemnizațiilor pentru incapacitate temporară de muncă	septembrie, 2010	23503,00	533.1	531	anexa 16
4	Stingerea datoriilor privind contribuțiile de asigurări sociale de stat obligatorii din conturile curente în valută națională	septembrie, 2010	700,00	533.1	242	anexa 16

De menționat că calcularea indemnizațiilor pentru incapacitate temporară de muncă trebuia reflectată prin formula contabilă:

- debit contul **229 „Alte creanțe pe termen scurt”** – 23503,00 lei,
- credit contul **531 „Datorii față de personal privind retribuirea muncii”** – 23503,00 lei.

După achitarea acestor indemnizații sumele plătite se trec în cont (se acoperă pe seama datoriilor privind asigurările sociale) prin înregistrarea contabilă:

- debit contul **533 „Datorii privind asigurările”** – 23503,00 lei,

- credit contul **229 „Alte creanțe pe termen scurt”** – 23503,00 lei.

Generalizarea informației privind starea decontărilor la capitolul primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală se efectuează cu ajutorul conturilor de pasiv **533 „Datorii privind asigurările”** și **535 „Datorii preliminare”**. În creditul primului cont se reflectă calcularea datoriilor curente privind asigurarea obligatorie de asistență medicală, iar în debit – stingerea lor. În creditul celui de-al doilea cont se reflectă calcularea datoriilor preliminare aferente acelorași scopuri, iar în debit – transferarea lor în componența datoriilor curente la îndreptarea salariului spre plată. Soldul ambelor conturi este creditor și reprezintă datoria întreprinderii (inclusiv la capitolul primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală) la finele lunii, trimestrului sau anului.

În S.R.L. „Focaro-Agro” contul **535 „Datorii preliminare”** nu se utilizează.

În continuare sunt prezentate cele mai frecvente înregistrări contabile care țin de calcularea și stingerea datoriilor privind asigurarea obligatorie de asistență medicală în S.R.L. „Focaro-Agro”.

Tabelul 7 – Operațiile economice și formulele contabile care țin de calcularea și stingerea datoriilor privind asigurarea obligatorie de asistență medicală în S.R.L. „Focaro-Agro”

Nr. crt.	Conținutul faptei economice	Perioada de referință	Suma, lei	Debit contul	Credit contul	Sursa de date
A	1	2	3	4	5	6
1	Calcularea primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală care urmează a fi plătite de entitate pe seama mijloacelor proprii din remunerațiile calculate personalului administrativ și de deservire al întreprinderii	septembrie, 2010	11962,03	713	533.3	anexa 17
2	Reținerea primelor individuale de asigurare obligatorie de asistență medicală ale angajaților la îndreptarea	septembrie, 2010	11962,03	531	533.3	anexa 17

salariului spre plată					
-----------------------	--	--	--	--	--

De menționat că în cazul când calcularea și achitarea salariului se efectuează în luni diferite calcularea datoriilor privind asigurarea obligatorie de asistență medicală urmează a fi elucidată în contabilitate în modul următor:

1. Calcularea primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală care urmează a fi plătite de întreprindere pe seama mijloacelor proprii:

- debit contul **713 „Cheltuieli generale și administrative”** etc.,
- credit contul **535 „Datorii preliminare”**.

2. Transferarea primelor calculate din componența datoriilor preliminare în componența datoriilor curente în legătură cu îndreptarea salariului spre plată:

- debit contul **535 „Datorii preliminare”**,
- credit contul **533 „Datorii privind asigurările”**.

3. Calcularea primelor individuale de asigurare obligatorie de asistență medicală în legătură cu îndreptarea salariului spre plată:

- debit contul **531 „Datorii față de personal privind retribuirea muncii”**,
- credit contul **533 „Datorii privind asigurările”**.

Informația privind calcularea și achitarea datoriilor privind asigurarea socială și medicală de stat obligatorie este generalizată jurnalul - order pe subconturile respective (anexa 17), după care datele se trec în Cartea mare.

Conform **Legii bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2009** plătitorii la bugetul asigurărilor sociale de stat prezintă trimestrial subdiviziunilor teritoriale ale Casei Naționale de Asigurări Sociale Declarația privind calcularea și utilizarea contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii (forma 4-BASS) (anexa 18).

Casa Națională de Asigurări Sociale este instituție publică autonomă de interes național, cu personalitate juridică, ce administrează și gestionează sistemul public de asigurări sociale. Aceasta prin intermediul Trezoreriei de Stat a Ministerului Finanțelor, gestionează bugetul asigurărilor sociale de stat, care este format din fonduri de asigurări sociale, al căror mod de constituire și funcționare se stabilește de legislație.

Casa Națională înființează case teritoriale în funcție de numărul sau de structura asiguraților și de complexitatea activității la nivel teritorial, care funcționează sub conducerea și controlul său.

Pentru întocmirea formularului dării de seamă 4-BASS în S.R.L. „Focaro-Agro” se folosesc de:

- instrucțiunea privind completarea formularului declarației privind calcularea și utilizarea contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii;
- registrele sintetice la contul de gradul doi **5331 „Datorii față de Casa Națională pentru Asigurări Sociale”;**
- datele Cărții mari privind contul de gradul doi **5331 „Datorii față de Casa Națională pentru Asigurări Sociale”.**

Conform instrucțiunii cu privire la modul de completare a Declarației privind calcularea și utilizarea contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii (forma 4-BASS) Declarația F 4-BASS se prezintă de către plătitorii la bugetul asigurărilor sociale de stat (în continuare plătitori), persoane fizice și juridice, care au persoane angajate în baza contractului individual de muncă ori prin alte contracte în vederea executării de lucrări sau prestații de servicii.

Formularul declarației F 4-BASS este de două tipuri:

1) inițială - este destinată pentru a declara calculul și utilizarea contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii perioadei de gestiune corespunzătoare pentru prima dată;

2) corectată - este destinată pentru corectarea datelor declarate anterior prin declarația “inițială” unde s-au comis greșeli. Se completează diferența între datele corecte și cele greșite cu semnul „-” sau semnul „+”.

Declarația F 4-BASS se întocmește în lei și bani și se prezintă trimestrial, în două exemplare, în termenele prevăzute de Legea bugetului de asigurări sociale de stat anuală.

Structurile teritoriale ale Casei Naționale de Asigurări Sociale (în continuare CTAS) sînt împuternicite să primească declarația F 4-BASS de la toți plătitorii, indiferent de forma juridică de organizare și genul de activitate.

Un exemplar al declarației F 4-BASS rămîne la CTAS, iar al doilea, se restituie plătitorului cu mențiunea “Primit la data”, pentru a confirma faptul prezentării declarației în termenele stabilite.

Nu se admit modificări și completări în declarația F 4-BASS. În caz de depistare în formularul F 4-BASS a unor divergențe, greșeli și/sau erori semnificative, CTAS cere prezentarea repetată a declarației cu introducerea modificărilor și corectărilor corespunzătoare.

Cerințele de bază la completarea declarației F4-BASS sînt plenitudinea și veridicitatea datelor înscrise. Reflectarea datelor în declarația F 4-BASS se face în baza datelor contabilității.

În formularul declarației F 4-BASS (anexa 17) se indică în mod obligatoriu:

1) perioada gestionară – se indică perioada calendaristică de raportare stabilită – trimestrul 3 al anului 2010;

2) denumirea completă a plătitorului – se indică denumirea completă a plătitorului, conform certificatului eliberat de instituția, organul administrativ care a efectuat înregistrarea – S.R.L. „Focaro-Agro”;

3) adresa juridică – se indică adresa juridică completă conform certificatului de înregistrare – satul Copceac, raionul Ștefan-Vodă;

4) tipul declarației – se bifează coloana sub tipul declarației respective – inițială;

5) codul fiscal – se indică corespunzător certificatul de atribuire a codului fiscal – 1003608002475;

6) numărul înregistrării la CNAS – se indică numărul de înregistrare atribuit fiecărui plătitor de către Casa Națională de Asigurări Sociale – 231357;

7) codul statistic a localității conform CUATM – se indică codul unic de identificare a localității, unde este înregistrat sediul central al plătitorului și luat la evidență de CTAS, conform clasificatorului unităților administrativ-teritoriale al Republicii Moldova (CUATM) – 8517;

8) grupa de activitate principală conform CAEM – se indică numărul prevăzut în grupele 01.1-01.4 din Clasificatorul activităților din economia Moldovei (CRM 007-2000), aprobat prin Hotărîrea „Moldova Standard” nr.694-ST din 09.02.2000 – nu este indicată;

9) numele, prenumele, semnăturile conducătorului și contabilului șef, telefonul de contact – se indică numele conducătorului și contabilului șef, semnăturile acestora și se aplică ștampila plătitorului și numărul telefonului de contact.

Declarația F 4-BASS constă din 3 tabele:

Tabelul nr.1 „Calcularea contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii”;

Tabelul nr.2 „Calculul și utilizarea contribuțiilor”;

Tabelul nr.3 „Indemnizații de asigurări sociale stabilite și plătite”.

Indicii pentru toate rîndurile sin tabelul 1 se reflectă în dependență de tariful stabilit. Tarifele contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii se stabilește anual prin Legea bugetului asigurărilor sociale de stat conform categoriei plătitorilor și persoanelor asigurate.

Tabelul nr.1 „Calcularea contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii” se completează în modul următor:

1) coloana 4 „Numărul asiguraților conform categoriilor de plătitori” total – se indică numărul mediu scriptic de salariați în unități pentru perioada de gestiune respectivă conform indicilor stabiliți în raportul statistic nr.1-m (lunar), aprobat prin ordinul nr.87 din 29.07.2004 al Departamentului statistică și sociologie al Republicii Moldova – 346 de persoane, inclusiv 6 pensionari;

2) coloana 6 „Baza de calcul a contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii corespunzător tarifelor” – se reflectă suma totală a salariului calculat și a altor recompense fără scăderea sumelor impozitelor și a altor obligații, cu excepția tipurilor de drepturi și venituri din care nu se calculează contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii stipulate în anexa legii bugetului asigurărilor sociale de stat anuală – 1297381 lei;

3) suma calculată din coloana 7 „contribuții datorate de angajator” – se determină ca produsul dintre „Baza de calcul a contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii corespunzător tarifelor” și tariful contribuției corespunzătoare – $1297381 \text{ lei} \times 22\% : 100\% = 28342382 \text{ lei}$, inclusiv:

a) din mijloacele angajatorului: $1297381 \text{ lei} \times 16\% : 100\% = 207580,96 \text{ lei}$,

b) din bugetul de stat: $1297381 \text{ lei} \times 6\% : 100\% = 77842,86 \text{ lei}$.

4) suma din coloana 8 „contribuții individuale” rîndul 107 – se determină prin următorul calcul: $1297381 \text{ lei} \times 6\% : 100\% = 77842,86 \text{ lei}$ (col.6 rînd.107 x tariful contribuției);

5) coloana 9 Total rîndul 108 – se determină prin următorul calcul: $207580,96 + 77842,86 = 285423,82 \text{ lei}$.

În tabelul nr.2 „Calculul și utilizarea contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii” se completează datele pentru lunile trimestrului de gestiune în modul următor:

a) coloana 3 „Contribuții datorate de angajator” – se reflectă suma contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii, datorate în mod obligatoriu de angajator pentru fiecare lună a trimestrului conform tarifului stabilit: pentru prima lună – 79053,28 lei, pentru a doua lună – 73777,28 lei și pentru a treia lună – 54750,40 lei;

b) coloana 4 „Contribuții individuale” – se reflectă suma contribuțiilor individuale de asigurări sociale de stat, datorate în mod obligatoriu conform tarifului stabilit pentru fiecare lună a trimestrului conform tarifului stabilit: pentru prima lună – 29644,98 lei, pentru a doua lună – 27666,48 lei și pentru a treia lună – 20531,40 lei;

c) coloana 5 „Indemnizații de asigurări sociale de stat stabilite și plătite” – se reflectă suma indemnizațiilor de asigurări sociale stabilite și plătite la locul principal de muncă pentru fiecare lună a trimestrului: pentru prima lună – 15158 lei, pentru a doua lună – nu s-a stabilit și nu s-a plătit și pentru a treia lună – 23503 lei;

d) coloana 6 „Total contribuții” – se determină prin adăugarea la suma contribuțiilor datorate de angajator a sumei contribuțiilor individuale pentru fiecare lună.

e) rîndul 204 „Total” – se determină prin următorul calcul: $\text{rînd.204} = \text{rînd.201} + \text{rînd.202} + \text{rînd.203}$.

Astfel, sumele reflectate pe rîndul 204 „Total” trebuie să corespundă cu sumele reflectate privind rîndul 107 din tabelul nr.1.

În tabelul nr.3 „Indemnizații de asigurări sociale stabilite și plătite” se înscrie informația privind tipurile de indemnizații pentru incapacitatea temporară de muncă stabilite și plătite în trimestrul de gestiune la locul principal de muncă persoanelor angajate prin contract individual de muncă. În trimestrul 3 al anului 2010 de către entitatea

S.R.L. „Focaro-Agro” au fost stabilite și plătite indemnizații de asigurări sociale pentru 84 beneficiari în sumă de 35154 lei.

Categoriile de plătitori prevăzute la pct.1 și 3 din anexa nr.1 la **Legea cu privire la mărimea, modul și termenele de achitare a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală** nr.1593-XV din 26 decembrie 2002, prezintă trimestrial organelor fiscale teritoriale, pînă la sfîrșitul lunii imediat următoare trimestrului de gestiune, un raport privind calcularea și transferul primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală conform modelului aprobat de Compania Națională de Asigurări în Medicină și de Inspectoratul Fiscal Principal de Stat (anexa 19).

Plătitorii care descoperă că raportul privind calcularea și transferul primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală, prezentat anterior, conține o eroare sau o omisiune au dreptul să prezinte un raport corectat în modul prevăzut de titlul V art.188 din Codul fiscal, cu aplicarea, după caz, a majorării de întîrziere (penalității) pentru perioada respectivă.

Raportul privind calcularea și transferul primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală se completează în modul următor:

Perioada fiscală – se completează cu un cod care are următoarea structură: **P/N/AAAA**, unde

P – indică codul perioadei fiscale și va primi valoarea **T**;

N – indică numărul trimestrului și va primi valorile de la **1 pînă la 4**;

AAAA – indică anul.

De exemplu: în calculul pentru trimestrul III 2010 la perioada fiscală se indică **T/III/2010**.

Rînd.1 și rînd.2, col.3 – se indică mărimea primei de asigurare obligatorie de asistență medicală stabilită în conformitate cu legislația în vigoare pentru anul respectiv de gestiune. În anul 2009 mărimea acesteia a constituit 3,5%;

Rînd.1col.4 – se indică suma salariilor și a altor sume decât salariu, plătite în trimestru de gestiune de angajator angajaților săi sau în folosul acestora, precum și alte drepturi și venituri plătite persoanelor fizice, cu excepția drepturilor și veniturilor, prevăzute la anexa nr.3 din Lege (la care nu se calculează prime de asigurare obligatorie

de asistență medicală), la care angajatorul calculează prime de asigurare obligatorie de asistență medicală și constituie 1297380 lei;

Rînd. 2 col.4 – se indică suma salariilor și a altor sume decât salariu, primite în trimestru de gestiune de angajați, precum și alte drepturi și venituri primite de persoanele fizice, cu excepția drepturilor și veniturilor, prevăzute la anexa nr.3 din Lege (la care nu se calculează prime de asigurare obligatorie de asistență medicală), din care se rețin prime de asigurare obligatorie de asistență medicală. Conform anexei această sumă constituie 1297380 lei;

Rînd.1 și rînd.2, col 5 – se indică suma primelor care se obține ca rezultat al înmulțirii indicatorului din col. 3 rînd.1 și rînd.2 la indicatorul respectiv din col.4 rînd 1 și rînd 2. Astfel, suma primelor calculate este egală cu 45408 lei;

Rîndul Total spre calcul – se indică suma totală a primelor calculate în formă de contribuție procentuală la salariu și la orice alte sume decât salariu de către angajatori, precum și primele calculate și reținute din salariile și alte recompense primite de către angajați, alte persoane fizice. Conform anexei suma totală spre calcul constituie 90816 lei;

Suma de control o constituie suma primelor indicată în **rînd. Total spre calcul col.5** – 90816 lei.

Raportul privind calcularea și transferul primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală este semnat de conducătorul entității și contabilul-șef.

Conform prevederilor **S.N.C. 5 „Prezentarea rapoartelor financiare”** și **Legii contabilității** toate întreprinderile care practică activitatea de antreprenariat și țin contabilitatea în baza sistemului contabil simplificat și complet trebuie să întocmească și prezinte rapoartele financiare.

Rapoartele financiare reprezintă o informație financiară sistematizată despre evenimentele care influențează activitatea întreprinderii și operațiile economice. Scopul rapoartelor financiare îl constituie prezentarea unei informații accesibile investitorilor și creditorilor reali și potențiali: privind situația financiară a întreprinderii, indicatorii activității acesteia și fluxul mijloacelor bănești, privind resursele economice și datoriile întreprinderii, componența activelor și a surselor de formare a acestora, precum și modificările lor, fiind necesare unui cerc larg de utilizatori în luarea deciziilor economice.

Rapoartele financiare trebuie să cuprindă informații:

- a) privind activele controlabile de întreprindere (acestea constituind surse ale unor eventuale afluxuri de mijloace bănești sau ale altui avantaj economic în viitor);
- b) privind pasivele întreprinderii (acestea constituind surse ale unor eventuale refluxuri (retrageri) de mijloace bănești sau ale altui avantaj economic în viitor);
- c) privind venitul net al întreprinderii;
- d) privind fluxul mijloacelor bănești în perioada de gestiune.

Această informație este utilă pentru utilizatorii rapoartelor financiare în aprecierea capacității întreprinderii de a plăti dividende și a achita datoriile în termenele stabilite.

Întreprinderile întocmesc și prezintă următoarele rapoarte financiare:

- Bilanțul contabil (anexa 1 la S.N.C. 5);
- Raportul de profit și pierdere (anexa 2 la S.N.C. 5);
- Raportul privind fluxul capitalului propriu (anexa 3 la S.N.C. 5);
- Raportul privind fluxul mijloacelor bănești (anexa 1 la S.N.C. 7);
- Anexa la Bilanțul contabil (anexa 4 la S.N.C. 5);
- Anexa la Raportul de profit și pierdere (anexa 5 la S.N.C. 5);
- Nota explicativă.

În anexe sunt prezentate copiile xerox ale acestor rapoarte pe anii 2006-2008. Primele trei formulare ale rapoartelor financiare se completează în baza metodei contabilității de angajamente, iar cel de-al patrulea – prin metoda de casă (fără a ține cont de fluxul intern al mijloacelor bănești).

Sursa de bază pentru întocmirea formularelor de gestiune contabilă este Cartea mare. În caz de necesitate se apelează la datele evidenței analitice.

Bilanțul contabil reprezintă o grupare a mijloacelor întreprinderii pe tipuri și surse de formare a acestora în expresie bănească la o dată determinată. El cuprinde structura activelor și pasivelor întreprinderii. În activ se indică starea patrimoniului agentului economic prezentat sub formă de active pe termen lung și curente. Pasivul cuprinde informația privind sursele de formare a acestui patrimoniu: capitalul propriu; datoriile pe termen lung și scurt. Bilanțul contabil se întocmește în scopul familiarizării utilizatorilor

de informație cu situația financiară a întreprinderii. Acesta conține toate datele referitoare la patrimoniul întreprinderii și sursele de formare a acestuia, de aceea constituie elementul de bază al metodei contabilității.

Bilanțul contabil constă din două părți: activ și pasiv, care cuprind cinci capitole: două capitole în activ și trei capitole în pasiv. Fiecare capitol arată un grup generalizat de active sau pasive ale întreprinderii format după un criteriu determinat. În partea stângă a bilanțului sînt plasate activelor grupate pe perioada de exploatare și de utilizare a acestora în active pe termen lung (capitolul 1) și curente (capitolul 2). În partea stângă sînt indicată sursele de finanțare: proprii (capitolul 3) și împrumutate, adică datoriile (capitolele 4 și 5). Ultimele de asemenea se divizează pe termene de achitare în datorii pe termen lung și datorii pe termen scurt.

Nemijlocit reflectării datoriilor privind asigurările în Bilanțul contabil este destinat postul bilanțier 890 „Datorii privind asigurările”. La finele anului 2009 datoriile S.R.L. “Focaro-Agro” față de Casa Națională de Asigurări Sociale constituie 498056 lei.

2.2 AUDITUL PERFORMANTELOR ASIGURĂRILOR SOCIALE ȘI MEDICALE

Conform **S.N.A. 300 "Planificarea"** auditorul trebuie să planifice lucrările de audit astfel, încît auditul să fie exercitat cît mai eficient. Așadar noțiunea "planificare" reprezintă elaborarea unei strategii generale și unei abordări detaliate a caracterului, momentului de exercitare și a volumului procedurilor de audit presupuse. Auditorul urmează să planifice exercitarea auditului într-un mod cît mai rațional și oportun.

Planificarea lucrărilor de audit contribuie la acordarea unei atenții cuvenite celor mai importante direcții ale auditului, determinarea problemelor potențiale și executarea rapidă a lucrărilor. Planificarea de asemenea ajută la repartizarea eficientă a lucrărilor personalului luând în considerare lucrările exercitate de alți auditori și experți.

Volumul planificării depinde de mărimea agentului economic, de complexitatea auditului, de experiența anterioară de lucru a auditorului cu agentul economic dat, de cunoașterea business-ului clientului. Obținerea informației despre business-ul clientului este o parte importantă a planificării auditului. Cunoașterea business-ului clientului ajută

auditorul să înțeleagă evenimentele, tranzacțiile și practica existentă ce pot influența semnificativ asupra rapoartelor financiare.

Auditorul poate discuta elementele planului general de audit și anumite proceduri de audit cu consiliul director și cu conducerea agentului economic, precum și cu personalul acestuia pentru asigurarea eficacității și eficienței auditului și pentru coordonarea procedurilor de audit cu lucrul personalului agentului economic. Însă planul general de audit și programul de audit rămân, totuși, în responsabilitatea auditorului.

Auditorul trebuie să elaboreze și perfecteze documentar planul general de audit descriind sfera de aplicare și metodele de exercitare a auditului presupuse. Planul general de audit trebuie să fie suficient de detaliat pentru a servi în calitate de recomandări la pregătirea și realizarea programului de audit. Forma și conținutul planului general de audit pot varia în dependență de volumul activității agentului economic, de complexitatea auditului, de metodologia și procedeele tehnice specifice utilizate de auditor.

La elaborarea planului general de audit auditorul trebuie să ia în considerare un șir de aspecte, cum ar fi:

a) cunoașterea business-ului clientului:

- factorii economici generali și de ramură, care influențează business-ul clientului;

- caracteristicile importante ale clientului, activitatea acestuia, indicatorii financiari și cerințele înaintate față de documentele de raportare, inclusiv schimbările intervenite din momentul auditului precedent;

- nivelul general de competență a conducerii clientului.

b) înțelegerea sistemelor contabil și de control intern:

- politica de contabilitate a clientului și modificările acesteia;

- influența noilor acte normative ce reglementează aspectele contabilității, auditului și rapoartelor financiare;

- cunoștințele acumulate de auditor referitoare la sistemele contabil și de control intern și preponderența relativă presupusa a testelor de control sau procedurilor ce țin de esența.

c) riscul și caracterul semnificativ:

- evaluările presupuse ale riscului inerent și riscului legat de control, constatarea domeniilor importante pentru audit;

- determinarea nivelului caracterului semnificativ, care să permită a considera rapoartele financiare ca fiind autentice;

- posibilitatea existenței denaturării semnificative, luând în considerare experiența perioadelor precedente, sau fraudei;

- identificarea celor mai complicate domenii de contabilitate, inclusiv cele ce implică estimări contabile.

d) caracterul, momentul de exercitare și volumul procedurilor de audit:

- schimbări posibile în prioritatea domeniilor specifice ale auditului;

- influența tehnologiilor informaționale asupra auditului;

- auditul intern și influența presupusă a acestuia asupra procedurilor auditului extern.

e) coordonarea, gestiunea, supravegherea și verificarea:

- atragerea altor auditori (organizații de audit) în auditul rapoartelor financiare ale componentelor agentului economic, spre exemplu, întreprinderilor fiice, filialelor și altor subdiviziuni structurale;

- atragerea experților;

- amplasarea agentului economic și componentelor acestuia;

- necesarul în personal pentru exercitarea auditului.

f) alte aspecte:

- posibilitatea nerespectării principiului continuității activității;

- circumstanțe ce necesită o atenție deosebită, cum ar fi existența părților legate;

- condițiile angajamentului privind exercitarea auditului și responsabilitatea prevăzută de acte legislative și normative;

- natura și termenele de prezentare agentului economic a documentelor de raportare ale auditorului sau altor materiale, în conformitate cu condițiile angajamentului privind prestarea serviciilor de audit.

Auditorul trebuie să elaboreze și perfecteze documentar programul de audit prin care se stabilește caracterul, momentul de exercitare și volumul procedurilor de audit planificate necesare pentru efectuarea planului general de audit. Programul de audit

constă dintr-un set de instrucțiuni pentru asistenții implicați în audit, de asemenea este un mijloc de documentare și control a executării adecvate a lucrărilor. Programul de audit de asemenea poate conține obiectivele auditului referitoare la diversele domenii de audit și termenele de exercitare a lucrărilor pentru fiecare domeniu sau proceduri de audit separate.

La pregătirea programului de audit, auditorul urmează să ia în considerare evaluările riscului inerent și riscului legat de control, precum și nivelul necesar de certitudine, asigurat prin procedurile ce țin de esența. Auditorul, de asemenea, urmează să ia în considerare momentul de efectuare a testelor de control și procedurilor ce țin de esența, coordonarea oricărei asistențe așteptate din partea agentului economic, posibilitatea atragerii angajaților organizației de audit, precum și participarea altor auditori și experți în procesul auditului.

Planul general de audit și programul de audit, în cazuri necesare, trebuie să fie revăzute în procesul exercitării auditului. Planificarea are un caracter continuu în dependența de modificarea condițiilor și rezultatelor neașteptate a procedurilor de audit. Cauzele modificărilor importante în programul și planul general de audit urmează a fi documentate.

Auditorul trebuie să documenteze informațiile și faptele ce sînt importante pentru acumularea dovezilor ce stau la baza opiniei de audit, precum și pentru confirmarea faptului că auditul a fost efectuat în conformitate cu cerințele Standardelor Naționale de Audit.

Conform **S.N.A. 230 „Documentația”** prin noțiunea „documentația” înțelegem, documente de lucru (materiale) pregătite atît de auditor cît și pentru auditor, sau obținute de acesta în procesul de exercitare a auditului. Documentele de lucru pot fi întocmite pe suporturi de hîrtie, tehnice sau pe alți purtători de informație, se păstrează de organizația de audit și reprezintă proprietatea acesteia.

Documentele de lucru:

- a) ajută la planificarea și exercitarea auditului;
- b) ajută la supravegherea și verificarea lucrărilor de audit;

c) conțin dovezi de audit, obținute în rezultatul lucrărilor de audit, în baza cărora se expune opinia de audit.

Auditorul trebuie să pregătească documentele de lucru în așa mod ca acestea să fie suficient de detaliate și complete pentru a asigura înțelegerea generală a lucrărilor exercitate de auditor.

Documentele de lucru ale auditorului trebuie să conțină informații referitor la planificarea auditului, caracterul, momentul de exercitare și volumul procedurilor de audit efectuate, cât și rezultatul acestor proceduri, la fel și concluziile la care a ajuns auditorul reieșind din dovezile de audit obținute. Documentele de lucru trebuie să conțină argumente referitoare la toate aspectele importante și semnificative ce necesită aplicarea aprecierii profesionale a auditorului, în comun cu concluziile corespunzătoare ale acestuia. La examinarea întrebărilor dificile principiale, precum și întrebărilor ce necesită aplicarea aprecierii, documentele de lucru trebuie să conțină fapte relevante, care au fost cunoscute auditorului la momentul formulării concluziilor de audit.

Volumul documentelor de lucru se determină de auditor reieșind din aprecierea sa profesională, pentru că nu este necesar de a documenta orice aspect examinat de auditor. La determinarea volumului documentelor de lucru este necesar de luat în considerare că ele trebuie întocmite în așa mod, încât să fie asigurată posibilitatea altui auditor, care nu a participat la audit și nu a avut informație preventivă referitor la acesta, de a-și forma o imagine privind lucrul efectuat, cauzele luării deciziilor principiale și concluziilor formulate în baza documentelor de lucru. Un alt auditor va putea primi o imagine despre elementele și amănuntele auditului exercitat numai după o discuție a acestora cu auditorii care au pregătit documentele de lucru.

Forma și conținutul documentelor de lucru depind de următorii factori:

- natura angajamentului;
- forma raportului auditorului;
- natura și complexitatea business-ului clientului;
- organizarea și starea sistemelor contabil și de control intern ale clientului;

- necesitatea gestionării, supravegherii și controlului lucrărilor efectuate de către personalul organizației de audit în circumstanțele create;
- specificul metodologiei și tehnicii utilizate în procesul auditului.

Documentele de lucru se întocmesc și se prelucrează luând în considerare circumstanțele create și condițiile fiecărui audit. Aplicarea documentelor de lucru standardizate (spre exemplu, documente de lucru întocmite în formă standard pentru anumite tipuri de lucrări, liste de control, modele de scrisori, sistem standardizat de organizare a documentelor de lucru) majorează eficiența pregătirii și verificării acestora. Utilizarea documentelor respective simplifică delegarea lucrărilor, concomitent asigurând controlul calității acestora.

Pentru majorarea eficienței auditului, auditorul pe lângă datele reflectate în rapoartele financiare, registrele contabile și documentele primare, poate utiliza informație numerică, rezultatele analizei și alte documente pregătite de agentul economic. În astfel de cazuri auditorul urmează a se convinge de faptul că astfel de materiale sînt pregătite în mod corespunzător.

Documentele de lucru, de regulă, includ:

- informații privind forma organizatorico-juridică și structura organizatorică a agentului economic;
- extrase sau copii de pe documentele de constituire ale agentului economic, alte documente juridice, acorduri, contracte, procese verbale etc.;
- informații (publicații, date statistice ș.a.) privind ramura, mediul economic și juridic în care activează agentul economic;
- informația privind procesul de planificare, inclusiv programul de audit, precum și modificările acesteia;
- dovezi privind studierea și aprecierea sistemelor contabil și de control intern (descrieri, chestionări, scheme de circuit a documentelor etc);
- informația referitoare la evaluarea riscului inerent și riscului legat de control, precum și modificările ulterioare ale acestora;

- informația ce confirmă faptul examinării de auditor a activității serviciului de audit intern și concluziile formulate;
- analiza operațiunilor economice și a soldurilor conturilor contabile;
- analiza indicatorilor și tendințelor semnificative ale activității agentului economic (procedurile analitice);
 - înregistrări referitoare la caracterul, momentul de exercitare și volumul procedurilor de audit efectuate și rezultatele acestora;
 - informații din care să rezulte că lucrările efectuate de asistenți au fost supravegheate și verificate de către auditori;
 - informații din care să rezulte cine și când a exercitat procedurile de audit;
 - lista și conținutul procedurilor efectuate de către un alt auditor la auditarea rapoartelor financiare ale componentelor;
 - copii ale scrisorilor către alți auditori, experți și alte terțe persoane;
 - copii ale scrisorilor sau înregistrări referitoare la aspectele comunicate agentului economic sau discutate cu acesta în legătură cu exercitarea auditului, inclusiv condițiile angajamentului și neajunsurile semnificative ale sistemului de control intern;
 - scrisori și alte declarații scrise primite de la conducerea agentului economic;
 - concluzii ale auditorului privind aspectele importante ale auditului, inclusiv ce țin de măsurile referitoare la excepțiile (abaterile de la regulile stabilite) și problemele neordinare, descoperite pe parcursul efectuării procedurilor de audit;
 - copii ale rapoartelor financiare și a raportului auditorului.

Documentele de lucru trebuie să conțină o referință la sursa informațiilor introduse în ele și un număr de identificare.

În cazul exercitării auditurilor ulterioare, documentele de lucru pot fi divizate în documente de audit permanente care se completează cu informație actualizată ce are o importanță permanentă (documente de constituire, contracte pe termen lung ș.a.) și documente de audit curente care conțin informație ce în primul rând se referă la auditarea rapoartelor financiare pentru o anumită perioadă.

Organizația de audit trebuie să elaboreze proceduri pentru asigurarea confidențialității și integrității documentelor de lucru, precum și păstrării acestora pe parcursul perioadei necesare pentru respectarea cerințelor juridice și profesionale referitoare la păstrarea documentației.

Documentele de lucru reprezintă proprietatea organizației de audit care a exercitat auditul. Cu toate că clientului, în baza hotărârii auditorului (organizației de audit), i se pot prezenta extrase din documentele de lucru ale auditorului, acestea din urmă nu pot înlocui documentele contabile ale agentului economic.

Informația conținută în documentele de lucru este confidențială și nu urmează a fi supusă divulgării din partea auditorului (organizației de audit) terțelor persoane. Persoanele terțe, inclusiv organele fiscale și alte organe de stat, nu au dreptul să ceară auditorului (organizației de audit) documentele de lucru sau copiile acestora, cu excepția cazurilor prevăzute de legislația în vigoare.

La exercitarea unui audit, auditorul trebuie să țină cont de caracterul semnificativ și de legătura acestuia cu riscul de audit. Informația se consideră semnificativă, dacă omiterea sau denaturarea acesteia poate influența deciziile economice luate de utilizatori în baza rapoartelor financiare. Nivelul de semnificație depinde de mărimea indicatorului (posturii) sau erorii, evaluate în circumstanțe concrete. Astfel, caracterul semnificativ constituie mai degrabă un prag decât o caracteristică calitativă inițială pe care trebuie să o posede informația pentru a fi utilă.

Obiectivul unui audit al rapoartelor financiare îl constituie exprimarea opiniei auditorului referitoare la faptul dacă rapoartele financiare ale agentului economic sînt pregătite în toate aspectele semnificative, în conformitate cu cerințele stabilite fața de aceste rapoarte financiare. Evaluarea caracterului semnificativ depinde de aprecierea profesională a auditorului.

La pregătirea planului de audit, auditorul trebuie să stabilească un prag de semnificație acceptabil pentru determinarea nivelului cantitativ al denaturărilor semnificative. Totodată, este necesar de luat în considerare atît mărimea (caracteristica cantitativă) cît și natura (caracteristica calitativă) denaturărilor. Drept exemple de denaturări calitative pot servi:

- dezvăluirea inadecvată sau incorectă a politicii de contabilitate, atunci când crește probabilitatea că această dezvăluire va induce în eroare utilizatorii rapoartelor financiare;

- nedezvăluirea informației referitoare la încălcările cerințelor actelor legislative și normative, atunci când crește probabilitatea că aplicarea ulterioară a sancțiunilor din partea organelor de stat va înrăutăți considerabil activitatea agentului economic.

Auditorul trebuie să ia în considerare posibilitatea apariției denaturărilor sau omisiunilor în sume relativ mici, care, cumulate, pot influența semnificativ asupra rapoartelor financiare. De exemplu, o eroare în procedura de închidere a conturilor la sfârșitul lunii poate servi ca semnal al unei denaturări semnificative potențiale, dacă această eroare se repetă în fiecare lună. Auditorul urmează să examineze caracterul semnificativ atât la nivelul rapoartelor financiare luate în ansamblu cât și la nivelul soldurilor individuale ale conturilor, al grupurilor de operațiuni economice, precum și al anexelor la rapoartele financiare. Caracterul semnificativ poate fi influențat de așa factori cum ar fi cerințele actelor legislative și normative, de asemenea, factorii privind soldurile individuale ale conturilor reflectate în rapoartele financiare și interdependența acestora. Ca rezultat al acestei influențe pot fi diverse niveluri de semnificație pentru diferite conturi (sau grupe de conturi), în dependență de aspectele examinate ale rapoartelor financiare.

Auditorul trebuie să examineze caracterul semnificativ la:

a) determinarea caracterului, momentului de exercitare și volumului procedurilor de audit;

b) evaluarea influenței denaturărilor asupra rapoartelor financiare.

La planificarea unui audit, auditorul trebuie să determine ce poate servi drept cauză a denaturării semnificative a rapoartelor financiare. Evaluarea de auditor a caracterului semnificativ referitor la soldurile anumitor conturi și grupuri de operațiuni ajută auditorul să soluționeze următoarele întrebări:

- la care indicatori (posturi) de atras atenția;
- dacă urmează de aplicat procedurile de eșantionaj și analitice.

Aceasta îi va da posibilitate auditorului să selecționeze procedurile de audit, care, luate în ansamblu, vor reduce riscul de audit până la un nivel acceptabil.

Există o dependență inversă dintre caracterul semnificativ și riscul de audit: cu cât este mai mare nivelul de semnificație cu atât este mai mic riscul de audit și invers. Auditorul urmează să ia în considerare dependența inversă dintre caracterul semnificativ și riscul de audit la determinarea caracterului, momentului de exercitare și volumului procedurilor de audit. De exemplu, dacă după planificarea anumitor proceduri de audit, auditorul constată că nivelul de semnificație acceptabil este redus, atunci riscul de audit va crește. Auditorul poate compensa aceasta prin:

a) reducerea, unde este posibil, a nivelului presupus al riscului legat de control și sprijinul nivelului redus prin testarea mai aprofundată sau suplimentară a controlului intern;

b) reducerea riscului de nedescoperire modificând caracterul, momentul de exercitare și volumul procedurilor de audit planificate ce țin de esență.

Evaluarea de auditor a caracterului semnificativ și a riscului de audit poate să difere la etapa planificării inițiale și la etapa evaluării rezultatelor procedurilor de audit. Aceasta poate avea loc din cauza schimbării circumstanțelor, precum și schimbării nivelului de informare a auditorului în rezultatul exercitării auditului. De exemplu, dacă auditul a fost planificat pînă la expirarea perioadei de gestiune, atunci auditorul poate doar presupune rezultatul activității și situația financiară a clientului la sfîrșitul perioadei de gestiune. Dacă însă rezultatele efective ale activității și situația financiară în baza rezultatelor perioadei de gestiune diferă considerabil de cele presupuse, atunci evaluarea caracterului semnificativ și riscului de audit se poate modifica. Suplimentar, la planificarea auditului auditorul în mod intenționat poate stabili un nivel de semnificație mai redus, decît cel ce se presupune a utiliza la evaluarea rezultatelor auditului. Aceasta poate fi întreprins pentru a micșora probabilitatea denaturărilor nedescoperite și pentru a garanta auditorului o rezervă de siguranță la evaluarea influenței denaturărilor descoperite în procesul auditului.

La evaluarea autenticității rapoartelor financiare prezentate, auditorul trebuie să determine dacă totalitatea denaturărilor descoperite prin audit și necorectate, are un caracter semnificativ.

Totalitatea denaturărilor necorectate cuprinde:

a) denaturările concrete descoperite de auditor, inclusiv efectul net al denaturărilor necorectate, identificate în procesul auditului rapoartelor financiare ale perioadelor precedente;

b) evaluarea de auditor a altor denaturări, care nu pot fi identificate separat (de exemplu, nivelul erorii presupuse).

Auditorul trebuie să determine dacă totalitatea denaturărilor necorectate are un caracter semnificativ. Dacă auditorul ajunge la concluzia că denaturările pot fi semnificative, el trebuie să examineze posibilitatea reducerii riscului de audit, prin extinderea volumului procedurilor de audit sau să solicite conducerii agentului economic corectarea rapoartelor financiare. Conducerea agentului economic poate manifesta dorința de a corecta denaturările depistate în rapoartele financiare, indiferent de cerințele auditorului.

Dacă conducerea agentului economic refuză să corecteze rapoartele financiare și dacă rezultatele procedurilor de audit extinse nu permit auditorului să formuleze o concluzie referitoare la faptul că totalitatea denaturărilor necorectate nu este semnificativă, auditorul trebuie să întocmească raportul auditorului modificat în conformitate cu **S.N.A. 700 “Raport al auditorului asupra rapoartelor financiare”**.

Dacă totalitatea denaturărilor necorectate descoperite de auditor, se situează aproape de nivelul de semnificație, auditorul trebuie să determine dacă totalul denaturărilor nedescoperite și celor necorectate poate să depășească acest nivel. În așa fel, dacă totalitatea denaturărilor necorectate se situează aproape de nivelul de semnificație, auditorul trebuie să reducă riscul prin mărirea volumului procedurilor de audit sau să solicite conducerii agentului economic corectarea rapoartelor financiare privind denaturările descoperite.

Auditorul trebuie să obțină o înțelegere a sistemelor contabil și de control intern suficientă pentru planificarea auditului și elaborarea unei abordări eficiente de exercitare a auditului. Auditorul trebuie să aplice aprecierea profesională la evaluarea riscului de audit și la elaborarea procedurilor de audit în scopul reducerii riscului pînă la un nivel acceptabil scăzut.

Conform S.N.A. 400 „Evaluarea riscului și controlului intern” riscul de audit - riscul exprimării de auditor a opiniei de audit necorespunzătoare atunci când rapoartele financiare conțin denaturări semnificative. Riscul de audit include trei componente: riscul inerent, riscul legat de control și riscul de nedescoperire.

Riscul inerent - predispoziția soldului unui cont sau unui grup de tranzacții către denaturări, care pot fi semnificative în mod separat sau cumulate cu denaturările altor solduri sau grupuri de tranzacții, în condițiile absenței politicii și procedurilor respective de control intern.

Riscul legat de control - riscul că o denaturare a soldului unui cont sau unui grup de tranzacții, care poate fi semnificativă în mod separat sau cumulată cu denaturările altor solduri sau grupuri de tranzacții, să nu fie prevenită sau descoperită și corectată la timp de sistemele contabil și de control intern.

Riscul de nedescoperire - riscul că procedurile de audit ce țin de esență să nu poată detecta o denaturare a soldului unui cont sau unui grup de tranzacții, care poate fi semnificativă în mod separat sau cumulată cu denaturările altor solduri sau grupuri de tranzacții.

Sistem contabil reprezintă totalitatea regulilor și înregistrărilor contabile ale agentului economic, prin intermediul cărora are loc prelucrarea tranzacțiilor în scopul ținerii contabilității financiare. Acest sistem permite de a identifica, acumula, analiza, calcula, clasifica, înregistra, generaliza, precum și reflecta în rapoartele financiare tranzacțiile economice și alte evenimente ale agentului economic.

Sistem de control intern îmbină în sine totalitatea politicii și procedurilor adoptate de conducerea agentului economic în vederea asigurării unei desfășurări organizate și eficiente a activității economice, inclusiv respectarea strictă a cerințelor politicii conducerii, integritatea activelor, prevenirea și descoperirea cauzelor de fraudă și eroare, exactitatea și plenitudinea înregistrărilor contabile, precum și pregătirea la timp a unor informații financiare credibile. Sistemul de control intern se extinde peste limitele aspectelor care sînt legate direct de funcțiile sistemului contabil și include:

- mediul de control - parte a sistemului de control intern care constă în atitudinea membrilor consiliului director și conducerii, informarea și acțiunile acestora referitoare la

controlul intern și la importanța acestuia pentru agentul economic. Mediul de control influențează asupra eficienței anumitor proceduri de control. Spre exemplu, un mediu de control puternic, cum ar fi unul cu control bugetar strict și cu un serviciu de audit intern eficient poate considera completă anumite proceduri de control. Totuși, mediul puternic nu asigură, de la sine, eficiența sistemului de control intern. Factorii care se reflectă în mediul controlului includ:

- funcțiile consiliului director și a comitetelor acestuia;
- filozofia managementului și stilul conducerii;
- structura organizatorică a agentului economic și metode de stabilire a împuternicirilor și a responsabilității;
- sistemul de control al conducerii, inclusiv serviciul de audit intern, politica și procedurile ce țin de cadre, precum și divizarea responsabilităților.

• proceduri de control - politica și procedurile, ce completează mediul de control, care sînt stabilite de conducere pentru atingerea anumitor obiective ale agentului economic. Anumite proceduri de control includ:

- pregătirea, efectuarea, controlul și aprobarea rezultatelor verificărilor reciproce;
- verificarea exactității aritmetice a înregistrărilor;
- controlul programelor aplicate și mediului sistemelor informaționale computerizate, spre exemplu, prin stabilirea controlului asupra:

- modificărilor în programele de computer;

- accesului la fișierele de date.

➤ ținerea și verificarea conturilor de control, înregistrărilor analitice și a bilanțurilor de probă;

- aprobarea și controlul documentelor;
- compararea informației interne cu sursele externe de informații;
- compararea rezultatelor inventarierii mijloacelor bănești, titlurilor mobiliare și bunurilor materiale cu datele contabile;

➤ limitarea accesului fizic direct la active și înregistrări contabile;

➤ compararea și analiza rezultatelor financiare cu datele bugetelor.

La auditul rapoartelor financiare, auditorul este preocupat numai de acea politică și acele proceduri din cadrul sistemelor contabil și de control intern care sînt relevante aspectelor calitative ale rapoartelor financiare. Înțelegerea aspectelor relevante ale sistemelor contabil și de control intern, împreună cu evaluarea riscului inerent și riscului legat de control vor oferi posibilitate auditorului să:

- identifice tipurile denaturărilor semnificative potențiale care pot exista în rapoartele financiare;
- ia în considerare factorii care influențează riscul legat de denaturările semnificative;
- elaboreze proceduri de audit corespunzătoare.

La elaborarea unei abordări de exercitare a auditului, auditorul urmează să ia în considerare evaluarea preliminară a riscului legat de control (împreună cu evaluarea riscului inerent) pentru determinarea nivelului acceptabil potrivit al riscului de nedescoperire referitor la aspectele calitative ale rapoartelor financiare, precum și pentru determinarea caracterului, momentului de exercitare și volumului procedurilor ce țin de esență pentru aceste aspecte calitative.

La elaborarea planului general de audit, auditorul trebuie să efectueze evaluarea riscului inerent la nivelul rapoartelor financiare. La elaborarea programului de audit, auditorul trebuie să coreleze această evaluare cu soldurile conturilor și grupurile de tranzacții semnificative la nivelul aspectelor calitative sau să presupună că riscul inerent în privința aspectelor calitative este ridicat.

La efectuarea evaluării riscului inerent auditorul aplică aprecierea profesională pentru a evalua numeroși factori, exemple de care sînt:

1. la nivelul rapoartelor financiare:

- onestitatea conducerii;
- experiența și cunoștințele conducerii, precum și modificările în componența acesteia pentru perioada audiată, spre exemplu, lipsa de experiență a conducerii poate influența pregătirea rapoartelor financiare ale agentului economic;
- presiuni neobișnuite asupra conducerii, spre exemplu, circumstanțe sub presiunea cărora conducerea poate fi predispusă denaturării rapoartelor financiare. Drept exemple

pot servi un număr mare de întreprinderi falite în ramură sau lipsa la agentul economic a capitalului suficient pentru continuarea activității;

- caracterul business-ului agentului economic, spre exemplu, învechirea potențială morală din punct de vedere tehnologic a producției și serviciilor acestuia, complexitatea structurii capitalului, importanța părților legate, precum și numărul de suprafețe de producție și așezarea lor geografică;

- factorii care influențează ramura în care își desfășoară activitatea agentul economic, spre exemplu, starea economiei și condițiile concurenței identificate prin determinarea tendințelor și coeficienților financiari, modificări în tehnologie, cerere de consum și practica contabilă, specifice ramurii respective;

2. La nivelul soldurilor conturilor și a grupurilor de tranzacții:

- posturile rapoartelor financiare care pot fi expuse denaturărilor, spre exemplu, posturile care au necesitat corectări în perioada de gestiune precedentă sau care sînt în cea mai mare măsură însoțite de determinarea estimărilor contabile;

- complexitatea tranzacțiilor și altor evenimente care pot necesita asistența unui expert;

- gradul aprecierii exprimată la determinarea soldurilor conturilor;

- predispunerea activelor la pierderi sau abuzuri, spre exemplu, activelor ce se bucură de cerere înaltă și care sînt ușor deplasabile, ca mijloacele bănești;

- efectuarea tranzacțiilor neordinare sau complicate, în special la sfîrșitul sau aproape de sfîrșitul perioadei auditate;

- tranzacții care nu sînt supuse procedurii obișnuite de prelucrare.

Controlul intern care se referă la sistemul contabil este legat de atingerea a astfel de obiective cum sînt:

- executarea tranzacțiilor în conformitate cu autorizarea generală sau specială a conducerii;

- evidența oportună și exactă a tuturor tranzacțiilor și altor evenimente în conturile și în perioada de gestiune corespunzătoare astfel încît aceasta să permită pregătirea rapoartelor financiare în conformitate cu cerințele stabilite înaintate față de acestea;

- posibilitatea accesului la active și înregistrări numai conform autorizației conducerii;

- compararea cu regularitate rezonabilă a datelor contabile și efective privind activele existente și luarea măsurilor corespunzătoare în ceea ce privește orice divergențe.

Sistemele contabil și de control intern nu pot pune la dispoziția conducerii dovezi convingătoare a faptului că obiectivele au fost atinse, din cauza limitelor inerente acestora, aceste limite includ:

- cerința obișnuită a conducerii conform căreia cheltuielile pentru executarea controlului intern să nu depășească avantajele așteptate;

- orientarea părții considerabile a politicii și procedurilor controlului intern spre tranzacții obișnuite dar nu spre cele neordinare;

- posibilitatea potențială a comiterii erorii cu caracter subiectiv din cauza neglijenței, neatenției, erorilor în apreciere și înțelegerea incorectă a instrucțiunilor;

- posibilitatea ocolirii cerințelor sistemului de control intern prin înțelegerea secretă a unui membru al conducerii sau a unui angajat al agentului economic cu părți din exteriorul sau interiorul agentului economic;

- posibilitatea faptului că un angajat responsabil pentru exercitarea controlului intern poate să abuzeze de aceste responsabilități, spre exemplu, un membru al conducerii presează (ignorează) controlul intern;

- posibilitatea faptului că procedurile pot deveni inadecvate în urma modificării condițiilor, precum și faptului că respectarea procedurilor se poate agrava.

La obținerea înțelegerii sistemelor contabil și de control intern, necesară pentru planificarea unui audit, auditorul obține cunoștințe despre structura sistemelor contabil și de control intern și despre funcționarea acestora. Spre exemplu, auditorul poate să efectueze o „verificare” integrală, adică să urmărească câteva tranzacții prin întregul sistem contabil. Dacă tranzacțiile selectate sînt tipice pentru tranzacțiile care trec prin sistemul contabil, atunci această procedură poate fi considerată ca o parte a testării controlului intern. Caracterul și volumul verificărilor integrale efectuate de auditor nu oferă în sine

dovezi de audit suficiente și adecvate în sprijinirea evaluării riscului legat de control la un nivel mai redus decât cel ridicat.

Caracterul, momentul de exercitare și volumul procedurilor efectuate de auditor în scopul obținerii înțelegerii sistemelor contabil și de control intern se vor modifica în dependență de un șir de factori, printre care:

- dimensiunile și complexitatea business-ului agentului economic, precum și sistemul de computere aplicat;
- aprecierea caracterului semnificativ;
- tipul sistemului de control intern folosit;
- caracterul documentației agentului economic cu privire la anumite aspecte ale controlului intern;
- evaluarea riscului inerent efectuată de auditor.

De regulă, înțelegerea de auditor a sistemelor contabil și de control intern, importantă pentru audit, este obținută în baza experienței de lucru anterioare cu agentul economic și se completează cu:

1. solicitări conducerii corespunzătoare, personalului mediu de conducere și altor angajați de la diverse niveluri ale structurii organizatorice ale agentului economic, împreună cu referințe la documentație, spre exemplu, instrucțiuni funcționale și alte instrucțiuni interne, schemele circuitului documentelor;
2. examinarea documentelor și înregistrărilor generate de sistemele contabil și de control intern;
3. observarea activității și tranzacțiilor agentului economic, inclusiv observarea organizării prelucrării automatizate a datelor, conducerii și a caracterului prelucrării tranzacțiilor.

Auditorul trebuie să obțină o imagine privind sistemul contabil suficientă pentru identificarea și înțelegerea:

1. principalelor grupuri de tranzacții efectuate de agentul economic;
2. modului de efectuare a acestor tranzacții;

3. înregistrărilor contabile importante, precum și documentelor confirmatoare și posturilor rapoartelor financiare;

4. procesului de ținere a contabilității de la începutul efectuării tranzacțiilor și a altor evenimente.

Auditorul trebuie să obțină o înțelegere a mediului de control suficientă pentru aprecierea atitudinii membrilor consiliului director și conducerii, informării și acțiunilor acestora referitoare la controlul intern și la importanța acestuia pentru agentul economic.

Auditorul trebuie să obțină înțelegerea procedurilor de control suficientă pentru elaborarea planului de audit. La obținerea acestei înțelegeri, auditorul urmează să ia în considerare cunoștințele despre existența sau absența procedurilor de control obținute în rezultatul atingerii înțelegerii mediului de control și a sistemului contabil, pentru a determina necesitatea examinării suplimentare a procedurilor de control. Deoarece procedurile de control constituie un tot întreg cu mediul de control și sistemul contabil, unele cunoștințe referitoare la procedurile de control auditorul le poate obține în procesul examinării mediului de control și sistemului contabil. Spre exemplu, la obținerea înțelegerii sistemului contabil privind mijloacele bănești, auditorul, de regulă, află despre faptul dacă se efectuează verificarea reciprocă a conturilor bancare. De regulă, elaborarea planului general de audit nu necesită înțelegerea procedurilor de control pentru fiecare aspect calitativ al rapoartelor financiare referitor la soldurile fiecărui cont și referitor la fiecare grup de tranzacții.

Evaluarea preliminară a riscului legat de control reprezintă procesul evaluării eficienței sistemelor contabil și de control intern ale agentului economic în ceea ce privește prevenirea sau descoperirea și corectarea denaturărilor semnificative. Întotdeauna va exista un anumit risc legat de control din cauza limitelor inerente oricărui sistem contabil și de control intern.

După obținerea înțelegerii sistemelor contabil și de control intern, auditorul trebuie să efectueze o evaluare preliminară a riscului legat de control, la nivelul aspectului calitativ referitor la soldurile semnificative ale fiecărui cont sau referitor la fiecare grup de tranzacții semnificativ.

Auditorul, de regulă, urmează să evalueze riscul legat de control ca fiind ridicat pentru unele sau pentru toate aspectele calitative ale rapoartelor financiare, atunci când:

- sistemele contabil și de control intern ale agentului economic nu sînt eficiente;
- evaluarea eficienței sistemelor contabil și de control intern ale agentului economic nu va fi rezultativă.

Riscul legat de control privind aspectele calitative ale rapoartelor financiare trebuie să fie evaluat preliminar ca fiind ridicat cu excepția cazurilor cînd auditorul:

- identifică proceduri de control intern privind aspectul calitativ, care probabil ar putea preveni sau descoperi și corecta denaturările semnificative;
- planifică efectuarea testării controlului intern pentru confirmarea evaluării preliminare.

Auditorul trebuie să reflecte în documentele de lucru privind auditul:

- nivelul atins al înțelegerii sistemelor contabil și de control intern ale agentului economic;
- evaluarea riscului legat de control. Cînd riscul legat de control se evaluează la un nivel mai redus decît cel ridicat, auditorul de asemenea urmează să justifice documentar concluziile sale.

Pentru documentarea informației cu privire la sistemele contabil și de control intern pot fi folosite diferite metode. Selectarea anumitei metode constituie obiectul aprecierii auditorului. Metodele obișnuite, aplicate separat sau în combinație, sînt descrierile, chestionarele, listele de control și schemele circuitului documentelor. Forma și volumul acestei documentații sînt influențate de dimensiunea și complexitatea business-ului agentului economic, precum și de caracterul sistemelor contabil și de control intern ale acestuia. De regulă, cu cît sistemele contabil și de control intern ale agentului economic sînt mai complexe și cu cît procedurile de audit sînt mai voluminoase, cu atît mai extinsă va fi documentația auditorului.

Testarea controlului intern se efectuează în scopul obținerii dovezilor de audit referitoare la eficiența:

- structurii sistemelor contabil și de control intern, adică dacă ele dispun de o structură corespunzătoare destinată prevenirii sau descoperirii și corectării denaturărilor semnificative;

- funcționării sistemului de control intern pe parcursul perioadei de timp corespunzătoare.

Unele proceduri efectuate pentru obținerea înțelegerii sistemelor contabil și de control intern pot să nu fie în mod special planificate ca testare a controlului intern, însă pot oferi dovezi de audit despre eficiența structurii și funcționării controlului intern referitor la anumite aspecte calitative și, ca urmare, servesc în calitate de proceduri de testare a controlului intern. Spre exemplu, la obținerea înțelegerii sistemelor contabil și de control intern privind mijloacele bănești, auditorul poate obține dovezi de audit referitoare la eficiența procesului de verificare reciprocă cu banca prin intermediul solicitării și observării.

Dacă auditorul ajunge la concluzia că procedurile de audit efectuate în scopul obținerii înțelegerii sistemelor contabil și de control intern, de asemenea, oferă dovezi de audit referitoare la caracterul rezonabil al structurii și eficienței aplicării politicii și procedurilor aferente unui anumit aspect calitativ al rapoartelor financiare, atunci auditorul poate folosi aceste dovezi de audit, pentru a evalua riscul legat de control la un nivel mai redus decât cel ridicat.

Testarea controlului intern de auditor poate include:

- examinarea documentelor ce confirmă tranzacțiile și alte evenimente pentru obținerea dovezilor de audit despre faptul că sistemul de control intern funcționează în mod corespunzător, spre exemplu, verificarea existenței autorizării pentru efectuarea tranzacției;

- înaintarea solicitărilor și observarea procedurilor de control intern care nu necesită documentare, spre exemplu, identificarea executorului real și nu celui desemnat a fiecărei funcții;

- aplicarea repetată a procedurilor de control intern, spre exemplu, verificarea reciprocă a conturilor bancare în scopul confirmării corectitudinii efectuării acesteia de agentul economic.

Auditorul trebuie să obțină dovezi de audit prin intermediul testării controlului intern pentru confirmarea evaluării riscului legat de control la un nivel mai redus decât cel ridicat. Cu cât evaluarea riscului legat de control este mai scăzută, cu atât auditorul trebuie să obțină mai multe confirmări referitoare la caracterul rezonabil al structurii și eficiența funcționării sistemelor contabil și de control intern.

La obținerea dovezilor de audit despre eficiența funcționării controlului intern auditorul ia în considerare modul și consecutivitatea aplicării acestuia în cursul perioadei de gestiune, precum și executorii respectivi. Totodată, conceptul funcționării eficiente a controlului intern admite posibilitatea apariției anumitor devieri. Devierile de la procedurile de control stabilite pot fi cauzate de așa factori cum ar fi modificări în componența personalului de bază, fluctuații sezoniere importante în volumul tranzacțiilor și erorile cu caracter subiectiv. La descoperirea devierilor auditorul înaintează solicitări speciale privind problemele corespunzătoare, în special, privind periodicitatea modificărilor în componența personalului ce execută funcții cheie ale controlului intern. Apoi auditorul obține confirmarea faptului că testarea controlului intern în mod corespunzător cuprinde perioada acestor modificări sau fluctuații.

În mediul sistemelor informaționale computerizate, obiectivele testării controlului intern nu se deosebesc de cele dintr-un mediu neautomatizat; totuși, anumite proceduri de audit pot să se modifice. Auditorul poate considera necesar sau poate prefera aplicarea procedurilor tehnice de audit cu utilizarea computerelor. Folosirea unor astfel de proceduri tehnice, cum ar fi, spre exemplu, instrumentarul de solicitare a fișierelor electronice sau testele de audit ale datelor electronice, poate fi potrivită în acel caz dacă sistemele contabil și de control intern nu oferă dovezi evidente, ce confirmă documentar executarea procedurilor de control intern, care sînt programate în sistemul contabil computerizat.

Bazîndu-se pe rezultatele testării controlului intern, auditorul trebuie să stabilească dacă controlul intern este organizat și funcționează așa cum s-a presupus la evaluarea preliminară a riscului legat de control. În rezultatul evaluării devierilor auditorul poate

ajunge la concluzia că nivelul evaluat al riscului legat de control necesită revizuire. În aceste cazuri, auditorul urmează să modifice caracterul, momentul de exercitare și volumul procedurilor ce țin de esență planificate.

Anumite tipuri de dovezi de audit obținute de auditor sînt mai credibile în comparație cu altele. În mod obișnuit, observările auditorului asigură dovezi de audit mai credibile decît simplele solicitări. Spre exemplu, auditorul poate obține dovezi de audit referitoare la divizarea corespunzătoare a responsabilităților prin observarea angajatului care aplică procedura de control sau în procesul efectuării discuțiilor cu personalul corespunzător. Totuși, dovezile de audit obținute prin intermediul unor proceduri de testare a controlului intern, cum ar fi, spre exemplu, observarea, se referă numai la acel moment în timp cînd procedura respectivă a fost aplicată. De aceea auditorul poate decide să aplice proceduri suplimentare de testare a controlului intern care pot oferi dovezi de audit referitoare la alte perioade de timp.

La determinarea dovezilor de audit corespunzătoare, pentru confirmarea concluziilor referitoare la riscul legat de control, auditorul poate lua în considerare dovezile de audit obținute în cursul auditelor precedente. În cazul unui angajament pe termen lung privind exercitarea auditului, auditorul va cunoaște sistemele contabil și de control intern datorită activității desfășurate anterior, însă el trebuie să actualizeze cunoștințele deja posedate și trebuie să ia în considerare necesitatea obținerii dovezilor de audit suplimentare privitor la orice modificări în sistemul de control intern. Înainte de a se baza pe procedurile efectuate pe parcursul auditelor precedente, auditorul trebuie să obțină dovezi de audit care să sprijine încrederea în procedurile respective. Auditorul urmează să obțină dovezi de audit privind caracterul, momentul de exercitare și volumul oricăror modificări în sistemele contabil și de control intern ale agentului economic, ce au avut loc din momentul efectuării acestor proceduri și să evalueze influența acestora asupra încrederii presupuse a auditorului față de rezultatele procedurilor. Cu cît mai mult timp trece din momentul efectuării acestor proceduri, cu atît mai mică va fi încrederea în acestea.

Auditorul trebuie să examineze faptul aplicării politicii și procedurilor de control intern în cursul perioadei auditate. Dacă în momente diferite în cursul perioadei s-au aplicat politica și procedurile de control care în mod substanțial diferă una de alta,

auditorul urmează să examineze fiecare din ele în mod separat. Încetarea aplicării politicii și procedurilor de control intern pentru un anumit interval al perioadei auditate necesită o examinare separată a caracterului, momentului de exercitare și volumului procedurilor de audit aplicate față de tranzacțiile și alte evenimente ale intervalului respectiv.

Auditorul poate lua decizia despre efectuarea testării controlului intern în timpul vizitei intermediare a agentului economic înainte de sfârșitul perioadei auditate. Totuși, auditorul nu se poate baza pe rezultatele acestei testări, fără a ține cont de necesitatea obținerii dovezilor de audit suplimentare, referitoare la intervalul rămas după vizită până la finele perioadei auditate. Factorii care urmează a fi luați în considerare includ:

- rezultatele testării intermediare;
- durata intervalului de timp rămas;
- modificările ce au avut loc în sistemele contabil și de control intern în intervalul de timp rămas;
- caracterul și numărul tranzacțiilor și altor evenimente, precum și soldurile conturilor corespunzătoare;
- mediul controlului, în special existența controlului managerial;
- proceduri ce țin de esență pe care auditorul planifică să le efectueze.

Înainte de finalizarea auditului, auditorul, în baza rezultatelor procedurilor ce țin de esență și a altor dovezi de audit obținute, trebuie să stabilească dacă evaluarea riscului legat de control a fost confirmată.

Acțiunile conducerii în privința riscului inerent deseori includ elaborarea sistemelor contabil și de control intern îndreptate spre prevenirea sau descoperirea și corectarea denaturărilor și, prin urmare, în multe cazuri, riscul inerent și riscul legat de control se află într-o corelație strânsă. În astfel de situații, dacă auditorul încearcă să evalueze separat riscul inerent și separat riscul legat de control, există posibilitatea evaluării incorecte a riscului. Prin urmare, în așa situații este mai potrivit de a determina riscul de audit prin efectuarea evaluării combinate.

Nivelul riscului de nedescoperire direct corelează cu procedurile ce țin de esență. Evaluarea riscului legat de control împreună cu evaluarea riscului inerent influențează

caracterul, momentul de exercitare și volumul procedurilor ce țin de esență care se efectuează în scopul reducerii riscului de nedescoperire și ca urmare a riscului de audit pînă la un nivel scăzut acceptabil. Un anumit risc de nedescoperire va exista întotdeauna, chiar dacă auditorul va examina 100 % a soldurilor conturilor și grupurilor de tranzacții, pentru că, spre exemplu, majoritatea dovezilor de audit sînt mai degrabă convingătoare, decît de confirmare.

Auditorul trebuie să ia în considerare evaluările riscului inerent și riscului legat de control la determinarea caracterului, momentului de exercitare și volumului procedurilor ce țin de esență necesare pentru reducerea riscului de audit pînă la un nivel scăzut acceptabil. În această privință auditorul urmează să ia în considerare:

a) caracterul procedurilor ce țin de esență, spre exemplu, aplicarea testelor orientate spre părțile independente din exteriorul agentului economic și nu spre părțile și documentația din interiorul agentului economic sau folosirea testării detaliate suplimentar la procedurile analitice pentru atingerea obiectivelor anumitor compartimente de audit;

b) momentul de exercitare a procedurilor ce țin de esență, spre exemplu, la sfîrșitul perioadei auditate și nu la o dată intermediară;

c) volumul procedurilor ce țin de esență, spre exemplu, folosirea unui eșantion mai mare.

Între riscul de nedescoperire și nivelul combinat al riscului inerent și riscului legat de control există o relație inversă. Spre exemplu, dacă riscul inerent și riscul legat de control sînt ridicate, riscul de nedescoperire acceptabil trebuie să fie scăzut pentru a reduce riscul de audit pînă la un nivel acceptabil. Pe de altă parte, dacă riscul inerent și riscul legat de control sînt scăzute, auditorul poate accepta un risc de nedescoperire mai ridicat și totodată să reducă riscul de audit pînă la un nivel scăzut acceptabil. În anexa la prezentul standard este prezentată interconexiunea dintre componentele riscului de audit.

Cu toate că testarea controlului intern și procedurile ce țin de esență se disting după scopurile lor, rezultatele unui tip de proceduri pot contribui atingerii scopului altui tip de proceduri. Denaturările descoperite de auditor la efectuarea procedurilor ce țin de esență pot servi drept cauză a modificării evaluării anterioare a riscului legat de control.

Nivelurile evaluate ale riscului inerent și riscului legat de control nu pot fi atât de scăzute pentru ca auditorul să poată exclude necesitatea efectuării oricăror proceduri ce țin de esență. Indiferent de nivelurile evaluate ale riscului inerent și riscului legat de control, auditorul trebuie să efectueze unele proceduri ce țin de esență referitoare la soldurile semnificative ale conturilor și grupurile semnificative de tranzacții.

Evaluarea de auditor a componentelor riscului de audit se poate modifica în procesul auditului, spre exemplu, la efectuarea procedurilor ce țin de esență auditorul poate obține informația, care diferă considerabil de informația în baza căreia inițial au fost evaluate riscul inerent și riscul legat de control. În aceste cazuri, auditorul, bazându-se pe revizuirea nivelurilor riscului inerent și riscului legat de control, urmează să modifice procedurile ce țin de esență planificate.

Cu cât evaluarea riscului inerent și a riscului legat de control este mai ridicată, cu atât mai multe dovezi de audit trebuie să obțină auditorul la efectuarea procedurilor ce țin de esență. Dacă riscul inerent și riscul legat de control se evaluează la un nivel ridicat, apare necesitatea ca auditorul să ia în considerare dacă procedurile ce țin de esență vor putea oferi dovezi de audit suficiente și adecvate pentru reducerea riscului de nedescoperire și, ca urmare, a riscului de audit până la un nivel scăzut acceptabil. Dacă auditorul determină că riscul de nedescoperire privind aspectul calitativ al rapoartelor financiare referitor la careva sold semnificativ al contului sau referitor la careva grup de tranzacții semnificativ nu poate fi redus la un nivel scăzut acceptabil, auditorul trebuie să exprime opinie cu mențiuni sau refuz de a exprima opinia.

În rezultatul obținerii înțelegerii sistemelor contabil și de control intern, precum și testării controlului intern, auditorul poate să identifice neajunsurile acestor sisteme. Auditorul trebuie cât mai operativ să informeze conducerea nivelului corespunzător despre neajunsurile semnificative ale structurii sau funcționării sistemelor contabil și de control intern, pe care auditorul le-a identificat. Informarea conducerii despre neajunsurile semnificative, de regulă, urmează să fie efectuată sub formă scrisă. Totuși, dacă auditorul consideră că o informare sub formă verbală este mai potrivită, conținutul informației verbale trebuie inclus în documentele de lucru ale auditorului. La informarea conducerii este important să se indice că au fost prezentate numai acele neajunsuri pe care auditorul

le-a identificat în procesul de exercitare a auditului, precum și că auditul nu este menit să determine adecvarea controlului intern scopurilor manageriale.

Interconexiunea dintre componentele riscului de audit.

Tabelul de mai jos indică în ce mod nivelul acceptabil al riscului de nedescoperire se poate modifica în dependența de evaluările riscului inerent și riscului legat de control.

		Evaluarea de auditor a riscului legat de control		
		Ridicat	Mediu	Scăzut
Evaluarea de auditor a riscului inerent	Ridicat	Cel mai scăzut	Mai scăzut	Mediu
	Mediu	Mai scăzut	Mediu	Mai ridicat
	Scăzut	Mediu	Mai ridicat	Cel mai ridicat

Sectoarele tabelii marcate în sur indica nivelul riscului de nedescoperire.

Între riscul de nedescoperire și nivelul combinat al riscului inerent și riscului legat de control există o relație inversă. Spre exemplu, dacă riscul inerent și riscul legat de control sînt ridicate, riscul de nedescoperire acceptabil trebuie să fie scăzut pentru a reduce riscul de audit pîna la un nivel acceptabil. Pe de altă parte, dacă riscul inerent și riscul legat de control sînt scăzute, auditorul poate accepta un risc de nedescoperire mai ridicat și totodată să reducă riscul de audit pîna la un nivel scăzut acceptabil.

Întocmirea planului general și a programului de audit este ultima etapă din faza de planificare a unui audit. Această etapă are o importanță critică, deoarece din ea rezultă întregul program de audit, pe care auditorul planifică să-l urmezeîn cursul misiunii, inclusiv toate procedurile de audit, dimensiunile eșantioanelor elementelor de inclus în eșantioane și programarea testelor în timp.

Pentru a concepe un plan general de audit, auditorii dispun de 5 tipuri de teste pe care le pot utiliza pentru a determina dacă Rapoartele financiare prezintă o imagine fidelă în toate aspectele semnificative:

1) Procedurile de obținere a unei înțelegeri a controlului intern.

În cursul acestei etape a auditului, auditorul trebuie să-și concentreze atenția atît asupra proiectării cît și asupra funcționării mecanismelor controlului intern.

După documentarea mecanismelor de control intern, este necesar să se facă un parcurs al sistemului pentru a se convinge că aceste mecanisme descrise au fost puse în aplicare.

Cele 5 tipuri de proceduri de audit, legate de înțelegerea controlului intern de auditor, sunt:

- a) actualizarea și evaluarea experienței anterioare a auditului cu entitatea în cauză;
- b) chestionarea personalului clientului;
- c) citirea manualelor de politici și sisteme ale clientului;
- d) examinarea documentelor și registrelor contabile;
- e) observarea activităților auditate.

2) Teste ale mecanismelor de control (în continuare T.M.C.).

Acestea sunt efectuate în scopul de a determina caracterul adecvat al proiectării mecanismelor de control și eficacitatea lor operațională.

Aceste teste cuprind următoarele tipuri de proceduri.

- chestionarea personalului pertinent al clientului;
- examinarea documentelor, registrelor contabile și rapoartelor financiare;
- observarea activităților legate de control și reconstruirea procedurilor aplicate de client.

Primele două proceduri sunt identice cu cele utilizate pentru obținerea unei înțelegeri a controlului intern și al clientului. A treia procedură este utilizată pentru a determina dacă mecanismele de control funcționează. Această metodă de obicei se aplică cu ajutorul uneia sau câtorva operațiuni.

3) Testele substanțiale ale operațiunilor (în continuare T.S.O.).

Acestea reprezintă proceduri create pentru a testa prezența unor greșeli monetare care afectează direct corectitudinea soldurilor din rapoartele financiare.

Există trei tipuri de teste substanțiale:

- teste substanțiale ale operațiunilor;
- proceduri analitice și teste ale detaliilor soldurilor.

Scopul testelor substanțiale este de a determina dacă toate cele șase obiective de audit referitoare la operațiuni au fost respectate pentru fiecare categorie de operațiuni.

4) Procedurile analitice.

Acestea presupun compararea sumelor înregistrate cu estimările făcute de auditor. Cele mai importante două scopuri de utilizare a procedurilor analitice în auditul soldurilor conturilor sunt:

- de a indica prezențe unor posibile inexactități în raportul financiar;
- de a reduce cantitatea de teste ale detaliilor soldurilor;

5) Testele detaliilor soldurilor (în continuare T.D.S.).

Se axează asupra soldurilor finale din cartea mare ale soldurilor bilanțiere și celor de rezultate. Accentul principal al majorității soldurilor testelor de acest tip se pune pe bilanțul contabil. Printre exemplele de astfel de teste pot fi menționate:

- confirmarea soldurilor creanțelor clienților;
- examinarea fizică al stocurilor;
- examinarea situațiilor recapitulative ale datoriilor față de furnizori.

Ciclul asigurărilor sociale și medicale sunt parte componentă a ciclului salarii-personal, unde ca și în alte cicluri, auditorul trebuie să obțină o înțelegere a controlului intern existent la entitate, să estimeze riscul de control, să estimeze mecanismele de control și testele substanțiale precum și să efectueze procedurile analitice și testele detaliilor soldurilor.

Într-un audit tipic între ciclul salariu-personal, spre deosebire de alte cicluri există unele momente esențiale:

- există o singură categorie de operațiuni legate de salarii;
- operațiile sunt cu mult mai semnificative decât conturile corespunzătoare lor;
- mecanismele de control aplicate la entitate prin salariile, de obicei sunt eficiente în toate cazurile, chiar și în cele mai mici entități.

Pornind de la aceste trei caracteristici de regulă la auditul salariilor, majorității auditorilor pun accentul pe T.M.C. și T.S.O. și pe procedurile analitice. Deseori T.D.S. nu derulează mai mult decât câteva minute.

Obiectivul general la auditarea acestui ciclu constă în evaluarea soldurilor conturilor care sînt afectate de operațiunile din acest ciclu, sînt fidel prezentate în conformitate cu

principiile general acceptate contabile. Conturile din acest ciclu sînt tipice pentru majoritatea entităților, din componența acestor conturi face parte și contul de pasiv 533 „Datorii privind asigurările”, avînd o importanță primordială în cadrul ciclului salarii-personal, caracteristic acestui ciclu îi sunt patru categorii de de operațiuni:

- 1) angajarea și gestiunea resurselor umane;
- 2) evidența timpului de muncă și salariile;
- 3) plata salariilor și întocmirea salariilor fiscale;
- 4) plata reținerilor din salarii.

Acest ciclu începe cu angajarea de personal și se încheie cu remunerarea angajaților pentru munca depusă și cu plățile către instituțiile de stat reținute la sursa de plată și acumulate la conturile entității. Între aceste două extreme (angajarea și remunerarea) acest ciclu prevede obținerea de la angajați a serviciilor în conformitate cu condițiile întreprinderii și contabilizarea srrviciilor.

Auditorul pornind de la cunoștințele acumulate prin soldurile conturilor, categoriile de operațiuni, formulele economice, documentele și registrele contabile aferente acestui ciclu permite, de a purcede la estimarea riscului de control și proiectarea T.M.C. și a T.S.O. aplicate acestui ciclu.

Controlul intern aplicat salariilor de regulă este foarte bine organizat deoarece orice entitate își dorește o bună gestiune a plăților și minimizarea reclamațiilor din partea angajaților. Cecurile de salariu și registrele de evidență privind retribuirea muncii în majoritatea cazurilor sînt prelucrate cu ajutorul computerilor și programelor aplicate.

Pornind de la faptul că prelucrarea salariilor la majoritatea entităților este similară, programele se modifică în fiecare an doar la capitolul reținerilor.

Reeșind din acesta auditorul de multe ori se poate baza pe mecanismele de control intern ale întreprinderii prestatoare de servicii care introduc aceste modificări. De cele mai multe ori la entitate nu este greu de instalat un control adecvat, deoarece majoritatea operațiunilor sunt relativ omogene cu sumele individuale mici.

Procedurile de T.M.C. și T.S.O reprezintă cele mai importante mijloace de verificare a soldurilor din acest ciclu. Testarea ciclului salarii-personal, de regulă nu este costisitoare,

deși salariile au o pondere semnificativă în tabelul consumurilor și cheltuielilor în majoritatea auditelor, riscul de existență a erorilor semnificative este unic, acest lucru se explică prin faptul că angazații vor reclama situația dacă vor fi insuficient remunerați, toate operațiile legate de salarii sunt uniforme și simple, totodată sunt riguros verificate de Inspectoratul Fiscal în ce privește impozitul pe venit, contribuțiilor de asigurare socială și medicală.

Sinteză a obiectivelor de audit legate de operațiuni, mecanismelor-cheie ale controlului intern, testelor mecanismelor de control și testelor substanțiale ale operațiilor din sfera salariilor

Obiectiv de audit referitor la operațiuni	Mecanism-cheie al controlului intern	Test tipic al mecanismului de control	Teste substanțiale tipice ale operațiilor
Plățile salariale înregistrate corespund unei	Fișele de pontaj sînt aprobate de un superior imediat	Examinați fișele de pontaj pentru a detecta mențiunea aprobării lor	Verificați registrul salariilor, Cartea mare și evidențele veniurilor salariale pentru a detecta sumele mari sau neobisnuite *
	Pentru înregistrarea orelor lucrate se folosește o fișă de pontaj	Examinați fișele de pontaj	Comparați cecurile anulate cu registrul salariilor, verificând numele, suma și data operațiunii

munci realmente prestată de angajații existenți (existență)	Se țin evidențe adecvate ale resurselor umane	Verificați politicile de resurse umane	Examinați cecurile anulate, verificând corectitudinea dosarului
	Munca este autorizată	Examinați evidențele resurselor umane	Comparați cecurile anulate cu evidențele resurselor umane
	Există o separare a sarcinilor între gestiunea resurselor umane, evidența timpului de muncă și piața salariilor	Verificați organigrama, discutați cu angajații și observați derularea activităților	
	Se acceptă introducerea de date în sistem numai pentru angajații înregistrați în fișerele informatice de date	Examinați rapoartele imprimate privind operațiunile respinse de sistemul informatic din cauza introducerii unui număr de angajat inexistent	
	Cecurile sunt autorizate înainte de emitere	Examinați evidențele salariilor pentru a detecta mențiunea aprobării	
Operațiunile salariale existente sunt înregistrate (exhaustivitate)	Cecurile de salarii sunt prenumerotate și se ține o evidență a succesiunii lor numerice	Verificați o porțiune din succesiunea numerică a cecurilor de salarii	Confrunțați planul din registrul salariilor cu planul din extrasul contului bancar
Operațiunile salariale înregistrate corespund cantității de timp efectiv lucrate și sunt calculate la tarifele salariale adecvate; reținerile salariale sunt corect calculate (exactitate)	Calculul și sumele rezultate sunt verificate pe plan intern	Examinați mențiunile verificării interne	Recalculați orele lucrate pornind de la fișele de pontaj.
	Totalurile pe pachete de date sunt comparate cu rapoartele sintetice generate de computer	Examinați fișierul totalurilor pe pachete de date pentru a detecta inițialele angajatului responsabil de controlul datelor; comparați totalurile	Comparați tarifele salariale cu contractul colectiv, directivele consiliului de administrație sau alte surse
	Tarifele orare și salariile fixe sunt corect autorizate	Examinați evidențele salariilor pentru a detecta mențiunile verificării interne	Recalculați salariile nete
	Retinerile salariale, inclusiv sumele aferente asigurărilor sunt corect autorizate	Examinați autorizațiile din fișierul resurselor umane	Verificați reținerile salariale. Recalculați salariile nete. Comparați sumele din cecurile anulate cu registrul salariilor
Operațiunile salariale sunt corect clasificate (clasificare)	Se folosește un plan de conturi adecvat	Verificați planul de conturi	Comparați clasificările cu planul de conturi
	Clasificările în conturi sunt verificate pe plan intern	Examinați mențiunile verificării interne	Verificați activitatea angajatului menționat în fișa de pontaj și confrunțați-le cu ordinul de repartitie și datele contabile
Operațiunile salariale sunt înregistrate la datele corecte (cronologie)	Procedurile impun înregistrarea operațiunilor cât mai curând posibil după piața salariilor	Examinați procedura contabilă și observați când se face înregistrarea	Comparați data cecului înregistrat în registrul salariilor cu data din fișa de pontaj
	Datele sunt verificate pe plan intern	Examinați mențiunea verificării interne	Comparați dala cecului cu data achitării salariului
Operațiunile salariale sunt corect transferate în fișierul sistematic al salariilor și corect sintetizate (sistematizare și sintetizare)	Conținutul fișierului sistematic al salariilor este verificat pe plan intern	Examinați mențiunea verificării interne	Testați corectitudinea calculului prin calculul totalului registrului salariilor și prin confruntare cu sumele transferate în Cartea mare și în fișierul sistematic al salariilor
	Totalurile fișierului sistematic al salariilor sunt comparate cu totalurile Cărtimari	Examinați inițialele din registrele recapitulative, indicând că s-au făcut comparații	
* Această procedură analitică se poate aplica și în alte obiective, inclusiv exhaustivitatea, exactitatea și cronologia			

Aplicând această metodă ca și cea folosită pentru testarea operațiunilor din alte cicluri în tabelul 9 sunt prezentate sintetic mecanismele de control intern, T.M.C. și T.S.O. pentru fiecare obiectiv de audit referitor la operațiunile de salarii.

Estimarea riscului de control și efectuarea T.M.C. și T.S.O. se derulează la primele două faze ale auditului. După finalizarea acestor teste și evaluarea probabilității prezenței de erori în conturile din rapoartele financiare incluse în acest ciclu.

Majoritatea entităților au un număr mare de operațiuni legate de salarii dar soldurile conturilor bilanțiere corespunzătoare sînt de regulă nesemnificative, cu excepția probabilității comiterii de fraude, riscul inerent de regulă este mic pentru toate obiectivele de audit referitoare la soldurile conturilor acestui ciclu. Există un risc inerent de fraude salariale deoarece majoritatea operațiunilor implică un transfer de mijloace bănești, prin urmare obiectivul existenței este deseori considerat important.

Folosirea procedurilor analitice în acest ciclu este foarte important. Majoritatea corelațiilor pot foarte ușor pronosticate și deci sînt utile pentru descoperirea sferelor în care este necesar de efectuat o investigație suplimentară.

Principalele două obiective de audit legate de solduri confirmate prin testarea datoriilor salariale, sînt:

- 1) angajamentele din bilanța de verificare sînt exprimate în sume concrete;
- 2) operațiunile din ciclul salarii-personal sînt înregistrate în perioada de gestiune adecvată.

Principala preocupare a auditorului în cazul ambelor obiective este de a asigura că nu există angajamente subevaluate sau omise.

La elaborarea procedurilor de audit, auditorul trebuie să determine procedee corespunzătoare de selectare a elementelor pentru testare în scopul colectării dovezilor de audit pentru atingerea obiectivelor testelor de audit.

Conform **S.N.A. 530 “Eșantionul de audit și alte proceduri de testare selectiva”**, eșantionaj de audit (eșantionaj) reprezintă aplicarea procedurilor de audit asupra a mai puțin de 100% de elemente ale soldului contului sau grupului de tranzacții, în așa mod, că toate elementele eșantionului au posibilitatea de a fi selectate. Aceasta va permite auditorului de a obține și evalua dovezi de audit despre anumite caracteristici ale elementelor selectate în scopul formulării concluziei sau contribuiri la formularea concluziei referitoare la colectivitatea generală din care este alcătuit eșantionul.

Eșantionajul de audit poate fi efectuat cu utilizarea atât a abordării statistice cât și nestatistice.

1) eșantionaj statistic - mod de abordare a eșantionajului care are următoarele caracteristici:

a) selectarea aleatorie a elementelor eșantionului;

b) aplicarea teoriei probabilității pentru evaluarea rezultatelor eșantionajului, inclusiv evaluarea riscului legat de eșantionaj.

Modul de abordare a eșantionajului în care lipsesc caracteristicile (a) și (b) se consideră eșantionaj nestatistic.

Decizia privind utilizarea metodei statistice sau nestatistice este subiect al aprecierii profesionale a auditorului referitoare la modul cel mai eficient al obținerii dovezilor de audit suficiente și adecvate în circumstanțe concrete. Spre exemplu, în cazul testării controlului intern, analiza de auditor a caracterului și cauzelor erorilor va fi, deseori, mult mai importantă decât analiza statistică a existenței sau lipsei erorilor. În acest caz, eșantionajul nestatistic poate fi cel mai potrivit.

În procesul aplicării eșantionajului statistic, volumul eșantionului poate fi determinat folosind teoria probabilității sau în baza aprecierii profesionale. Frecvent, deși, metoda aplicată nu corespunde definiției eșantionajului statistic, în cadrul acesteia se utilizează elemente ale metodei statistice, spre exemplu, aplicarea selectării aleatoare prin utilizarea numerelor aleatoare generate de computer. Însă, măsurarea riscului legat de eșantionaj în baza metodelor statistice este justificată numai în cazul, când metoda aplicată posedă caracteristicile eșantionajului statistic.

Odată cu efectuarea eșantionajului apare un risc privind acest eșantionaj, care poate fi:

•risc legat de eșantionaj - probabilitatea faptului că concluzia auditorului, bazată pe eșantion, poate fi diferită de concluzia, care ar putea fi formulată, dacă întreaga colectivitate generală ar fi supusă aceleiași proceduri de audit. Există două tipuri de risc legat de eșantionaj:

a) riscul că auditorul, în cazul testării controlului intern va conchide, că riscul legat de control este mai mic decât riscul efectiv sau în cazul procedurii ce ține de esență va ajunge

la concluzia despre lipsa erorii semnificative, în timp ce în realitate aceasta există. Acest tip de risc influențează asupra eficacității auditului și mult probabil duce la exprimarea opiniei de audit necorespunzătoare;

b) riscul, că auditorul în cazul testării controlului intern va conchide, că riscul legat de control este mai înalt decât riscul efectiv sau în cazul procedurii ce ține de esență va ajunge la concluzia despre existența erorii semnificative, în timp ce în realitate aceasta nu există. Acest tip de risc influențează asupra eficienței auditului, deoarece acesta, de regulă, duce la lucrări suplimentare îndreptate la stabilirea faptului, că concluziile inițiale au fost incorecte.

- risc nelegat de eșantionaj – riscul ce apare în rezultatul influenței factorilor care determină auditorul să formuleze o concluzie greșită din orice motive ce nu au nimic comun cu volumul eșantionului. Spre exemplu, majoritatea dovezilor de audit sînt mai mult convingătoare decât de confirmare și auditorul poate utiliza proceduri necorespunzătoare sau poate interpreta greșit dovezile și, astfel, să nu recunoască eroarea.

Riscul legat de eșantionaj și riscul nelegat de eșantionaj pot influența componentele riscului de audit. Spre exemplu, la executarea testării controlului intern auditorul poate să nu descopere erori în eșantion și să conchidă, că riscul legat de control este scăzut, în timp ce în realitate rata erorii în colectivitatea generală este inacceptabil de înaltă (riscul legat de eșantionaj). De asemenea, în eșantion pot exista erori pe care auditorul poate să nu le recunoască (riscul nelegat de eșantionaj). În ceea ce privește procedurile ce țin de esență, auditorul poate utiliza diferite metode îndreptate spre reducerea riscului de nedescoperire pînă la un nivel acceptabil. În dependență de caracterul lor, aceste metode vor fi supuse riscului legat de eșantionaj și/sau riscului nelegat de eșantionaj. Spre exemplu, auditorul poate alege o procedură analitică neadecvată (riscul nelegat de eșantionaj) sau poate descoperi numai denaturări neînsemnate la testarea detaliată, în timp ce în realitate denaturarea în colectivitatea generală este mai mare decât mărimea admisibilă (riscul legat de eșantionaj). Atît pentru testarea controlului intern, cît și pentru procedurile ce țin de esență riscul legat de eșantionaj poate fi redus prin majorarea volumului eșantionului, în timp ce riscul nelegat de eșantionaj poate fi redus prin planificarea, supravegherea și controlul respectiv a lucrărilor de audit în cadrul angajamentului.

În conformitate cu **S.N.A. 500 “Dovezi de audit”** obținerea dovezilor de audit se bazează pe combinarea optimală a testării controlului intern și a procedurilor ce țin de esență. Tipul testării care trebuie efectuat se consideră un element important al înțelegerii aplicării procedurilor de audit în procesul colectării dovezilor de audit.

În conformitate cu **S.N.A. 400 “Evaluarea riscului și controlul intern”** testarea controlului intern se efectuează în cazul, când auditorul planifică să evalueze riscul legat de control la un nivel mai redus decât cel ridicat referitor la un anumit aspect calitativ al rapoartelor financiare.

Bazându-se pe înțelegerea proprie a sistemelor contabil și de control intern, auditorul identifică caracteristicile sau indicii calitativi care indică la executarea controlului, precum și la condițiile posibile de devieri de la executarea adecvată a acestuia. Apoi auditorul poate testa existența sau lipsa indicilor calitativi.

Eșantionajul de audit pentru testarea controlului intern este, de regulă, potrivit în cazul, când aplicarea controlului lasă dovezi de executare a acestuia (spre exemplu; semnătura managerului secției de desfacere pe documentele privind livrările ce indică confirmarea creditului comercial, sau dovezi ce confirmă autorizarea la introducerea datelor în sistemul computerizat de prelucrare a datelor).

La obținerea dovezilor auditorul trebuie să utilizeze aprecierea profesională pentru a evalua riscul de audit și a elabora proceduri de audit în scopul asigurării reducerii acestui risc până la un nivel scăzut acceptabil.

Procedurile de obținere a dovezilor de audit sînt examinarea, observarea, solicitarea și confirmarea, recalcularea și procedurile analitice. Selectarea procedurilor corespunzătoare este o chestiune a aprecierii profesionale în circumstanțe concrete. Aplicarea acestor proceduri, frecvent, implică selectarea elementelor dintr-o colectivitate generală pentru testare.

La elaborarea procedurilor de audit auditorul trebuie să determine metode adecvate de selectare a elementelor pentru testare. Auditorul poate utiliza următoarele metode:

- a) verificarea deplină a elementelor (examinarea de 100 %);
- b) selectarea anumitor elemente;
- c) eșantionajul de audit.

Decizia cu privire la aplicarea unei sau altei abordări va depinde de circumstanțe, iar pentru anumite circumstanțe poate fi adecvată aplicarea unei sau mai multor metode enumerate mai sus. Deși, decizia referitoare la aplicarea unei sau combinării câtorva metode se ia în baza riscului de audit și eficienței auditului, este necesar ca auditorul să se convingă că metodele utilizate sînt eficace în oferirea dovezilor de audit suficiente și adecvate pentru atingerea obiectivelor testării.

La alcătuirea eșantionului de audit auditorul trebuie să ia în considerare obiectivele testării și caracteristicile colectivității generale din care va fi alcătuit eșantionul.

În primul rînd, auditorul ia în considerare obiectivele concrete care este necesar de a atinge și îmbinarea procedurilor de audit prin intermediul cărora aceste obiective pot fi atinse în modul cel mai bun. Examinarea caracterului dovezilor de audit căutate și a condițiilor posibile de apariție a erorii sau altor caracteristici ce se referă la aceste dovezi de audit va ajuta auditorul să determine, ce constituie eroare și ce colectivitate generală urmează de utilizat pentru eșantionaj.

Auditorul ia în considerare condițiile care contribuie la apariția erorii reieșind din obiectivele testării. Înțelegerea clară a esenței erorii are o mare importanță pentru ca toate condițiile care se referă la obiectivele testării, și numai aceste condiții, să fie luate în considerare la extrapolarea erorilor asupra colectivității generale. Spre exemplu, la efectuarea procedurii ce ține de esență referitoare la existența creanțelor (prin confirmarea acestora de debitor), plățile efectuate de debitor pînă la data confirmării, însă primite de client puțin mai tîrziu de această dată nu se consideră ca eroare. Totodată, înregistrarea greșită în conturile debitorilor nu influențează soldul total al creanțelor. De aceea, nu este potrivit de a considera înregistrarea greșită ca eroare în evaluarea rezultatelor eșantionajului a acestei proceduri, deși aceasta poate să influențeze considerabil asupra altor sfere ale auditului, cum este evaluarea probabilității fraudei sau suficienței mărimii corecțiilor privind datoriile dubioase.

La testarea controlului intern, auditorul, de regulă, efectuează o evaluare preliminară a ratei erorii, care auditorul așteaptă s-o descopere în colectivitatea generală supusă testării și a nivelului riscului legat de control. Această evaluare se bazează pe cunoștințele anterioare ale auditorului sau pe examinarea unui număr redus a elementelor din

colectivitatea generală. În același mod, la executarea procedurilor ce țin de esență, auditorul, de regulă, efectuează evaluarea preliminară a sumei erorii în colectivitatea generală. Aceste evaluări preliminare ajută la alcătuirea eșantionului de audit și determinarea volumului eșantionului. Spre exemplu, dacă rata previzibilă a erorii este inacceptabil de înaltă, testarea controlului intern, de regulă, nu se efectuează. Însă, la efectuarea procedurilor ce țin de esență, când suma previzibilă a erorii este înaltă, este adecvat de a efectua verificarea deplină sau de a utiliza un volum mai mare al eșantionului.

La determinarea volumului eșantionului auditorul trebuie să ia în considerare, dacă riscul legat de eșantionaj este redus pînă la un nivel scăzut acceptabil. Volumul eșantionului este influențat de nivelul riscului legat de eșantionaj, care auditorul este de acord să-l accepte. Cu cît mai scăzut este nivelul riscului care auditorul este de acord să-l accepte, cu atît mai mare trebuie să fie volumul eșantionului.

Auditorul trebuie să selecteze elemente pentru eșantion reieșind din presupunerea, că toate elementele eșantionului din colectivitatea generală au șansa de a fi selectate. Metoda eșantionajului statistic cere ca elementele eșantionului să fie selectate aleatoriu astfel, încît fiecare să dețină șansa de a fi selectat. Elementele eșantionului pot fi de natură fizică (spre exemplu: facturile de expediție) sau de natură monetară. Aplicînd metoda eșantionajului nestatistic, auditorul efectuează selectarea elementelor în baza aprecierii profesionale. Deoarece scopul eșantionajului constituie formularea concluziilor despre întreaga colectivitate generală, auditorul încearcă să selecteze un eșantion reprezentativ prin alegerea elementelor eșantionului cu caracteristici specifice întregii colectivități generale pentru a evita posibilitatea neobiectivității.

Metodele principale de selectare a elementelor eșantionului sînt folosirea tabelor numerelor aleatoare sau programelor de computer, selectarea sistematică și nesistematică.

Auditorul trebuie să efectueze procedurile de audit corespunzătoare obiectivului concret al testării pentru fiecare element selectat.

Dacă elementul selectat nu este potrivit pentru aplicarea procedurii, procedura, de regulă, se efectuează asupra elementului substituibil. Spre exemplu, în procesul testării dovezilor referitoare la autorizarea plăților, poate fi selectat cecul anulat. Dacă auditorul s-

a convins că cecul a fost anulat în modul corespunzător, adică nu constituie eroare, examinării se supune elementul substituibil ales în modul corespunzător.

Însă, uneori, auditorul nu poate să aplice asupra elementului selectat procedurile de audit planificate, deoarece, spre exemplu, documentația, ce se referă la acest element a fost pierdută. Dacă procedurile alternative potrivite nu pot fi aplicate la acest element, auditorul, de regulă, consideră acest element ca eroare. Exemplu de procedură alternativă potrivită poate servi examinarea intrărilor ulterioare în cazul, când nu a fost primit răspuns la solicitarea despre confirmarea pozitivă.

Auditorul trebuie să examineze rezultatele eșantionajului, caracterul și cauza erorilor descoperite și influența posibilă a acestora asupra obiectivului concret al testării, precum și asupra altor domenii de audit.

Pentru procedurile ce țin de esență auditorul trebuie să extrapoleze erorile monetare descoperite în eșantion asupra colectivității generale și trebuie să ia în considerare influența erorii extrapolate asupra obiectivului concret al testării și asupra altor domenii ai auditului. Auditorul extrapolează eroarea totală pentru colectivitatea generală în scopul obținerii imaginii clare a volumului erorilor și comparării acestuia cu eroarea admisibilă. Pentru procedurile ce țin de esență eroarea admisibilă este o denaturare admisibilă mărimea căreia este mai mică decât sau egală cu evaluarea preliminară de auditor al caracterului semnificativ aplicată asupra anumitor solduri ai conturilor supuse auditului.

Auditorul trebuie să evalueze rezultatele eșantionajului pentru a determina dacă evaluarea preliminară a caracteristicii relevante a colectivității generale se confirmă sau necesită să fie revizuită. În cazul testării controlului intern, dacă nu s-au obținut dovezi suplimentare ce confirmă evaluarea inițială, rata neprevăzut de înaltă a erorii în eșantion poate duce la creșterea nivelului evaluat al riscului legat de control. În cazul efectuării procedurii ce ține de esență suma neprevăzut de mare a erorilor în eșantion poate determina auditorul să presupună, în lipsa dovezilor suplimentare despre absența denaturării semnificative, că soldul contului sau grupul de tranzacții este denaturat semnificativ.

Dacă suma totală a erorilor extrapolate și erorilor aberante este mai mică, însă este aproape de cea care auditorul o consideră admisibilă, auditorul urmează să ia în

considerare temeinicia rezultatelor eșantionajului reieșind din alte proceduri de audit, și necesitatea obținerii dovezilor de audit suplimentare. Suma erorii extrapolate și erorii aberante reprezintă evaluarea cea mai bună de auditor a erorii în colectivitatea generală. Însă, asupra rezultatelor eșantionajului influențează riscul legat de eșantionaj. Astfel, când cea mai bună evaluare a erorii este aproape de eroarea admisibilă, auditorul recunoaște riscul faptului, că un alt eșantion va conduce la o altă evaluare mai bună care poate depăși eroarea admisibilă. Luarea în considerare a rezultatelor altor proceduri de audit ajută auditorul să evalueze acest risc, deoarece riscul se reduce în acel caz, când sînt obținute dovezi de audit suplimentare.

Dacă evaluarea rezultatelor eșantionajului indică, că evaluarea preliminară a caracteristicii relevante a colectivității generale necesită revizuire, auditorul poate:

a) solicita conducerii să cerceteze erorile depistate și posibilitatea apariției erorilor ulterioare, precum și să introducă corectările necesare;

b) modifica procedurile de audit planificate. Spre exemplu, în cazul testării controlului intern auditorul poate majora volumul eșantionului, testa procedura de control alternativă sau modifica procedurile ce țin de esență corespunzătoare;

c) lua în considerare influența acestui fapt asupra raportului auditorului.

2.3 FINALIZAREA AUDITULUI ASIGURĂRILOR SOCIALE ȘI MADICALE

Auditorul trebuie să obțină dovezi de audit suficiente și adecvate pentru formarea concluziilor argumentate pe care se bazează opinia de audit.

Obținerea dovezilor de audit se bazează pe îmbinarea optimală a informației obținute în rezultatul testării controlului intern și procedurilor ce țin de esență. În anumite circumstanțe, dovezile pot fi obținute exclusiv în baza procedurilor ce țin de esență. Așadar, conform **S.N.A. 500 “Dovezi de audit”**, dovezile de audit reprezintă informația obținută de auditor pentru formarea concluziilor pe care se bazează opinia de audit. Dovezile de audit cuprind informația conținută în documentele primare și registrele contabile în baza cărora se întocmesc rapoartele financiare, precum și informația confirmativă din alte surse.

Aprecierea auditorului referitoare la suficiența și adecvarea dovezilor de audit depinde de așa factori, cum sunt:

- evaluarea de către auditor a naturii și nivelului riscului inerent atât la nivelul rapoartelor financiare în întregime, cât și în prisma soldurilor conturilor și grupurilor de tranzacții;

- natura sistemelor contabil și de control intern și evaluarea riscului legat de control;

- caracterul semnificativ al posturilor rapoartelor financiare sau grupelor de tranzacții verificate;

- experiența acumulată în procesul auditelor precedente;

- rezultatele procedurilor de audit, inclusiv fraude sau erorile identificate sau posibile;

- sursa și credibilitatea informației disponibile.

Auditorul obține dovezi de audit prin una sau mai multe proceduri de audit: examinare, observare, solicitare și confirmare, recalculare și proceduri analitice. Momentul exercitării procedurilor de audit va depinde și de perioadele în care dovezile de audit corespunzătoare pot fi obținute.

Un moment important în desfășurarea activității de audit este emiterea raportului de audit (anexa 26), care trebuie emis doar după colectarea și evaluarea tuturor probelor și terminarea tuturor etapelor fazei de finalizare a auditului.

Stabilirea normelor și recomandărilor privind forma și conținutul raportului auditorului, întocmit de un auditor independent în baza rezultatelor auditului rapoartelor financiare ale agentului economic, este reglementată de **S.N.A. 700 “Raport al auditorului asupra rapoartelor financiare”**. Pentru exprimarea opiniei asupra rapoartelor financiare auditorul trebuie să verifice și să evalueze concluziile formulate în baza dovezilor de audit obținute.

În cadrul verificării și evaluării, este necesar de stabilit, dacă rapoartele financiare corespund cerințelor **Standardelor Naționale de Contabilitate (S.N.C.)** și/sau altor cerințe înaintate față de acestea. Totodată, poate apărea necesitatea luării în considerare a corespunderii rapoartelor financiare legislației în vigoare.

Raportul auditorului trebuie să conțină opinia acestuia, clar exprimată, sub formă scrisă, privind rapoartele financiare în ansamblu. La rândul său acest raport trebuie să conțină elemente fundamentale în următoarea succesiune:

- a) titlul;
- b) destinatarul;
- c) partea (în continuare paragraful) introductivă, inclusiv:
 - enumerarea rapoartelor financiare auditate;
 - afirmația referitoare la divizarea responsabilității conducerii agentului economic și auditorului;
- d) paragraful referitor la sfera de aplicare a auditului (descrierea naturii auditului), inclusiv:
 - referința la standardele sau practica de audit aplicate;
 - descrierea lucrărilor exercitate de auditor;
- e) paragraful care conține opinia auditorului asupra rapoartelor financiare (în continuare paragraf-opinie);
- f) data întocmirii raportului;
- g) adresa organizației de audit;
- h) semnătura auditorului.

Caracterul unitar al formei și conținutului raportului auditorului contribuie la înțelegerea mai bună a acestuia de către utilizatori și evidențierea circumstanțelor neordinare, când acestea au loc.

Raportul auditorului trebuie să conțină un titlu corespunzător. În titlu poate fi utilizată noțiunea “auditor independent” pentru a deosebi raportul auditorului de rapoartele care pot fi întocmite de alte persoane, cum ar fi angajații agentului economic, consiliul director sau alți auditori (organizații de audit), care nu urmează neapărat să respecte aceleași cerințe ale conduitei profesionale, ca cele înaintate auditorului independent la auditul rapoartelor financiare.

Un element important al raportului este informația despre destinatar, căruia, conform condițiilor angajamentului de exercitare a auditului și cerințelor legislației în vigoare, este

adresat raportul auditorului. Raportul, de regulă, este adresat sau acționarilor, sau consiliului director al agentului economic, ale cărui rapoarte financiare au fost auditate.

În paragraful introductiv, raportul auditorului trebuie să conțină enumerarea rapoartelor financiare ale agentului economic care au fost auditate, cu indicarea perioadei auditate și datei la care acestea au fost întocmite. Mai trebuie să includă prevederea referitoare la responsabilitatea conducerii agentului economic în privința rapoartelor financiare și a auditorului – în privința exprimării opiniei asupra acestor rapoarte, formulată în baza auditului exercitat.

Rapoartele financiare sînt prezentate de conducerea agentului economic. Pregătirea rapoartelor financiare cere de la conducere stabilirea principiilor și metodelor potrivite, precum și determinarea estimărilor contabile. Auditorul, însă, este obligat să exprime opinia asupra rapoartelor financiare în baza auditului exercitat.

În paragraful referitor la sfera de aplicare a auditului al raportului, se conțin informații privind sfera de aplicare a auditului și faptul că acesta a fost exercitat în conformitate cu Standardele Naționale de Audit. Sfera de aplicare a auditului reprezintă procedurile de audit efectuate de auditor, necesare în circumstanțele create. Utilizatorii trebuie să fie siguri că auditul a fost exercitat în conformitate cu standardele sau practica stabilite. Dacă nu se indică altele, prin standarde sau practica stabilite se subînțeleg S.N.A.

Raportul auditorului trebuie să conțină afirmația referitor la faptul că auditul a fost planificat și exercitat pentru obținerea asigurării rezonabile că rapoartele financiare nu conțin denaturări semnificative. Raportul auditorului trebuie să conțină afirmații referitoare la faptul că auditul include:

- a) examinarea, în baza testării, a dovezilor care confirmă datele rapoartelor financiare și dezvăluirea informației;
- b) evaluarea principiilor contabilității utilizate la întocmirea rapoartelor financiare;
- c) analiza estimărilor contabile, importante pentru agentul economic, determinate de conducere la întocmirea rapoartelor financiare;
- d) evaluarea rapoartelor financiare prezentate în ansamblu.

Acest raport trebuie să conțină afirmația referitoare la faptul că auditul asigură o bază suficientă pentru exprimarea opiniei.

Raportul auditorului trebuie să conțină opinia clar exprimată a auditorului referitoare la faptul dacă rapoartele financiare prezentate oferă o imagine veridică și completă despre (reflectă veridic în toate aspectele semnificative) situația financiară a agentului economic, rezultatele financiare, fluxul capitalului propriu și fluxul mijloacelor bănești ale acestuia în conformitate cu S.N.C. și/sau cu alte cerințe, și, în caz de necesitate, cu legislația Republicii Moldova.

Frazele utilizate de auditor pentru exprimarea opiniei sale profesionale sînt “oferă o imagine veridică și completă” și “reflectă veridic în toate aspectele semnificative”. Aceste fraze sînt echivalente și indică, printre altele, că auditorul examinează numai aspectele semnificative pentru rapoartele financiare.

În afară de opinia referitoare la imaginea veridică și completă (reflectarea veridică în toate aspectele semnificative), raportul auditorului poate conține opinia referitoare la corespunderea rapoartelor financiare altor cerințe prevăzute de actele legislative și normative în vigoare.

Auditorul trebuie să indice în raport data finisării auditului, aceasta atestă faptul că auditorul a ținut cont de influența asupra rapoartelor financiare și raportului auditorului a evenimentelor și tranzacțiilor de care a luat cunoștință auditorul și care s-au produs pînă la această dată.

Deoarece auditorul poartă responsabilitate pentru întocmirea raportului asupra rapoartelor financiare, pregătite și prezentate de conducerea agentului economic, el nu trebuie să dateze raportul înainte de data semnării sau aprobării rapoartelor financiare de conducerea agentului economic.

Raportul trebuie să conțină adresa organizației de audit, de regulă, localitatea unde se găsește organizația de audit sau filiala acesteia, care poartă responsabilitatea pentru audit. Trebuie să fie semnat de conducătorul organizației de audit și auditorul-conducător al grupului de audit, care a exercitat auditul. Raportul auditorului se semnează din numele organizației de audit, deoarece organizația poartă responsabilitate pentru audit.

ÎNCHEIERE

În urma analizei actuale a contabilității datoriilor privind asigurările sociale și medicale în S.R.L. „Focaro - Agro” putem face următoarele concluzii:

1. Analizând indicatorii mărimii întreprinderii agricole observăm că S.R.L. „Focaro - Agro” este o entitate de proporții mari, deoarece suprafața terenurilor agricole este mai

mare de 1000 ha. Totodată în anul 2009 față de anul 2007 suprafața terenurilor agricole s-a micșorat cu 6,61 % iar față de anul 2008 s-a majorat cu 3,70 %. Efectivul mediu anual de lucrători încadrați în agricultură, de asemenea a înregistrat o micșorare în anul 2009 față de anii 2007 și 2008 cu 43 persoane sau 12,80 % și 7 persoane sau 2,33 %. În anul 2009 valoarea producției agricole globale în comparație cu anul 2007 s-a majorat cu 14,62 % iar față de anul 2007 s-a micșorat cu 17,29 %. O majorare semnificativă s-a înregistrat în anul 2009 asupra efectivului mediu anual de animale agricole, față de anii 2007 și 2008, cu 17,65 % și respectiv cu 74,38 %. Venitul din vânzarea producției agricole se caracterizează printr-o creștere în anul 2009 față de anul 2007 cu 38,85 % iar față de anul 2007 a înregistrat o diminuare cu 1,91 %.

2. În componența, mărimea și structura veniturilor din activitatea agricolă observăm oscilații ale ponderii veniturilor din vânzarea produselor agricole, care ocupă o pondere considerabilă în totalul veniturilor din vânzări. Astfel am stabilit, că pe parcursul anilor 2007-2009 ponderea cea mai mare o dețin produsele cerealiere, cu o pondere respectiv de 38,92; 79,29 și 43,08 %. O pondere însemnată deține floarea soarelui astfel în anul 2007 deține 0,22 %, în anul 2008 - 12,84 % iar în anul 2009 - 13,36 %. Strugurii pe parcursul anilor 2007-2009 au alcătuit corespunzător 16,97; 4,54 și 6,00 % din veniturile din vânzări.

Dintre ramurile zootehnice se evidențiază o creștere la sporul în masă vie la porcine în anii 2007-2009 cu o pondere de 0,38; 8,93 și 4,36 % din totalul veniturilor obținute din vânzarea producției agricole. Celelalte produse ocupă ponderi neînsemnate și sunt de caracter universal. Deci S.R.L. „Focaro - Agro” este specializată într-o ramură cerealiară și leguminoase boabe.

3. Din componența, structura și dinamica veniturilor din vânzări pe tipuri de activitate constatăm că cea mai mare parte au fost încasate de la comercializarea culturilor cerealiere și a strugurilor, adică din activitatea agricolă, care în anul 2007 a constituit 88,42 %, în anul 2008 – 87,38 % și în anul 2009 – 86,94 %, menținându-și ponderea pe parcursul anilor 2007-2009 însă cu mici diminuări. În ultimii ani veniturile din prestarea serviciilor de către unitățile auxiliare s-au majorat, așadar aceste venituri în anul 2007 au constituit 1355 mii lei sau 10,24 % din totalul veniturilor, în anul 2008 acestea sau majorat,

constituind 2166 mii lei, deținând o pondere de 11,57 % din totalul veniturilor iar în anul 2009 veniturile din prestarea serviciilor au obținut o valoare de 2302 mii lei, majorându-și ponderea pînă la 12,53 % din totalul veniturilor. Veniturile din vânzări din activitatea industrială ocupă cea mai mică componentă și pondere în totalul venitului din vânzări, continuînd să diminueze, așadar pe parcursul anilor 2007-2009 aceste venituri au deținut o pondere respectiv de 1,34; 1,05 și 0,53 %.

4. Analizînd indicatorii utilizării resurselor de muncă putem spune, că S.R.L. „Focaro-Agro” nu este asigurată în măsura cuvenită cu resurse de muncă. Se observă o reducere cu 5,4 și 2,9 puncte procentuale în anul 2009 în comparație cu anii 2007 și 2008 a gradului de asigurare cu resurse de muncă. Însă, coeficientul utilizării resurselor de muncă la întreprindere este relativ înalt. Acest fapt permite de a compensa într-o măsură oarecare insuficiența resurselor de muncă. Problema se soluționează de asemenea pe seama sporirii gradului de înzestrare a lucrătorilor cu mijloace fixe, care în anul 2009 s-au majorat față de anul 2007 cu 447 lei și față de anul 2008 cu 156 lei.

5. Gradul de utilizarea a factorilor de producție contribuie la dezvoltarea activității entității și la mărimea rezultatelor financiare, așadar în urma analizei indicatorilor activității economico-financiare a S.R.L. „Focaro-Agro” constatăm că profitul brut în anul 2009 s-a micșorat față de anul 2007 cu 3923676 lei, iar față de anul 2008 cu 5776850 lei. Profitul perioadei de gestiune pînă la impozitare și profitul net sa-u micșorat în ambele cazuri respectiv cu 1908554lei față de anul 2007 și cu 3740567 lei față de anul 2008.

În ce privește indicatorii rentabilității apoi ei s-au micșorat totalmente în anul 2009 față de anii 2007 și 2008: rentabilitatea generală cu 11,11 și 19,44 p.p, rentabilitatea producției agricole cu 38,62 și 42,47 p.p, rentabilitatea economică corespunzător cu 9,86 și 15,29 p.p și rentabilitatea financiară cu 12,75 p.p. față de anul 2007 și cu 20,37 p.p. față de anul 2008. Această diminuare a indicatorilor rentabilității a fost cauzată de micșorarea indicatorilor profitului care în anul 2009 s-au diminuat considerabil, rezultatele negative înregistrate au fost cauzate de criza economico-financiară.

6. În S.R.L. „Focaro-Agro” se utilizează forma de evidență jurnal-order. Toate documentele primare și registrele contabile se perfectează la timp conform graficului de circulație a documentelor, iar conținutul rapoartelor financiare, Declarației privind calcularea

și utilizarea contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii (forma 4-BASS) și Raportului privind calcularea primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală corespunde datelor contabilității curente.

7. Generalizarea informației privind starea decontărilor cu organul teritorial al Casei Naționale de Asigurări Sociale, precum și privind starea decontărilor la capitolul primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală se efectuează cu ajutorul contului de pasiv **533 „Datorii privind asigurările”**. În credit se reflectă calcularea contribuțiilor (datorate atât de întreprindere, cât și de angajați), iar în debit – stingerea datoriilor și calcularea indemnizațiilor pe seama mijloacelor asigurărilor sociale. Soldul contului este creditor și reprezintă datoria întreprinderii (inclusiv la capitolul contribuțiilor de asigurări sociale) la finele lunii, trimestrului sau anului.

În S.R.L. „Focaro-Agro” la contul **533 „Datorii privind asigurările”** sunt deschise subconturile pe tipuri de asigurări: **5331 „Datorii față de Fondul Social”** și **5333 „Datorii privind asigurarea medicală”**. Evidența analitică se ține în funcție de plătitorii contribuțiilor, destinatari și direcțiile de utilizare a mijloacelor.

8. Corespondența conturilor reflectă adecvat conținutul operațiilor economice. Totodată pot fi menționate unele abateri de la regulile de ținere a contabilității datoriilor privind asigurările sociale de stat și asigurarea medicală obligatorie. Astfel, calcularea indemnizațiilor pentru incapacitate temporară de muncă trebuia reflectată prin formula contabilă:

- debit contul **229 „Alte creanțe pe termen scurt”**,
- credit contul **531 „Datorii față de personal privind retribuirea muncii”**.

După achitarea acestor indemnizații sumele plătite se trec în cont prin înregistrarea contabilă:

- debit contul **533 „Datorii privind asigurările”**,
- credit contul **229 „Alte creanțe pe termen scurt”**.

9. În cazul când calcularea și achitarea salariului se efectuează în luni diferite la calcularea datoriilor privind asigurarea obligatorie de asistență medicală trebuia de folosit contul **535 „Datorii preliminare”**.

În procesul studierii modului de contabilizare a datoriilor privind asigurările sociale și medicale la S.R.L. „Focaro – Agro” am depistat următoarele neajunsuri:

- evidența la întreprindere se ține manual și automatizată dar totuși necesită un volum mare de lucru și calcule suplimentare;
 - nu se perfectează documentele primare la timp;
 - nu se ține cont că spațiul liber după întocmirea documentului nu se lasă, în Legea contabilității nr. 113 – XVI din 27 aprilie 2007 este stipulat că în documente spațiul liber nu se lasă, dar dacă documentul este îndeplinit și a rămas loc liber atunci spațiul respectiv se înseamnă cu litera „Z” (fișa personală).

În scopul lichidării neajunsurilor menționate în S.R.L. „Focaro-Agro” putem propune următoarele:

de a trece de la forma de evidență manuală la cea automatizată, definitiv. Aceasta ar ușura lucrul contabililor

participarea personalului contabil la diverse seminare în scopul cunoașterii modificărilor legislației;

în condițiile de instabilitate economică și a modificărilor duse a actelor normative, este necesar ca S.R.L. „Focaro - Agro” să fie abonat la reviste de specialitate, ceea ce ar permite ca lucrătorii aparatului contabil să fie la curent cu toate modificările legislației;

introducerea unor mecanisme de organizare noi, care vor duce la sporirea stimulării și cointeresării lucrătorilor pentru rezultatul final. Pentru aceasta gospodăriile agricole trebuie să-și formeze un sistem de organizare a stimulării materiale a lucrătorilor. Acest sistem, trebuie să asigure activitate de muncă a tuturor categoriilor de lucrători, care trebuie să se dezvolte în complex.

În Republica Moldova serviciul de audit intern, ca structură separată, reprezintă o funcție relativ nouă a sistemului de management, constituit în interiorul unei întreprinderi/entități economice pentru a examina și a efectua activitatea acesteia și realizat de auditorii interni, care au calitatea de angajați permanenți ai instituției respective, însă nu toate entitățile economice își pot permite luxul creării unei structuri separate de audit intern, iar în viața cotidiană a unui contabil deseori apare necesitatea verificării calculelor

efectuate și reflectate în contabilitate pentru a avea convingerea fermă că informația prezentată în rapoartele financiare este veridică și fiabilă. Acest fapt se referă la toate posturile din raportul financiar, inclusiv din bilanțul contabil și raportul de profit și pierdere.

Dat fiind faptul că pînă în prezent importanța calculării, contabilizării, declarării și achitării asigurărilor sociale și medicale la bugetul de stat de fiecare entitate economică nu-și pierde valoarea, ba chiar mai mult, este în creștere permanentă, considerăm necesară studierea modului de verificare a acestui sector.

În continuare propunem cîteva procedee analitice și de recalculare utilizate în procesul de audit al decontărilor cu bugetul privind asigurarea socială și medicală.

La verificarea corectitudinii calculării și reflectării în conturi a asigurării sociale și medicale pot fi aplicate diverse proceduri de audit, din care pot fi menționate următoarele:

- verificarea formală a documentelor - la aplicarea acestei proceduri se stabilește respectarea cerințelor de perfectare a formularelor cu regim special, registrelor contabile și fiscale, bilanțelor de verificare, declarațiilor și rapoartelor fiscale care urmează a fi prezentate;
- examinarea de fond a documentelor primare - orientarea spre descoperirea falsificărilor din documente care se manifestă prin corectări de cifre, cuvinte sau fraze sau prin contrafacerea;
- examinarea de fond a registrelor contabile - compararea datelor din Registrul calculului salariului cu datele înregistrate în conturile de evidență a asigurării sociale și medicale, precum și în conturile corespondente ale acestora (conturile de creanțe, datorii și cheltuieli); compararea datelor din Registrul calculului salariului cu datele din Declarația privind calcularea și utilizarea contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii și Raportul privind calcularea primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală;
- recalcularea - verificarea corectitudinii calculării totalurilor în Registrul calculului salariului;
- alte proceduri.

O metodă recomandată de verificare a corectitudinii calculării și declarării asigurărilor sociale și medicale, și reflectării în evidența contabilă pe parcursul unui an poate fi aplicată la întreprinderile în felul următor.

Pasul 1. Se adună sumele din declarații și rapoarte pentru un an (ianuarie-decembrie), separat, prin care se determină suma contribuțiilor și primelor declarate și calculate, în Declarația privind calcularea și utilizarea contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii, rîndul 306 col. 5 și 6 din tabelul nr. 3, și în Raportul privind calcularea primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală, totalul din col. 5. Suma obținută reprezintă sumele contribuțiilor de asigurări sociale și primelor medicale declarate pentru perioada de gestiune (1 an), care ulterior se va compara cu sumele contribuțiilor și primelor reflectată în evidența contabilă a întreprinderii.

Pasul 2. Se adună sumele reflectate pe parcursul perioadei de gestiune în creditul conturilor de datorii (533,535) înregistrate în corespondență cu conturile de creanțe și datorii (227, 531).

Pasul 3. La suma datoriilor (pasul 2) se aplică cota contribuțiilor și primelor de 6% și respectiv 3,5%. Ca urmare, se calculează suma contribuțiilor de asigurări sociale și primelor medicale care trebuie determinată în funcție de datoriile constatate.

Un alt procedeu utilizat la auditul contribuțiilor de asigurări sociale și primelor medicale este verificarea corespunderii datelor înregistrate în evidența contabilă cu datele din fișa contribuabilului (acest document poate fi obținut la prima cerere a fiecărui contribuabil la C.N.A.S. și C.N.A.M. teritorial, unde este la evidență întreprinderea), în special, la data întocmirii raportului financiar anual. În cazul cînd la întreprindere pentru ultima perioadă fiscală (luna decembrie) în Declarația privind calcularea și utilizarea contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii și Raportul privind calcularea primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală au fost înregistrate sume de achitat către buget , soldul subcontului 5331 „Datorii față de Fondul Social” și 5332 “Datorii privind asigurarea medicală” ar trebui să corespundă cu datele datoriei spre achitare din fișa contribuabilului pe anul respectiv. Trebuie de menționat că este necesar să se concretizeze faptul dacă în fișă au fost incluse sumele indicate în Declarație și Raport pentru ultima perioadă de raportare, adică pentru luna decembrie a anului verificat. În cazul cînd în fișă nu sînt incluse datele din Declarația și Raport pe luna decembrie, acest moment trebuie luat în calcul la compararea sumelor din Declarație și Raport și evidența contabilă.

În practică deseori apar, din diverse motive, divergențe între aceste sume, cele mai frecvente fiind:

1) neînregistrarea în evidența contabilă a penalităților calculate din cauza neachitării la timp a contribuțiilor de asigurări sociale și primelor medicale prin reflectarea formulei contabile:

- debit contul 714 „Alte cheltuieli operaționale” subcontul 7143 „Cheltuieli privind amenzile, penalitățile, despăgubirile”
- credit contul 533 „Datorii privind asigurările”, subconturile **5331 „Datorii față de Fondul Social”** și **5333 “Datorii privind asigurarea medicală”**;

2) neînregistrarea în evidența contabilă a sumelor indicate în actul de control fiscal de calculare a contribuțiilor de asigurări sociale și primelor medicale în urma controlului, în special, în cazul micșorării sumei spre deducere în perioada ulterioară prin reflectarea formulei contabile:

- debit contul 713 „Cheltuieli generale și administrative”, subcontul 7134 „Impozite, taxe și plăți, cu excepția impozitului pe venit”
- credit contul 533 „Datorii privind asigurările”, subcontul 5331 „Datorii față de Fondul Social” și 5333 “Datorii privind asigurările medicale”;

3) neglijența în contabilizarea și declararea contribuțiilor de asigurări sociale și primelor medicale din partea colaboratorilor contabilității întreprinderii.

Aplicarea periodică în practică a metodelor sus- numite în scopul verificării corectitudinii reflectării în conturi și declarării contribuțiilor de asigurări sociale și primelor medicale, va conduce la diminuarea erorilor și riscurilor de aplicare a sancțiunilor economice pentru prezentarea eronată a declarațiilor fiscale și contabilizarea incorectă a tranzacțiilor privind acest sector.

BIBLIOGRAFIE

1. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova despre abordarea Regulamentului cu privire la prestațiile în sistemul public de asigurări sociale pentru prevenirea îmbolnăvirilor și recuperarea capacității de muncă asigurărilor prin tratament

balneoclimateric nr. 982 din 22.07.2002 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 110 – 112 / 1101 din 01.08.2002.

2. Legea contabilității: nr. 113-XVI din 27 aprilie 2007. În: Contabilitate și audit. 2007, nr. 9, p. 71 – 87

3. Legea privind activitatea de audit nr.61 din 16.03.2007. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova 2007, nr.117-126

4. Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2004 nr.1. „Contabilitate și audit”, p. 202 – 205.

5. Legea Republicii Moldova privind sistemul public de asigurări sociale nr. 489 – XIV din 08.07.1999. // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr 1 – 4 / 2 din 06.01.2000.

6. Planul de conturi contabile al activității economico-financiare a întreprinderilor. În: Contabilitate și audit. 1998, nr. 2-3, p. 2 – 2785.

7. Standard Național de Audit 110 „Termenologia folosită în Standardele Naționale de Audit”

8. Standard Național de Audit 120 „Bazele conceptuale ale Standardelor Naționale de Audit”

9. Standard Național de Audit 220 „Obiectivul și principiile generale ale unui audit al rapoartelor financiare”

10. Standard Național de Audit 230 „Documentația”

11. Standard Național de Audit 300 „Planificarea”

12. Standard Național de Audit 400 „Evaluarea riscului și controlului intern”

13. Standard Național de Audit 500 „Dovezi de audit”

14. Standard Național de Audit 530 „Eșantionul de audit și alte proceduri de testare selectivă”

15. Standard Național de Audit 700 „Raport al auditorului asupra rapoartelor financiare”

16. Standard Național de Contabilitate 1 „Politica de contabilitate ”. În Monitorul oficial al Republicii Moldova. 1997, nr. 88 – 91 / 182.

17. Standard Național de Contabilitate 5 „Prezentarea rapoartelor financiare”. În Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 1997 nr. 88 – 91 / 182.

18. Recomandațiile C.N.A.S. privind modul de calculare a contribuțiilor individuale de asigurări sociale de stat obligatorii și aplicarea plafonului anual de 5 salarii medii prognozate pe economie: nr. IX-03/09-920 din 18 martie 2008. În: Contabilitate și audit. 2008, nr. 3, p. 114 – 117.

MANUALE ȘI MONOGRAFII

19. Arens, A.; Loebbecke, J. Audit. O abordare integrată. Ediția a 8-a. Chișinău: Editura Arc, 2003. 949 p. ISBN 457-6877-68-187-6

20. Balan, A. Auditul intern al datoriilor privind asigurările. În: Contabilitate și audit. 2007, nr. 10, p.54-57

21. Bodarev, P. Auditul financiar. Chișinău: Editura „Tipografia Centrală”, 2003. 296 p ISBN 698-4783-68-147-8

22. Balanță, V. Diagnosticul și estimarea potențialului economico-financiar al întreprinderii în contextul analizei exprese. În: Contabilitate și audit. 1999, nr. 3, p. 37 – 44.

23. Cebotarenco, P. Revista „contabilitate și audit” 10-2009 p.52.

24. Dima, M. Aspecte privind dezvoltarea auditului în Republica Moldova // Simpozionul Internațional „Probleme regionale în contextul procesului de globalizare”, Chișinău, ASEM, 2002. p.193-194. ISBN 125-7891-76-157-9

25. Dobroțeanu, L.; Dobroțeanu, C. Audit. Concepte și practici. București: Editura Economică, 2002. 320 p. ISBN158-6578-46-986-2

26. Dolghi, C. Înregistrarea primelor de asigurare pe contractele de asigurare directă și căile de perfecționare a contabilității acestor venituri. În: Contabilitate și audit. 2006, nr. 5, p. 56 – 59.

27. Frecăuțeanu, A. Contabilitate financiară - 2. Ch.: Centrul Editorial al UASM, 2007. 250 p. ISBN 978-9975-64-079-4.

28. Frecăuțeanu, A. Ghid la contabilitatea financiară în agricultură. Ch.: Centrul Editorial al UASM, 2008. 60 p. ISBN 978-9975-64-100-5

29. Frecăuțeanu, A.; Balan, I.; Malai, A. Contabilitate financiară. Ch.: Centrul Editorial al UASM, 2007. 472 p. ISBN 978-9975-64-093-0
30. Frecăuțeanu, A.; Malai, A.; Balan, I. Evidența contabilă în întreprinderile agricole ale Republicii Moldova. Ch.: Centrul Editorial al UASM, 2005. 272 p. ISBN 9975-64-042-7
31. Graur A. Noul Sistem Contabil al agenților economici din Republica Moldova, capitolul 8. Chișinău 1998. p.240 – 241. ISBN 920347
32. Nederița, A. Corespondența conturilor contabile conform prevederilor S.N.C. și Codului fiscal. Ch.: Contabilitate și audit, 2007. 640 p. ISBN 978-9975- -9546-4-8
33. Nederiță A, Garabarovschi L.: Ghidul contabilului cooperativei agricole de întreprinzător.Ch.:2002 p.102-103. ISBN 929-554
34. Nederiță, A.:Bucur, V.:Contabilitatea financiară.Ch:1999. P. 212-312.ISBN 923-865
35. Zaharcenco, I. Evidența contabilă a concediilor medicale. În: Contabilitate și audit. 2007, nr. 8, p. 20 – 29.

ANEXE